

Syddanske perspektiver 2022
status og muligheder

Region Syddanmark

Forord

Region Syddanmark udarbejder en ny regional udviklingsstrategi 2024-2027, der sætter rammerne for arbejdet med at udvikle regionen.

De følgende sider viser en status over udviklingen i Region Syddanmark og giver mulighed for at dykke ned i en række temaer, der har relevans for udviklingen i regionen: Dansk-tysk samarbejde, klimaudfordringer og grøn omstilling, den demografiske udvikling, uddannelse, sunde levevilkår, udviklingen i land og by, kultur, mobilitet, rent vand og jord samt råstoffer.

Hvert tema rummer udfordringer, dilemmaer og muligheder, som det kræver samarbejde og partnerskaber at adressere - på tværs af offentlige myndigheder, videns- og uddannelsesinstitutioner, virksomheder, lokalsamfund og den dansk-tyske grænse.

De følgende sider skal ses som et vidensgrundlag, der kan give et faktabaseret afsæt for drøftelser af syddanske udfordringer og potentialer.

God fornøjelse!

Indhold

Side 2 Forord
Side 3 Syddanmark i tal
Side 5 Dansk/tysk
Side 11 Klima
Side 19 Demografisk udvikling
Side 23 Uddannelse
Side 33 Sundhed
Side 41 Land og by
Side 47 Kultur
Side 53 Mobilitet
Side 61 Vand og jord
Side 67 Råstoffer

Region Syddanmark

Udgivelse:
Regional Udvikling
Region Syddanmark
Damhaven 12, 7100
Vejle

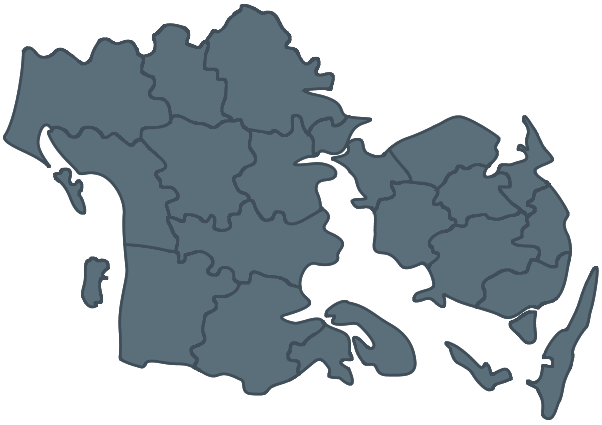
Foto:
Hyldager Fotografi
Getty Images

VERDENSMÅL
for bæredygtig udvikling

Verdensmålene for bæredygtig udvikling blev vedtaget af regeringslederne i 2015. De sætter den globale udviklingsdagsorden frem mod 2030 og forpligter verdens lande til at handle på de udfordringer, verden står overfor. Udfordringerne har nationale, regionale og lokale konsekvenser og skal løses i fællesskab. Verdensmålene udgør 17 konkrete mål og 169 delmål, som gælder for alle FN's 193 medlemslande.
Region Syddanmark støtter verdensmålene

Indbyggere
(3. kvartal 2022):

1.236.000

Befolkningsudvikling i Syddanmark
(2012-2022):

+2,2%

Befolkningsudvikling i hele landet
(2012-2022):

+5,2%

SYDDANMARK I TAL

Der er blevet 10 % færre unge mellem 0-24 år i de syddanske landdistrikter (2012-2022)

Bystørrelse med største befolkningsudvikling i Syddanmark (2017-2022):
10.000-19.999 indbyggere

18,8 %

Bystørrelse med mindste befolkningsudvikling i Syddanmark (2017-2022):
200-249 indbyggere

-23,5 %

Kilde: CPR og Danmarks Statistik

DANSK/TYSK

Indbyggerne i grænseområdet har noget til fælles
Borgerne i grænselandet deler opfattelsen af, at de har noget til fælles på tværs af grænsen. 83 pct. af sønderjyderne (borgere i Haderslev, Sønderborg, Tønder og Aabenraa kommuner) mener i høj eller i nogen grad, at danskere og tyskere i grænselandet har noget til fælles. Det tilsvarende tal for nordtyskerne er 75 pct. Det er især kulturen og mentaliteten, som ifølge indbyggerne, samler grænselandets borgere.

Der er dog også en oplevelse blandt borgerne i grænselandet af, at områdets kvaliteter overses. Knap to ud af tre sønderjyder (65 pct.) mener, at dette i høj eller i nogen grad er tilfældet. Det tilsvarende tal for nordtyskerne er 53 pct.

Nordtyskere deltager i højere grad i kultur- og foreningsaktiviteter på den anden side af grænsen end sønderjyder
Blandt de 18-29-årige gælder det, at mere end hver tredje nordtysker i løbet af de seneste 12 måneder (data indsamlet i februar-marts 2020) har deltaget i en kulturaktivitet på den anden side af grænsen. Blandt de 18-29-årige sønderjyder gælder det hver tiende. De unge nordtyskere er også mere tilbøjelige til at deltage i sports- og foreningsaktiviteter på den anden side af grænsen sammenlignet med de 18-29-årige sønderjyder: 21 pct. af nordtyskerne har i løbet af de seneste 12 måneder deltaget i en sådan aktivitet på den anden side af grænsen. Det tilsvarende tal for sønderjyderne er 14 pct.

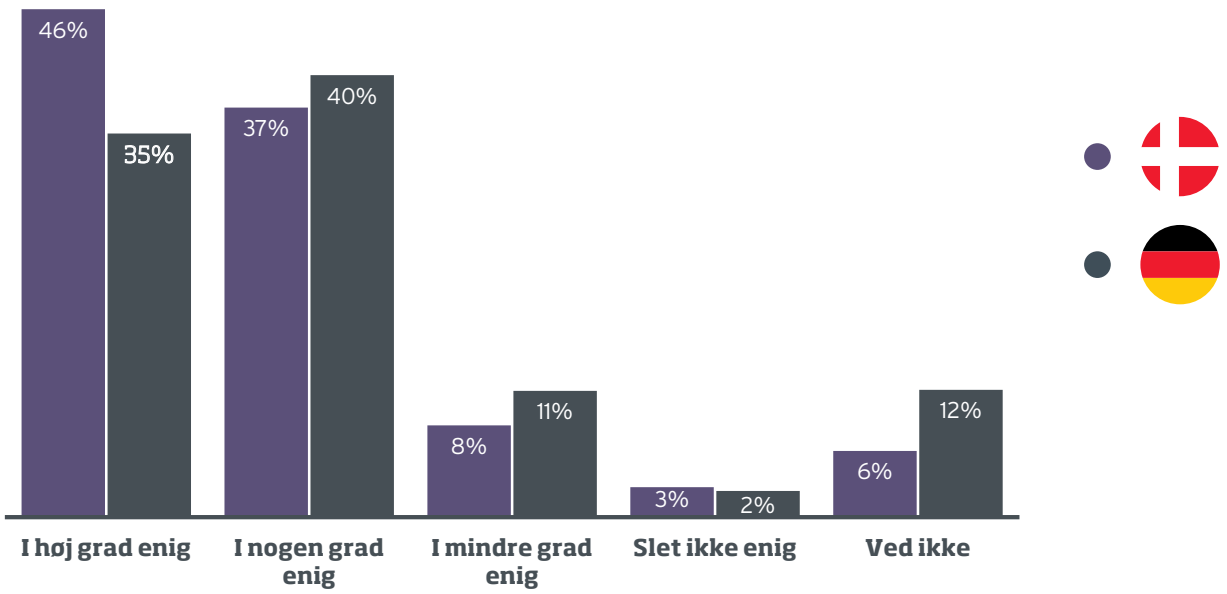
5.500 indpendlere fra Tyskland til Syddanmark
I 2020 er der 5.573 tyske indpendlere i Syddanmark, og heraf pendler de fleste (4.563 personer) til Sønderjylland. Hver tredje af indpendlerne (34 pct.) arbejder i industrien. Derudover arbejder 13 pct. i transportbranchen, 13 pct. inden for handel, mens 12 pct. arbejder inden for sundhed og socialvæsen.

Tyske statsborgere i Syddanmark og SMV'erne
I 2020 er der 10.104 tyske statsborgere, der er bosiddende i Syddanmark. Der er flest tyske statsborgere i aldersgruppen 50-59 år.

14 pct. af de syddanske SMV'er har tyske statsborgere ansat. Det er især SMV'erne i Sønderjylland (Tønder, Aabenraa og Sønderborg Kommune), der har tyske statsborgere ansat. Det drejer sig om 39 pct. af virksomhederne i dette område.

For data om tyske sprogkompetencer henvises til kapitlet Uddannelse, side 30.

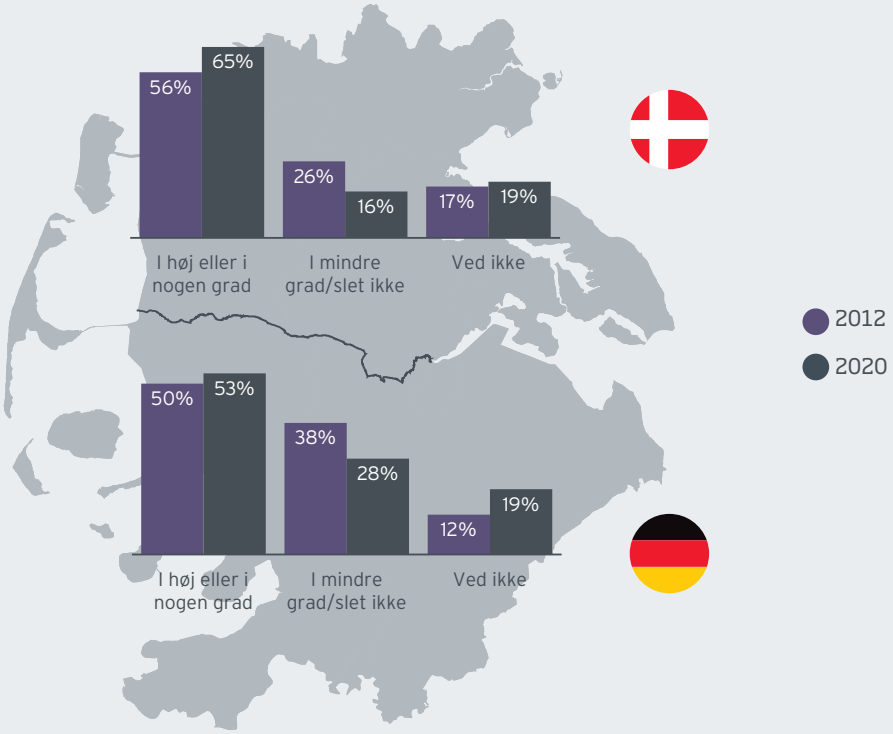
Borgerne i grænselandets opfattelse af at have noget til fælles

Figuren viser svarfordelingen til spørgsmålet "I hvilken grad er du enig eller uenig i, at danskere og tyskere i grænseområdet har meget til fælles?". Data er indsamlet i februar-marts 2020 blandt cirka 500 sønderjyder (borgere i Haderslev, Aabenraa, Tønder og Sønderborg Kommuner) og 500 nordtyskere (borgere i Nordfriesland, Stadt Flensbrug og Schleswig-Flensburg).

Kilde: Region Syddanmark, analysen "Grænselandet på tværs"

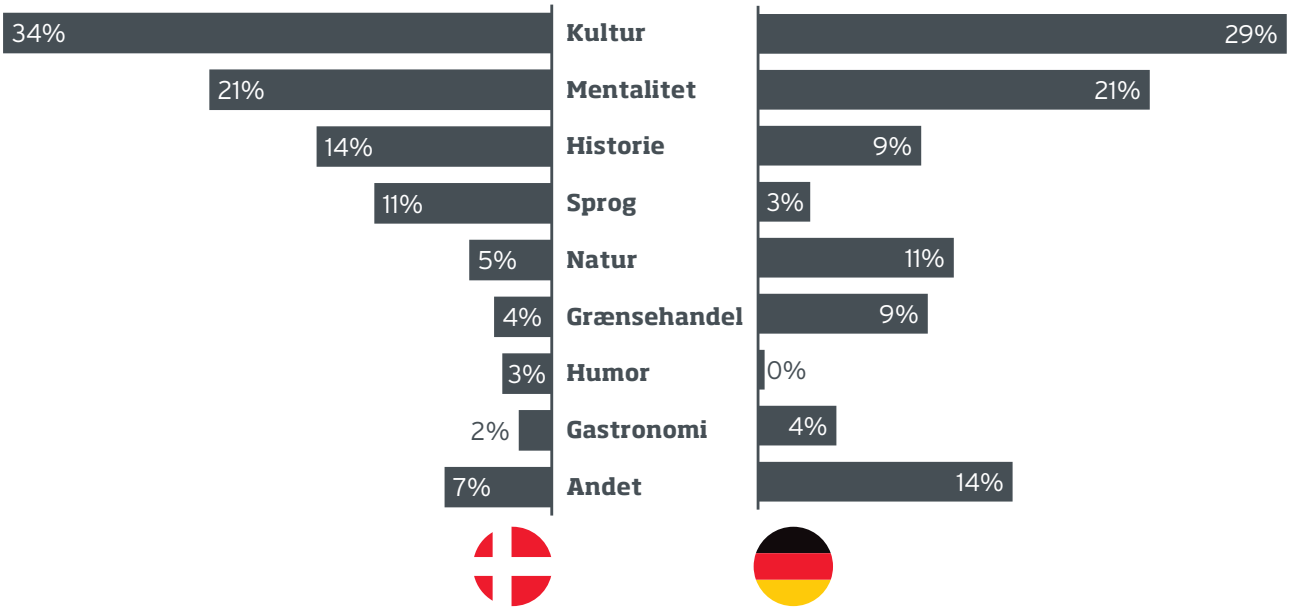
Opfattelse af at grænselandets kvaliteter overses

Figuren viser svarfordelingen til spørgsmålet "I hvilken grad synes du, at grænseområdet har særlige kvaliteter, som resten af Danmark/Tyskland overser?". Data er indsamlet i februar-marts 2020 blandt cirka 500 sønderjyder (borgere i Haderslev, Aabenraa, Tønder og Sønderborg Kommuner) og 500 nordtyskere (borgere i Nordfriesland, Stadt Flensbrug og Schleswig-Flensburg).

Kilde: Region Syddanmark, analysen "Grænselandet på tværs"

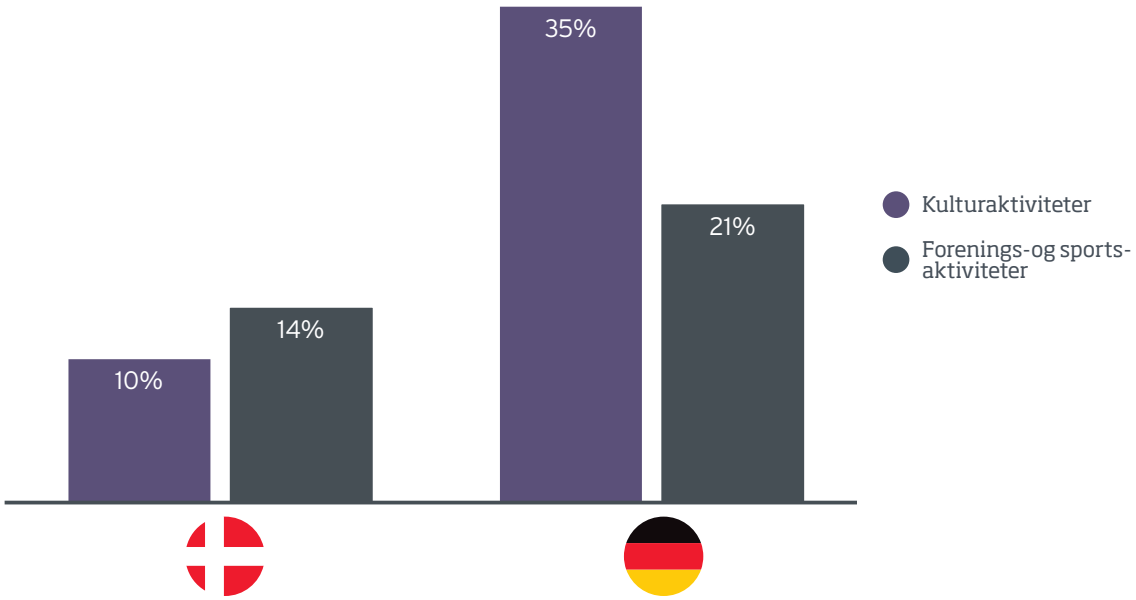
Faktorer, der samler grænselandets borgere

Figuren viser, hvordan danske og tyske borgere svarer på det åbne spørgsmål "Hvad synes du, at danskere og tyskere i grænseområdet har til fælles?". Disse åbne svar er blevet sorteret i kategorier, der reflekterer deres indhold. Data er indsamlet i februar-marts 2020 blandt cirka 500 sønderjyder (borgere i Haderslev, Aabenraa, Tønder og Sønderborg Kommuner) og 500 nordtyskere (borgere i Nordfriesland, Stadt Flensbrug og Schleswig-Flensburg).

Kilde: Region Syddanmark, analysen "Grænselandet på tværs"

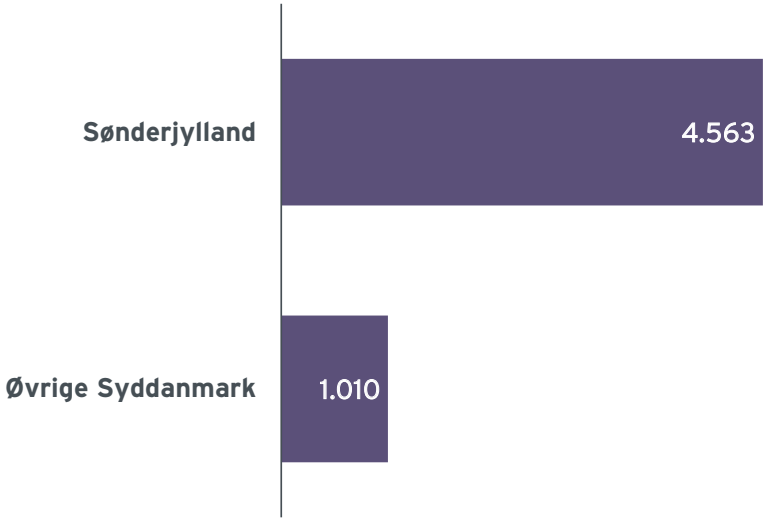
Deltagelse i forenings-, sports- og kulturaktiviteter på tværs af grænsen

Figuren viser andelen af de 18-29 årige, der har deltaget i kulturaktiviteter og foreningsaktiviteter de seneste 12 måneder på den anden side af grænsen. Data er indsamlet i februar-marts 2020 blandt cirka 500 sønderjyder (borgere i Haderslev, Aabenraa, Tønder og Sønderborg Kommuner) og 500 nordtyskere (borgere i Nordfriesland, Stadt Flensbrug og Schleswig-Flensburg).

Kilde: Region Syddanmark, analysen "Grænselandet på tværs"

Arbejdspladser varetaget af tyske indpendlere 2020

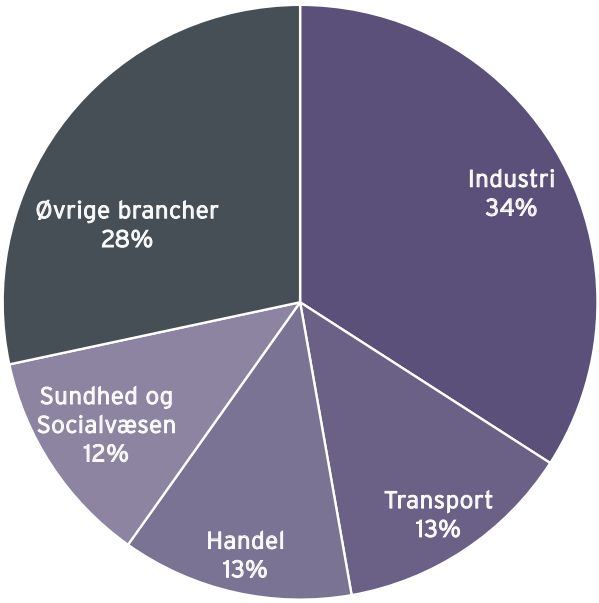
5.573

Vidste du, at der er 5.573 indpendlere fra Tyskland til Syddanmark?

Figuren viser antallet af tyske indpendlere, der arbejder i henholdsvis Sønderjylland og det øvrige Syddanmark i 2020. Sønderjylland er Haderslev, Sønderborg, Tønder og Aabenraa Kommuner.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

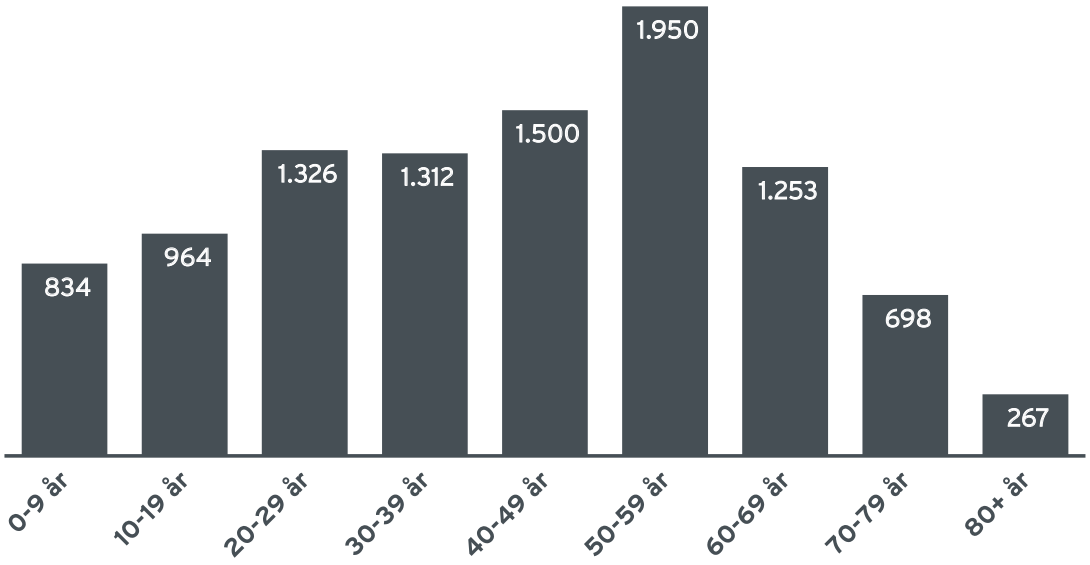
Indpendling opdelt på største brancher 2020

Figuren viser indpendlingen fra Tyskland til Syddanmark opdelt efter branche i 2020.

Kilde: Danmarks statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

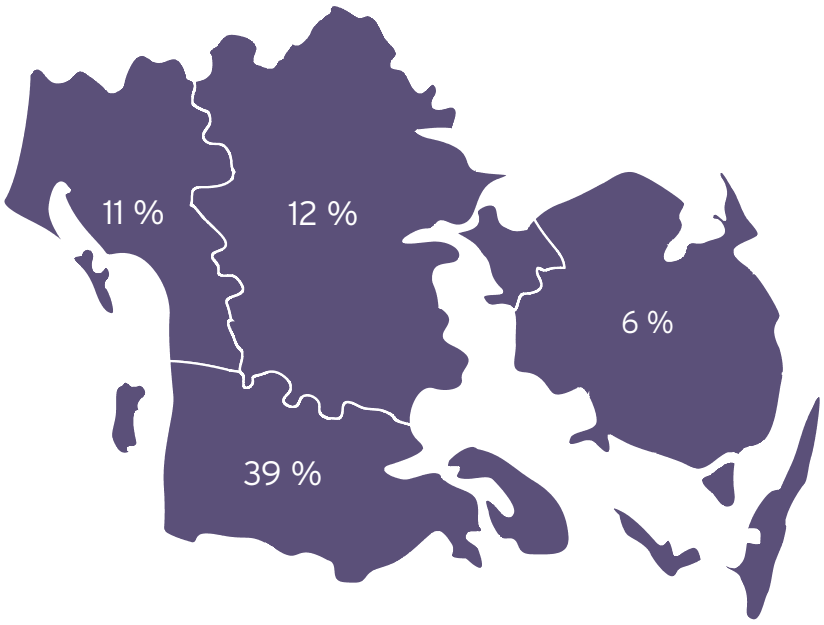
Tyske statsborgere i Syddanmark 2022

Figuren viser aldersfordelingen blandt tyske statsborgere, som er bosat i Syddanmark i 2. kvartal 2022.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

Andel syddanske SMV'er med tyske statsborgere ansat 2021

14%

af de syddanske SMV'er har tyske statsborgere ansat

Kortet viser, hvor stor en andel af de små og mellemstore virksomheder (10-250 fuldtidsansatte) i de pågældende områder, der har tyske statsborgere ansat. Kortet er opdelt således: Sydvestjylland = Esbjerg, Varde og Fanø kommuner. Sønderjylland = Sønderborg, Aabenraa og Tønder kommuner. Fyn = Assens, Faaborg-Midtfyn, Kerteminde, Langeland, Nordfyns, Nyborg, Odense, Svendborg og Ærø kommuner. Trekantområdet = Billund, Fredericia, Haderslev, Kolding, Middelfart, Vejen og Vejle kommuner. Data er indsamlet i september 2021 (918 respondenter).

Kilde: Region Syddanmark, analysen "Syddanske virksomheders engagement i Nordtyskland"

KLIMA

CO_2-udledning i de syddanske kommuner
I 2019 var CO_2-udledningen i Syddanmark 10,8 ton pr. indbygger. Den samlede udledning af CO_2 i Syddanmark udgjorde i 2019 lidt over 13 mio tons. Størstedelen (41 pct.) stammer fra landbruget, og her udgør husdyrs fordøjelse og husdyrgødning alene mere end en femtedel af den samlede CO_2-udledning i Syddanmark. Energisektoren står for 35 pct. af CO_2-udledningen. CO_2-udledningen fra erhverv udgør 9 pct., mens husholdningers CO_2-udledning er 10 pct. af den samlede udledning. Transport står for 21 pct af den samlede udledning.

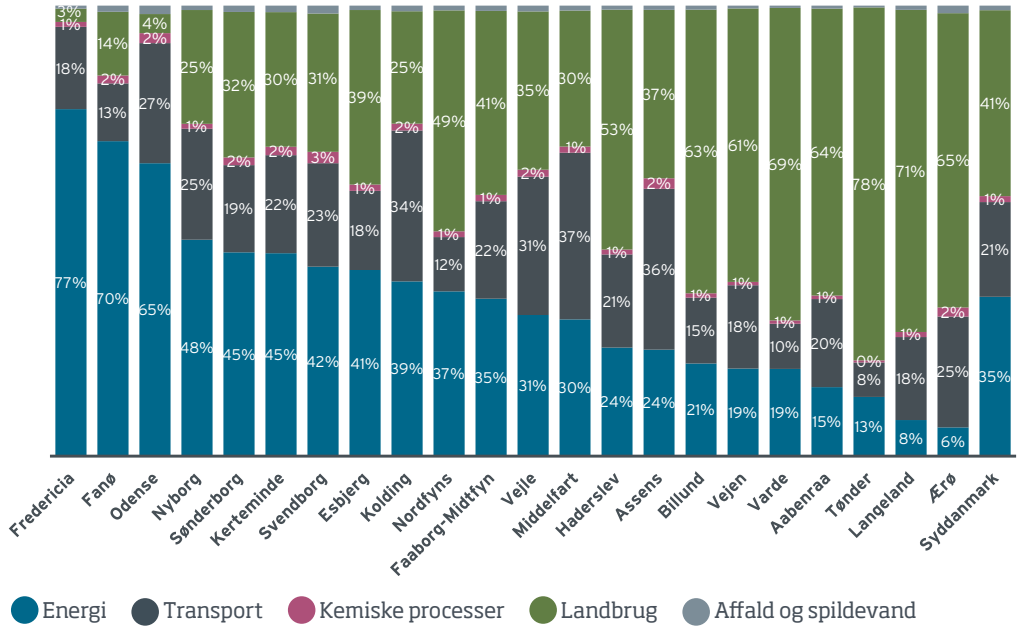
På kommuneniveau er der stor forskel på hvilke sektorer, der står for den største CO_2-udledning. Dette er i høj grad påvirket af erhvervssammensætningen i den enkelte kommune. I Fredericia Kommune står energisektoren for 77 pct. af CO_2-udledningen. I Tønder og Langeland kommuner er det landbruget, der står for den største andel af CO_2-udledningen i kommunen. Transportsektoren udleder en stor del af kommunens CO_2 i Middelfart og Assens kommuner, hvor sektoren udleder henholdsvis 37 og 36 pct. af kommunens samlede CO_2-udledning.

Det syddanske energiforbrug og vedvarende energikilder
Hver syddansker havde i gennemsnit et energiforbrug på 112 gigajoule i 2019. En del af energiforbruget kommer fra vedvarende energi. I 2019 udgjorde vedvarende energi mere end en tredjedel (36 pct.) af det samlede energiforbrug i Syddanmark. Ø-kommunerne Langeland og Ærø er de syddanske kommuner, hvor den største andel af energiforbruget kommer fra vedvarende energi.

Når det gælder solcelleanlæg, er der opført markant flest i Vejle Kommune sammenlignet med de øvrige kommuner i Syddanmark. Det gælder for alle kommuner i Syddanmark, at det er solcelleanlæg med en effekt på under 10 W, der er mest udbredte. På landsplan er Esbjerg Kommune den kommune, der har produceret mest energi fra vindmøller i 2021.

Når vandet kommer
Vandet bliver et stigende problem fremover. DMI har beregnet udviklingen i forekomsten af skybrud frem mod slutningen af dette århundrede. Det forventes, at der i dele af Syddanmark vil forekomme mere end 50 pct. flere skybrud i slutningen af dette århundrede sammenlignet med perioden 1981 til 2021. Der er også flere områder i Syddanmark, der er udpeget som risikoområder i forhold til havvandsstigninger, fx Odense Fjord.

Klimagasudledning opdelt på sektorer 2019

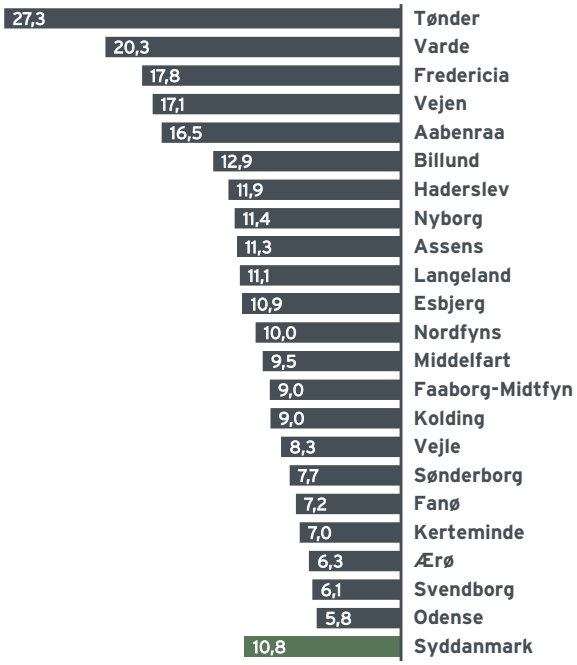

Samlet klimagasudledning i Syddanmark: 13.165.737 ton CO_2e

Figuren viser den samlede klimagasudledning opdelt på sektorer i Syddanmark i 2019.

Kilde: Region Syddanmark, analysen KONTUR

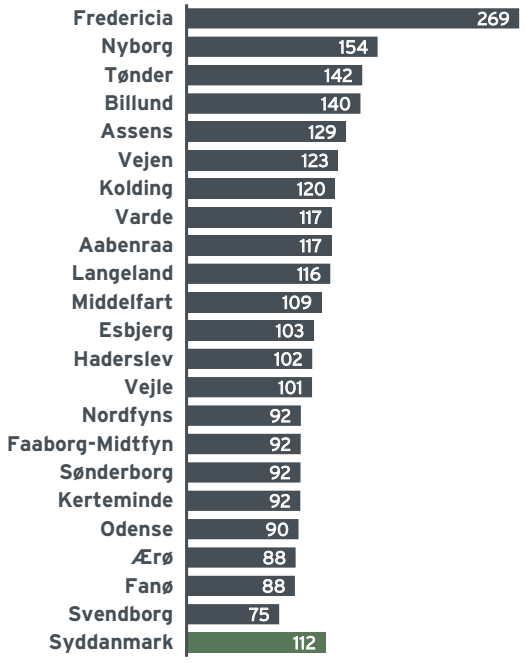
Udledning af klimagasser pr. indbygger 2019

Figuren viser udledningen af klimagasser (ton) pr. indbygger i 2019.

Kilde: Region Syddanmark, analysen KONTUR

Energiforbrug pr. indbygger 2019

Figuren viser energiforbrug (gigajoule) pr. indbygger i 2019.

Kilde: Region Syddanmark, analysen KONTUR

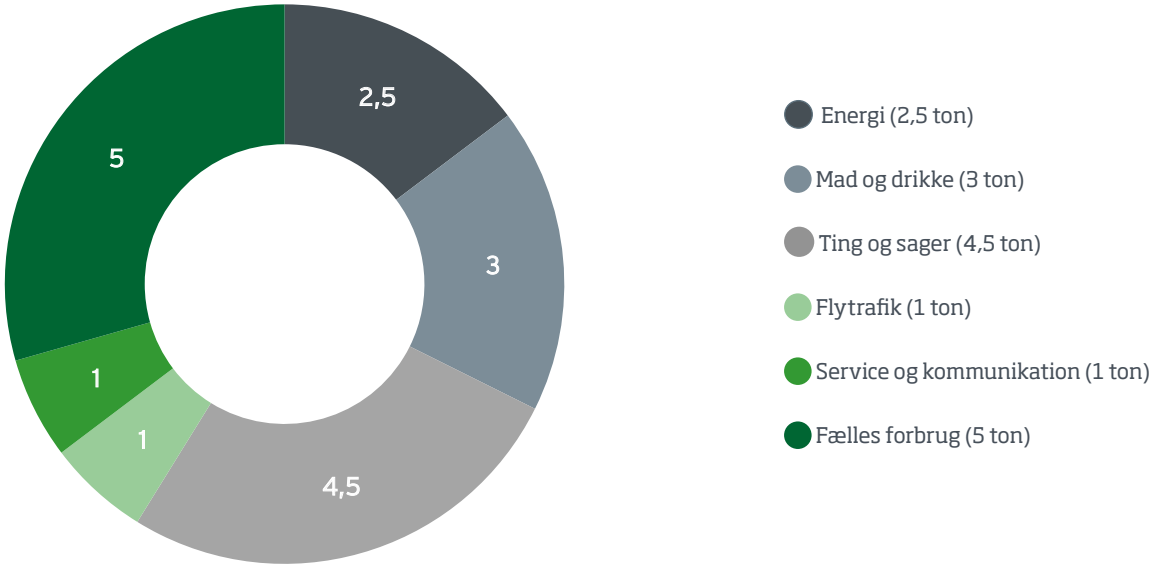
Klimagasudledning opdelt på detaljerede sektorer 2019

	Syddanmark
Samlet klimagasudledning fra Energi	**35%**
Erhverv	9%
Fremstillingsvirksomhed	14%
Husholdninger	10%
Offentlig service	2%
Samlet klimagasudledning fra Transport	**21%**
Lufttransport inkl. udenrigsfly	3%
Vejtransport	18%
Jernbanetransport	0%
Søtransport	0%
Samlet klimagasudledning fra Landbrug	**41%**
Landbrugsjord	9%
Dyrkning af organisk jord	10%
Husdyrs fordøjelse	13%
Husdyrgødning i stald og lagre	9%
Øvrige	1%
Samlet klimagasudledning fra Kemiske processer	**1%**
Samlet klimagasudlending fra Affald	**1%**
Samlet klimagasudledning fra Spildevand	**0%**

Tabellen viser klimagasudledningen opdelt på detaljerede sektorer i Syddanmark i 2019.

Kilde: Region Syddanmark, analysen KONTUR

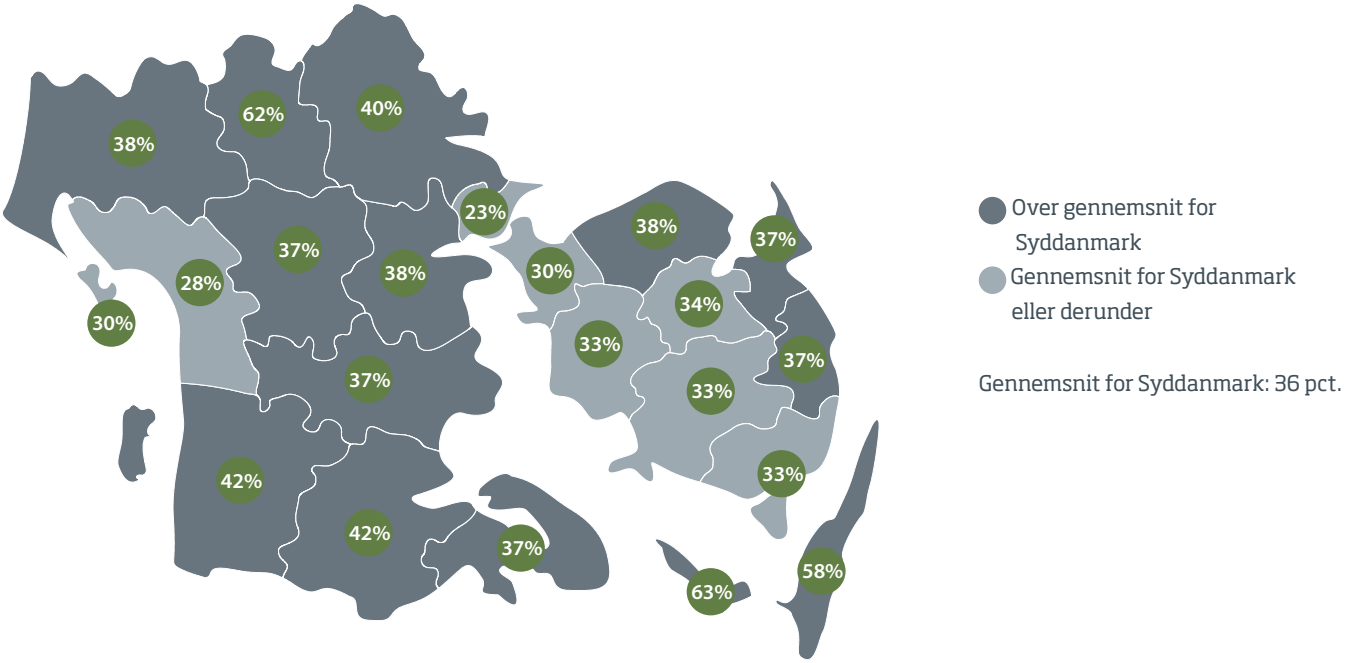
Udledning af CO2 pr. indbygger opdelt på årsag

En dansker udleder i gennemsnit 17 tusind kg altså 17 ton CO2 hvert år. Det kommer blandt andet fra vores mad, transport og ting og sager. Men hele 5 ton CO2 skyldes fælles udledninger fra for eksempel drift af danske sygehuse, skoler, infrastruktur og andre ting, vi alle sammen benytter i samfundet. Det er især staten, regionerne og kommunerne i Danmark, der kan gøre noget ved disse udledninger.

Kilde: Concito

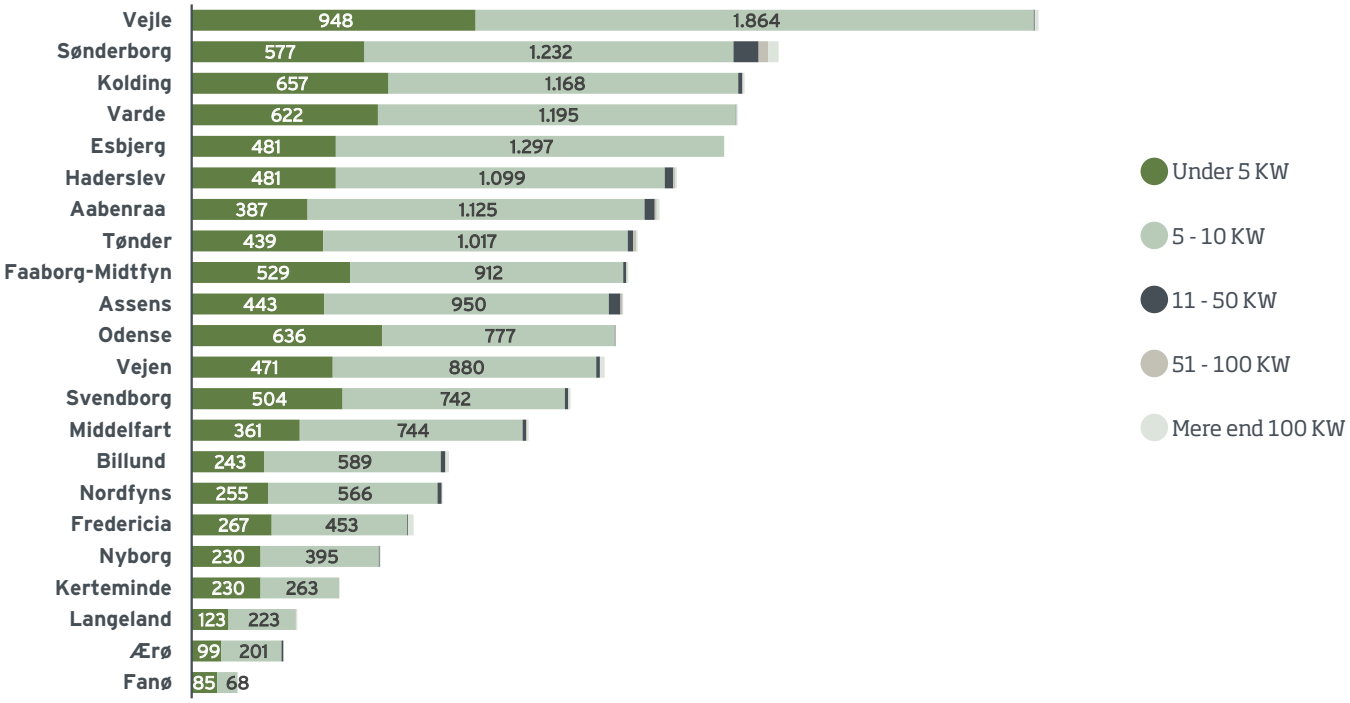
Energiforbrug fra vedvarende energi 2019

Figuren viser andelen af energiforbruget, der kommer fra vedvarende energi, i de syddanske kommuner i 2019.

Kilde: Region Syddanmark, analysen KONTUR

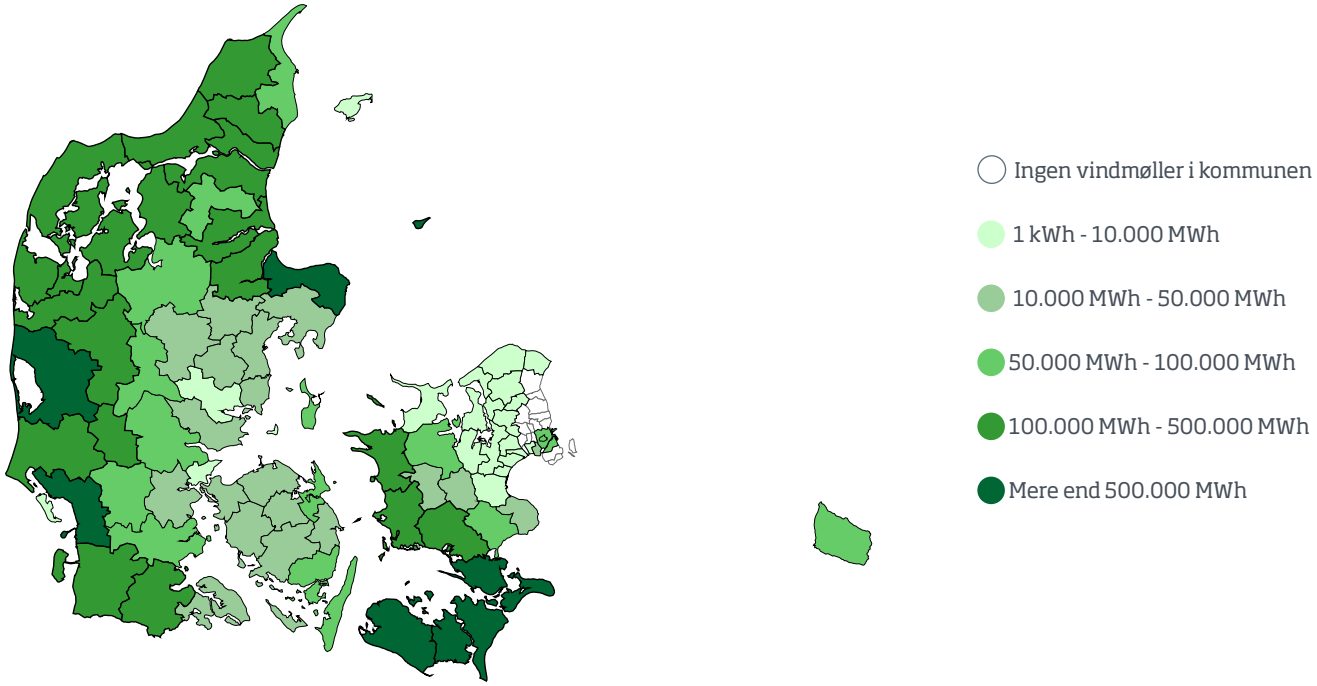
Solcelleanlæg i Syddanmark 2022

Figuren viser antallet af solcelleanlæg i de syddanske kommuner opdelt på effekt (KW). I kategorien "Under 5 KW" indgår også solceller, hvor KW er angivet som 0 eller ikke opgjort. Figuren indeholde elpaneler, vandanlæg, jordanlæg samt anlæg monteret på tag. Data er trukket i juli 2022.

Kilde: BBR-registret, bearbejdet af Region Syddanmark

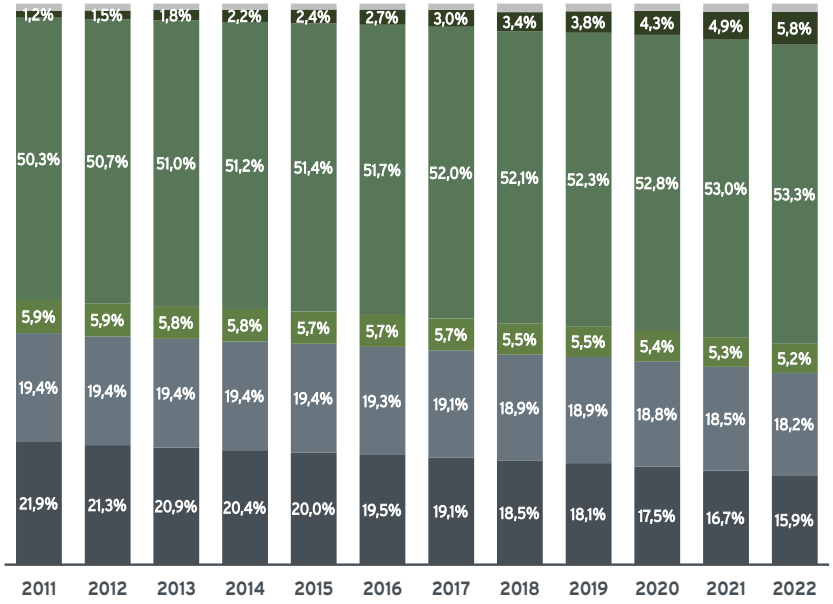
Vindmøllers energiproduktion 2021

Figuren viser produktionen af energi fra vindmøller i MWh opdelt på kommuner.

Kilde: Energistyrelsen: Stamregistret for vindanlæg, bearbejdet af Region Syddanmark

Opvarmning af bygningsarealet opdelt på varmekilde 2022

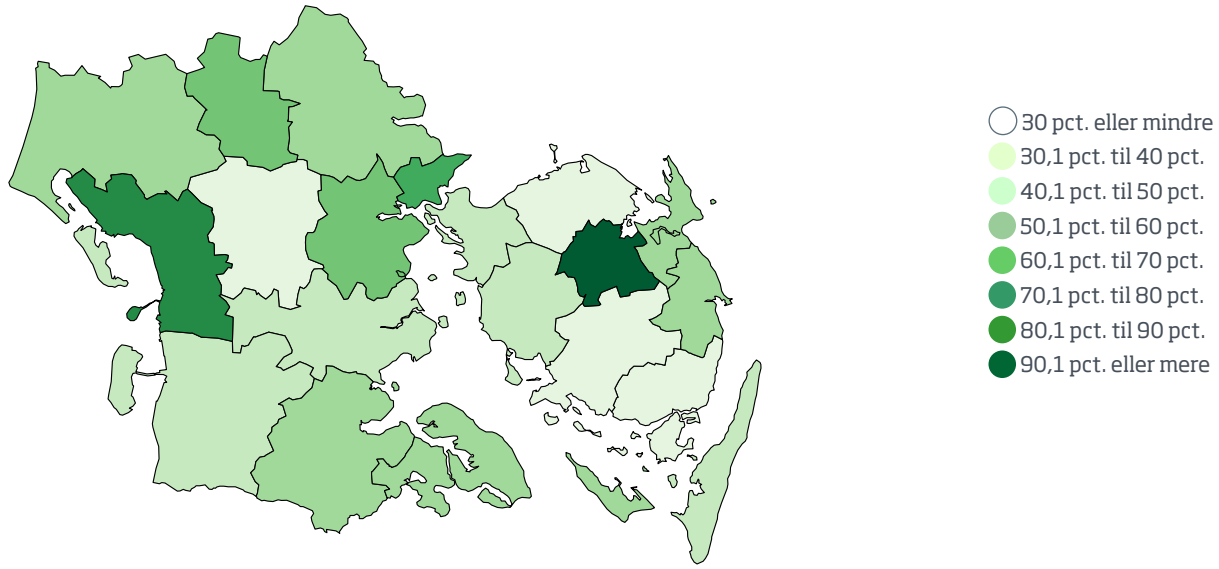
59%

af bygningsarealet opvarmes med fjernvarme eller varmepumpe i 2022

Figuren viser, hvor stor en andel af det samlede bygningsareal, der opvarmes med den pågældende varmekilde i Syddanmark i henholdsvis 2012 og 2022.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

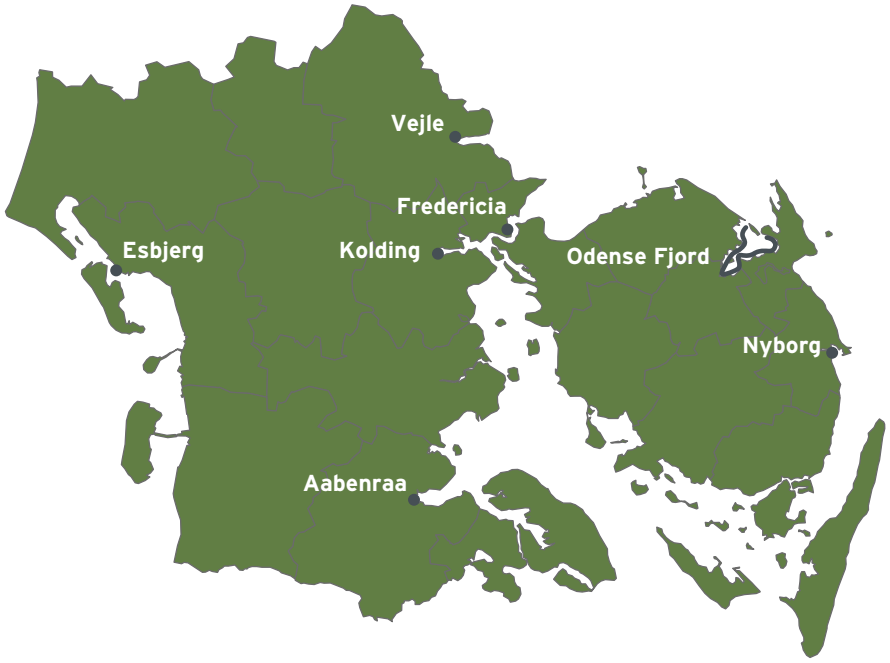
Andel af bygningsarealet, der opvarmes med fjernvarme eller varmepumpe 2022

Kortet viser andelen af bygningsarealet i de syddanske kommuner, der opvarmes af fjernvarme eller varmepumpe i 2022.

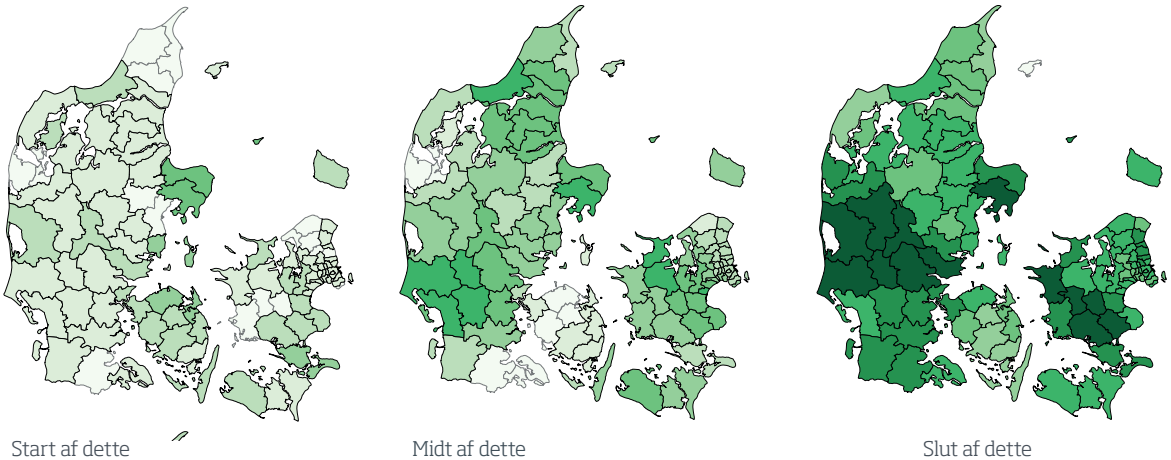
Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

Udpegede risikoområder i Syddanmark

Kilde: Region Syddanmark

Fremtidig udvikling i forekomst af skybrud, ændring i pct. i forhold til perioden 1981-2010

Start af dette århundrede

Midt af dette århundrede

Slut af dette århundrede

20 pct. eller mindre
20-25 pct.
25-30 pct.
30-35 pct.
35-40 pct.
40-45 pct.
45-50 pct.
Mere end 50 pct.

Kortene viser udviklingen i medianforekomsten af skybrud ved et scenarie for mellem CO_2-niveau (RCP4.5), dvs. et scenarie for moderat CO_2-udledning.

Kilde: DMI Klimaatlas 2020, bearbejdet af Region Syddanmark

TONY HAWK

DEMOGRAFISK UDVIKLING

Befolkningstilvækst i fremtiden
I Syddanmark går det godt med befolkningsudviklingen. I perioden 2012 til 2022 har der været en positiv befolkningstilvækst på 2,2 pct., og i 3. kvartal 2022 er der 1.235.747 indbyggere i Syddanmark.

I fremtiden forventes indbyggertallet også at stige. Det forventes, at der vil være cirka 1.251.000 syddanskere i 2032. Forventningen er desuden, at 14 ud af de 22 syddanske kommuner oplever befolkningstilvækst i 2032 sammenlignet med det nuværende indbyggertal. Det er særligt de fynske kommuner samt Trekantområdet, hvor der forventes den største stigning i indbyggertallet. Anderledes ser det ud i Sønderjylland, hvor fremskrivningerne forudser, at antallet af indbyggere er status quo eller en smule faldende i 2032.

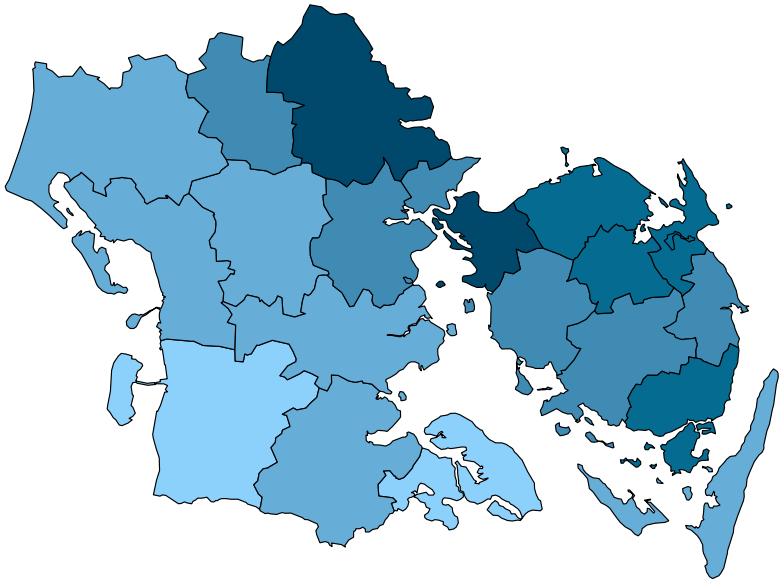
Flere, men ældre syddanskere
I takt med at befolkningstallet stiger, kommer der også flere ældre i regionen. I 2022 er 16 pct. af indbyggerne over 70 år. I 2012 gjaldt det 12 pct. af indbyggerne, så der er sket en stigning i andelen af indbyggere over 70 år i Syddanmark. Tendensen ser ud til at fortsætte, og i 2032 forventes de 70+ årige at udgøre 18,8 pct. af syddanskerne.

Ses der på andelen af ældre på kommuneniveau, er det især i Langeland, Fanø og Ærø Kommuner, at man kan finde den største andel af indbyggere over 70 år i 2032. I disse kommuner forventes det, at de ældre udgør mere end 30 pct. af det samlede indbyggertal i 2032.

Syddanskere med erhvervsfaglige uddannelser og KVU er mest tilbøjelige til at blive boende i regionen
I Syddanmark er der, ligesom i de øvrige regioner, en stor flytteaktivitet. Ses der nærmere på, hvor syddanskerne er bosiddende 15 år efter at have afsluttet grundskolen, er det 59,6 pct., der enten fortsat bor i regionen eller er vendt hjem efter at have boet uden for regionen i en periode. Yderligere 10,2 pct. er flyttet til Syddanmark 15 år efter, at de har afsluttet grundskolen i en anden region, mens 30,2 pct. er fraflyttet Syddanmark og ikke vendt tilbage.

Dykker man mere ned i syddanskernes bopæl 15 år efter grundskolen, ses det, at der er stor forskel blandt forskellige uddannelsestyper. Syddanskere med en erhvervsfaglig uddannelse og kort videregående uddannelse er mest tilbøjelige til at blive boende i regionen (63 pct.), mens indbyggere, der har taget en mellemlang eller lang videregående uddannelse, i højere grad fraflytter Syddanmark uden at vende hjem igen. Her er det blot 32 pct., der fortsat er i regionen 15 år efter afsluttet grundskole, mens 41 pct. er fraflyttet.

Befolkningstilvækst 2022-2032

>-5 pct. til -2,5 pct. >-2,5 pct. til 0 pct. >0 pct. til 2,5 pct.
>2,5 pct. til 5 pct. 5,1 pct. til 10 pct.

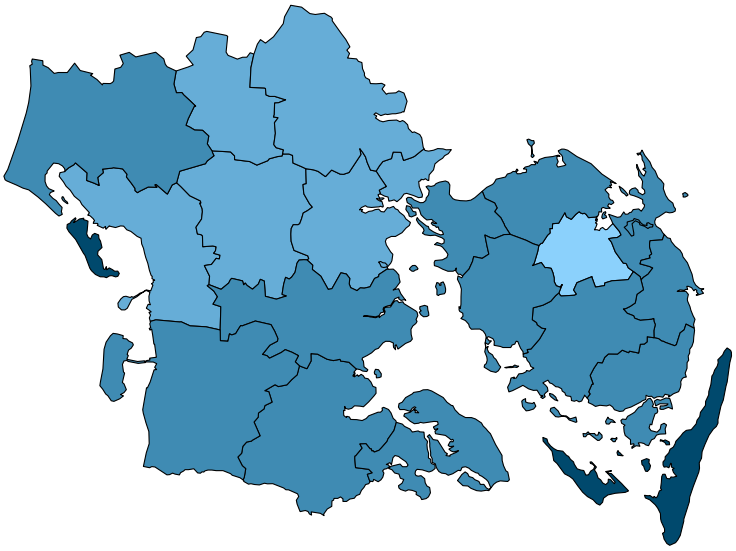
14 af 22

Der forventes en befolkningstil-vækst i 2032 i 14 ud af de 22 syddanske kommuner sam-menlignet med i dag

Kortet viser den forventede befolkningstilvækst i perioden 2022 til 2032 opdelt på kommuner.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

Andel af befolkningen, der er 70 år eller ældre 2032

10,1 til 15 pct. 15,1 til 20 pct. 20,1 til 25 pct.
25,1 til 30 pct. 30,1 pct. eller mere

18,8%

af syddanskerne forventes at være 70 år eller ældre i 2032

Kortet viser hvor stor en andel af befolkningen, der forventes at være 70 år eller ældre, i 2032 opdelt på kommuner.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

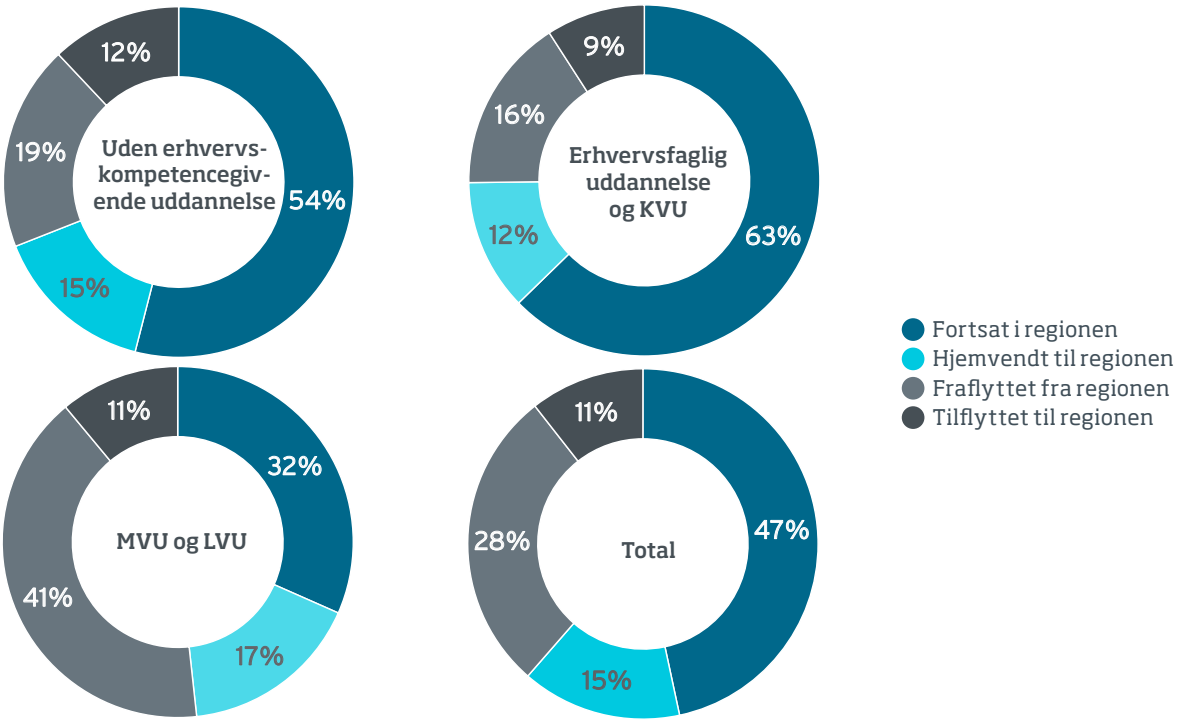
Bopæl 15 år efter grundskolen

	Blevet i regionen	Fraflyttet	Hjemvendt	Tilflyttet
Syddanmark	44,9%	30,2%	14,7%	10,2%
Nordjylland	47,1%	28,9%	13,0%	11,0%
Midtjylland	46,7%	21,0%	13,7%	18,6%
Hovedstaden	47,5%	6,5%	10,1%	35,9%
Sjælland	32,0%	37,4%	16,6%	14,0%

Tabellen viser andelen af indbyggere, der forlod grundskolen i perioden 2003 til 2005, opdelt efter deres bopæl 15 år efter.
Kun indbyggere med en erhvervskompetencegivende uddannelse (erhvervsuddannelse eller videregående uddannelse) er medtaget i tabellen.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

Uddannelsesniveau 15 år efter grundskolen opdelt efter bopæl

Figuren viser fordelingen af indbyggernes bopæl 15 år efter, de forlod grundskolen. Data er for de syddanskere, der forlod grundskolen i perioden 2003 til 2005. Med bopæl menes der, om syddanskeren fortsat bor i Syddanmark, er hjemvendt til Syddanmark, er fraflyttet eller tilflyttet regionen. Data er opdelt på uddannelsesniveau. Totalen er alle indbyggere, der forlod grundskolen i perioden 2003 til 2005, på tværs af uddannelsesniveauer.

Kilde: Danmarks Statistik og Region Syddanmark, analysen KONTUR

UDDANNELSE

Syddanskernes uddannelsesniveau stiger
Flere syddanskere gennemfører en ungdomsuddannelse. Andelen af 25-årige, der har gennemført en ungdomsuddannelse er steget fra knap 78 pct. i 2005 til 81 pct. i 2021. Der er dog fortsat et godt stykke vej til at nå den nationale målsætning om, at 90 pct. af de 25-årige i 2030 skal have gennemført en ungdomsuddannelse.

Trods den generelt positive tendens har næsten 20 pct. af syddanskerne ikke fuldført en ungdomsuddannelse som 25-årig i 2021, og knap 40 pct. af den voksne befolkning har ikke en erhvervskompetencegivende uddannelse, dvs. en erhvervsuddannelse eller en videregående uddannelse. Ser man på de 16-24-årige står næsten hver tiende uden for uddannelse og beskæftigelse.

Ungdomsårgangene bliver mindre
Fra 2012 til 2022 er antallet af unge faldet i Syddanmark. I 20 ud af 22 syddanske kommuner er ungdomsårgangene blevet mindre i perioden. Frem mod 2032 forventes udviklingen at fortsætte, og samtlige kommuner vil opleve et fald i antallet af 15-19-årige. Særligt Sydvestjylland og Sønderjylland er udfordrede af det faldende elevgrundlag for ungdomsuddannelserne.

Generelt har syddanskerne god adgang til ungdomsuddannelser. I 2021 kan 89,2 pct. af de 15-16-årige syddanskere nå en erhvervsuddannelse, og 92,5 pct. kan nå en gymnasial uddannelse inden for en times rejsetid med kollektiv trafik. Syddanskere i den sydøstlige del af Jylland samt på Fyn har generelt kortere rejsetid med kollektiv trafiktil en ungdomsuddannelse end syddanskere, der bor i den centrale og vestlige del af Sydjylland.

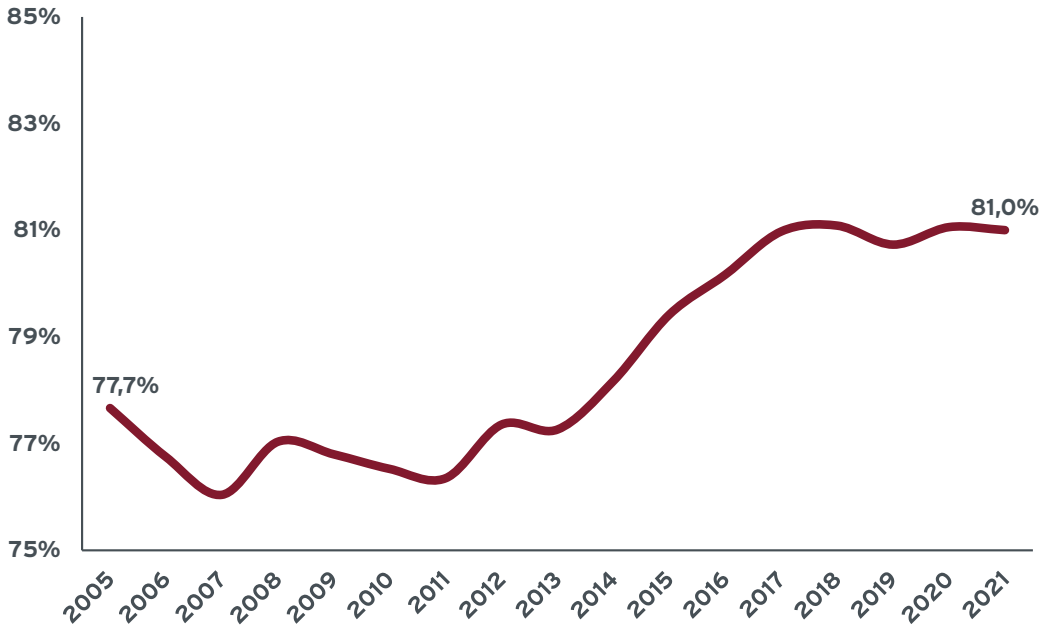
Mangel på faglært arbejdskraft og kompetencer til den grønne omstilling
Flere syddanskere gennemfører en gymnasial uddannelse, mens stadigt færre gennemfører en erhvervsuddannelse. Af de unge, som gennemfører en ungdomsuddannelse, gennemførte 60 pct. i 2021 en gymnasial uddannelse, hvorimod flertallet før 2010 gennemførte en erhvervsuddannelse. Adgangen til faglært arbejdskraft vil desuden blive udfordret af, at en stor andel af de erhvervsuddannede vil forlade arbejdsmarkedet i den nærmeste fremtid.

Mange unge syddanskere er efter eget udsagn optagede af klimaudfordringerne, og flertallet mener, at de selv gør noget for klimaet i deres dagligdag. Men både borgere og virksomheder mangler viden om og kompetencerne til at udvise bæredygtig adfærd og bidrage til grønne løsninger. En stigende andel af de gennemførte videregående uddannelser er imidlertid inden for naturvidenskab, teknik, matematik og ingeniørvidenskab. Disse kompetenceområder er sammen med bl.a. de tekniske faglærte kompetencer afgørende for, at vi som samfund kan lykkes med den grønne omstilling.

Syddanskernes tyskkompetencer er i tilbagegang. En lavere andel af de 18-39-årige sønderjyder angiver, at de taler tysk "til hverdagssprog eller bedre" sammenlignet med sønderjyder over 40 år. Samtidig er andelen af studenter med tysk på højniveau faldet markant i perioden 2015 til 2021. I 2021 havde kun 6,9 pct. af studenterne på stx og hhx tysk på A-niveau.

Flere unge oplever dårlig mental trivsel
Mange unge oplever høj mental trivsel. Den Nationale Sundhedsprofil viser dog, at andelen af de 16-24-årige, der angiver at have et dårligt mentalt helbred, er steget markant i perioden 2010 til 2021. I 2021 har mere end hver tredje kvinde i alderen 16-24-årige i Syddanmark (34,5 pct.) efter egen vurdering et dårligt mentalt helbred, mens det gælder hver femte syddanske mand i aldersgruppen (19,8 pct.). Sundhedsprofilen viser desuden, at unge uden for uddannelse og beskæftigelse i højere grad end andre unge vurderer, at de har et dårligt mentalt helbred.

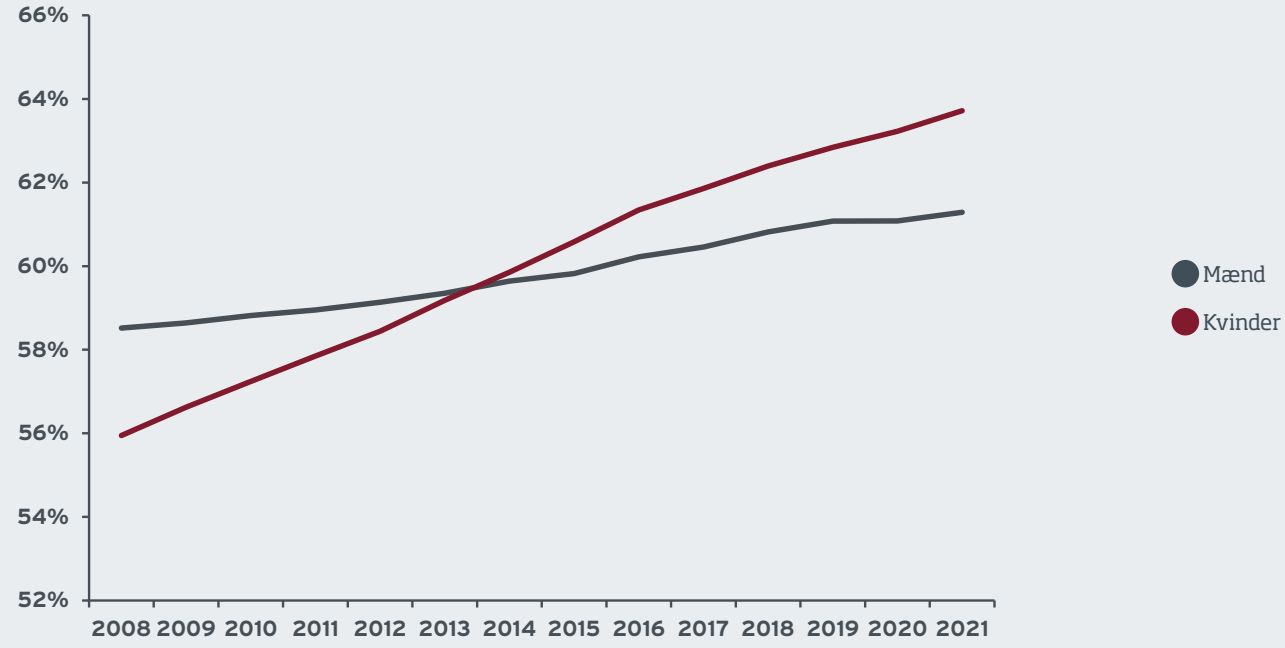
Andel af de 25-årige, der har fuldført en ungdomsuddannelse 2005-2021

Figuren viser andelen af de 25-årige i Syddanmark, der har fuldført en ungdomsuddannelse i perioden 2005 til 2021.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

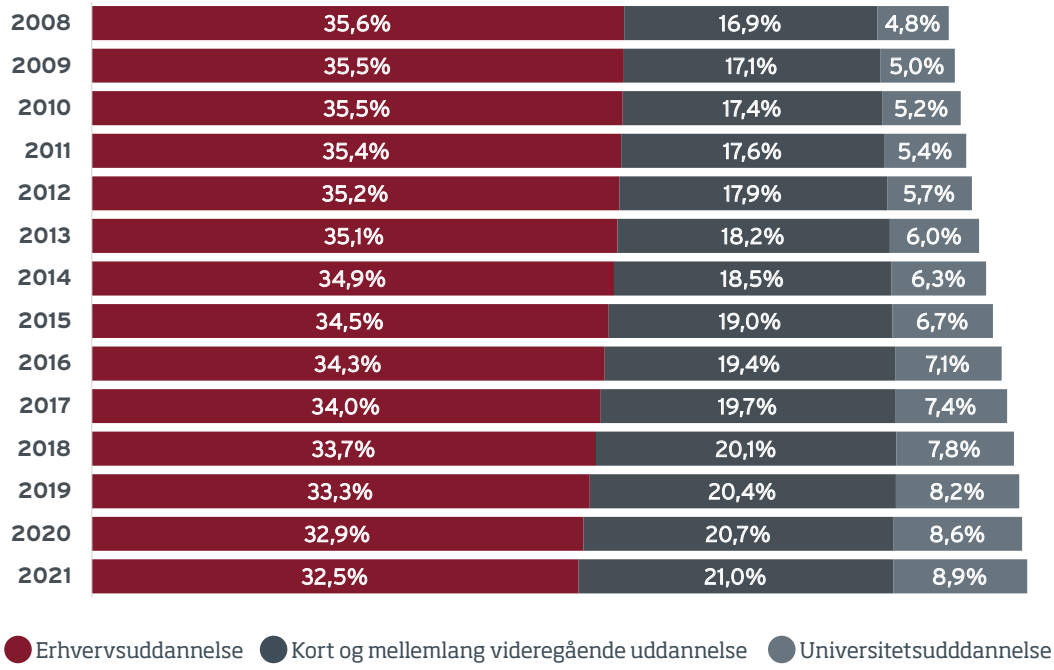
Andel med en erhvervskompetencegivende uddannelse opdelt på køn 2008-2021

Figuren viser andelen af mænd og kvinder, der har en erhvervskompetencegivende uddannelse i perioden 2008 til 2021. Der er tale om syddanskere i alderen 15-69 år. En erhvervskompetencegivende uddannelse er en erhvervsuddannelse eller videregående uddannelse.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

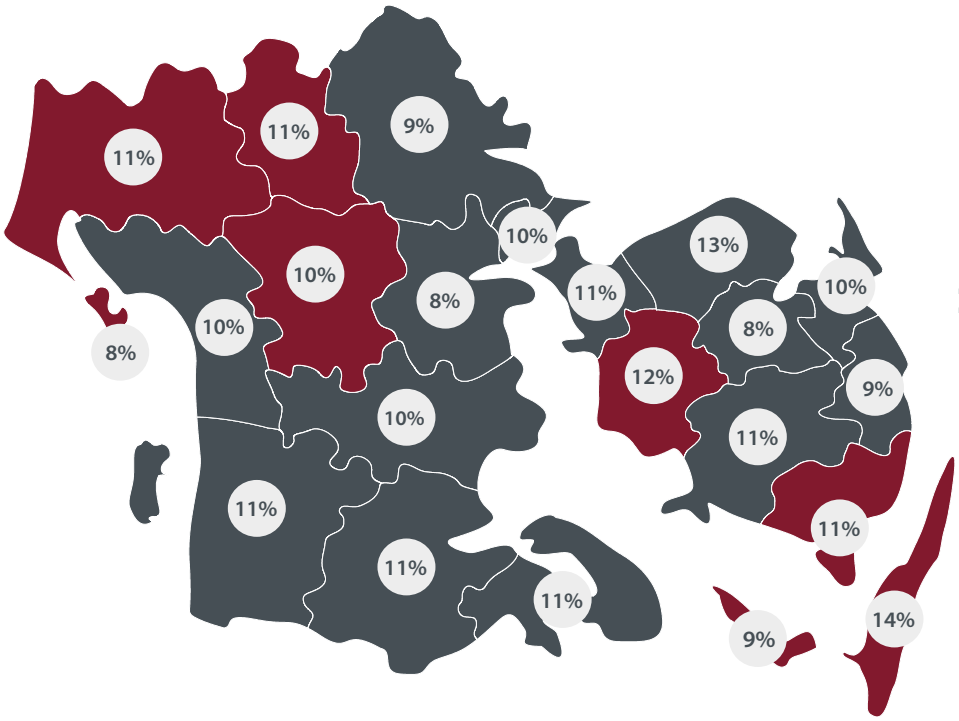
Andel af 15-69 årige med erhvervskompetencegivende uddannelse opdelt på uddannelse 2008-2021

Figuren viser udviklingen i andelen af 15-69-årige indbyggere i Syddanmark med en erhvervskompetencegivende uddannelse i perioden 2008 til 2021 opdelt på type af uddannelse.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

Unge, der hverken er i uddannelse, arbejde eller aktivering 2020

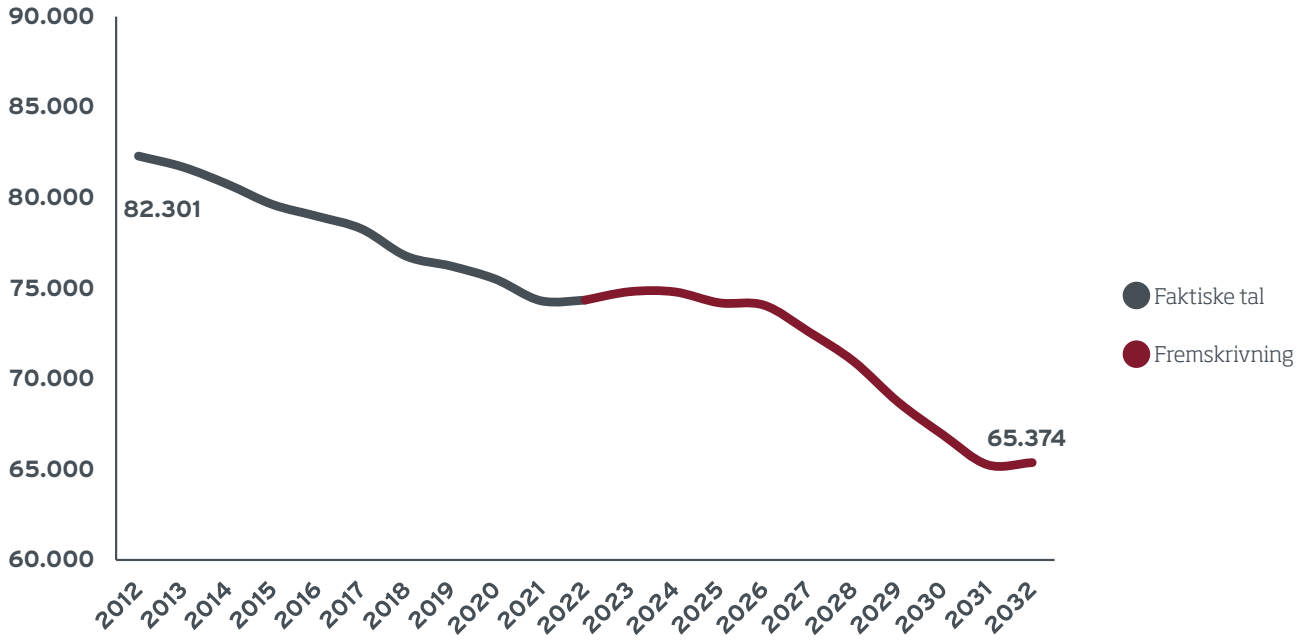
9,7%

af de 16-24-årige syddanskere er ikke under uddannelse, i arbejde eller aktivering

Kortet viser, hvor stor en andel af de 16-24-årige i kommunen, der ikke er under uddannelse og som ikke er i arbejde eller aktivering. Er kommunen grå, er der en større andel mænd end kvinder, der ikke er under uddannelse, i arbejde eller aktivering. Er kommunen rød, er der en større andel kvinder end mænd, der ikke er under uddannelse, i arbejde eller aktivering. Tal fra 2020.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

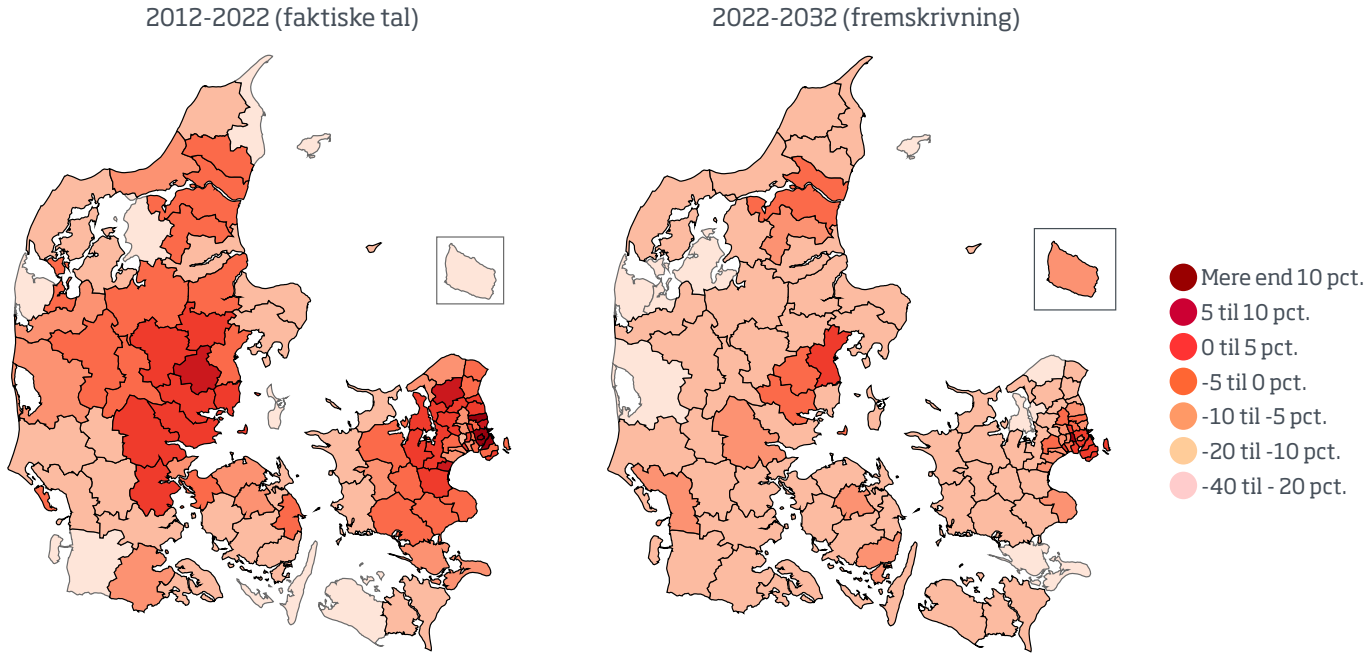
Udvikling i antal 15-19-årige i Syddanmark 2012-2032

Figuren viser det faktiske og forventede udvikling i antallet af 15-19-årige i Syddanmark i perioden 2012 til 2032.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

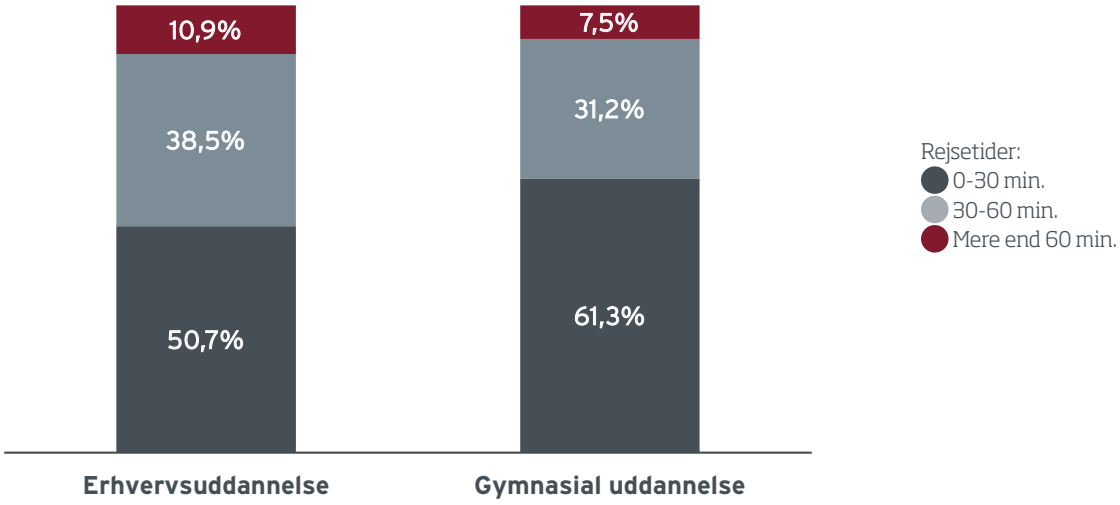
Udvikling i antal 15-19-årige 2012-2022 og 2022-2032

Kortene viser udviklingen i antallet af 15-19 årige i kommunerne i perioden 2012 til 2022 (faktiske tal) og 2022 til 2032 (fremskrivning).

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

15-16-åriges rejsetid til nærmeste ungdomsuddannelse 2021

Figuren viser hvor stor en andel af de 15-16-årige, der har henholdsvis 0-30 min., 30-60 min. og mere end 60 min. rejsetid med kollektiv trafik til nærmeste ungdomsuddannelse. Ungdomsuddannelser er opdelt på erhvervsuddannelse og gymnasial uddannelse. Tallene summer ikke til 100 på grund af afrundinger

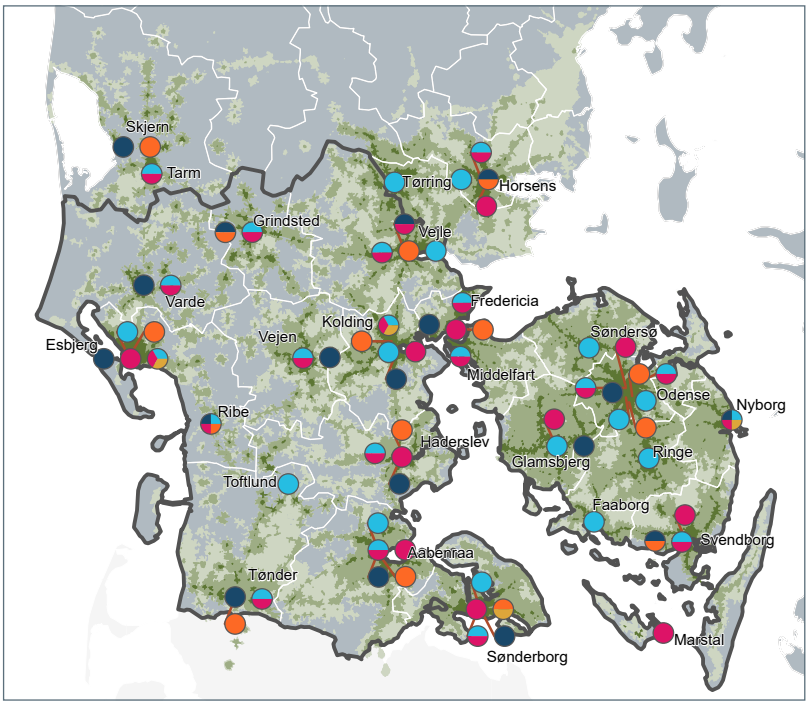
Kilde: Rejseplanen, Årlig opfølgning på den regionale udviklingsstrategi 2021

Rejsetid til de gymnasiale uddannelser 2021

Kortet viser, hvor lang tid man skal rejse med kollektiv trafik for at komme til nærmeste:

- Almene gymnasium (STX)
- Handelsgymnasium (HHX)
- Teknisk gymnasium (HTX)
- Højere forberedelseseksamen (HF)
- Pre-IB

Rejsetider:
- 0-30 min.
- 30-60 min.
- 60-90 min.
- Over 90 min.

Kortet viser den samlede tid, det tager at rejse med kollektiv trafik fra hjemadressen til uddannelsesstedet. Data er indsamlet i september 2021.

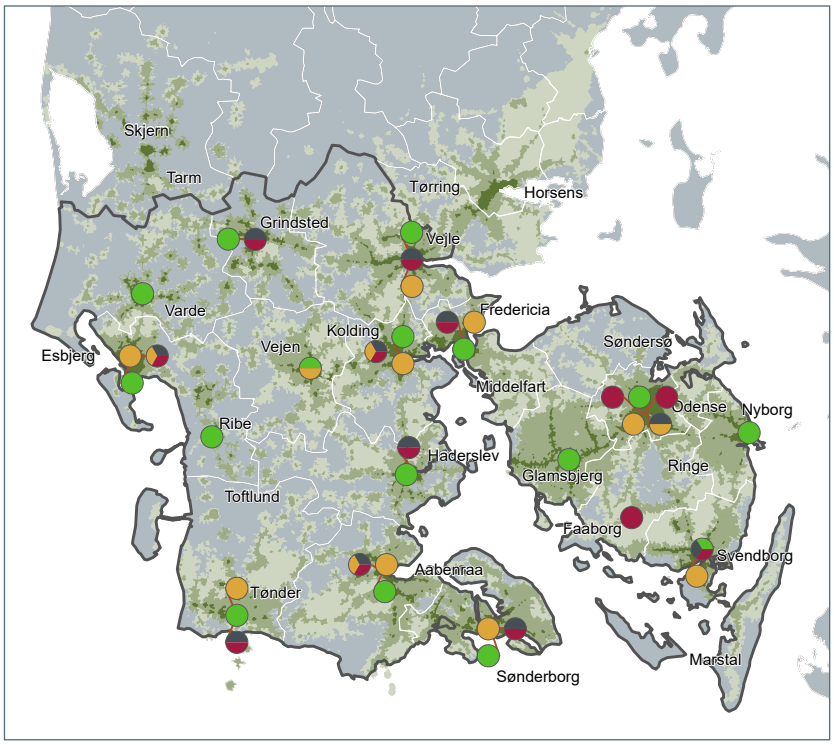
Kilde: Rejseplanen, analysen KONTUR

Rejsetid til erhvervsuddannelser 2021

Kortet viser, hvor lang tid man skal rejse med kollektiv trafik for at komme til nærmeste erhvervsuddannelse:

- Kontor, handel og forretningsservice
- Teknologi, byggeri og transport
- Fødevarer, jordbrug og oplevelser
- Omsorg, sundhed og pædagogik

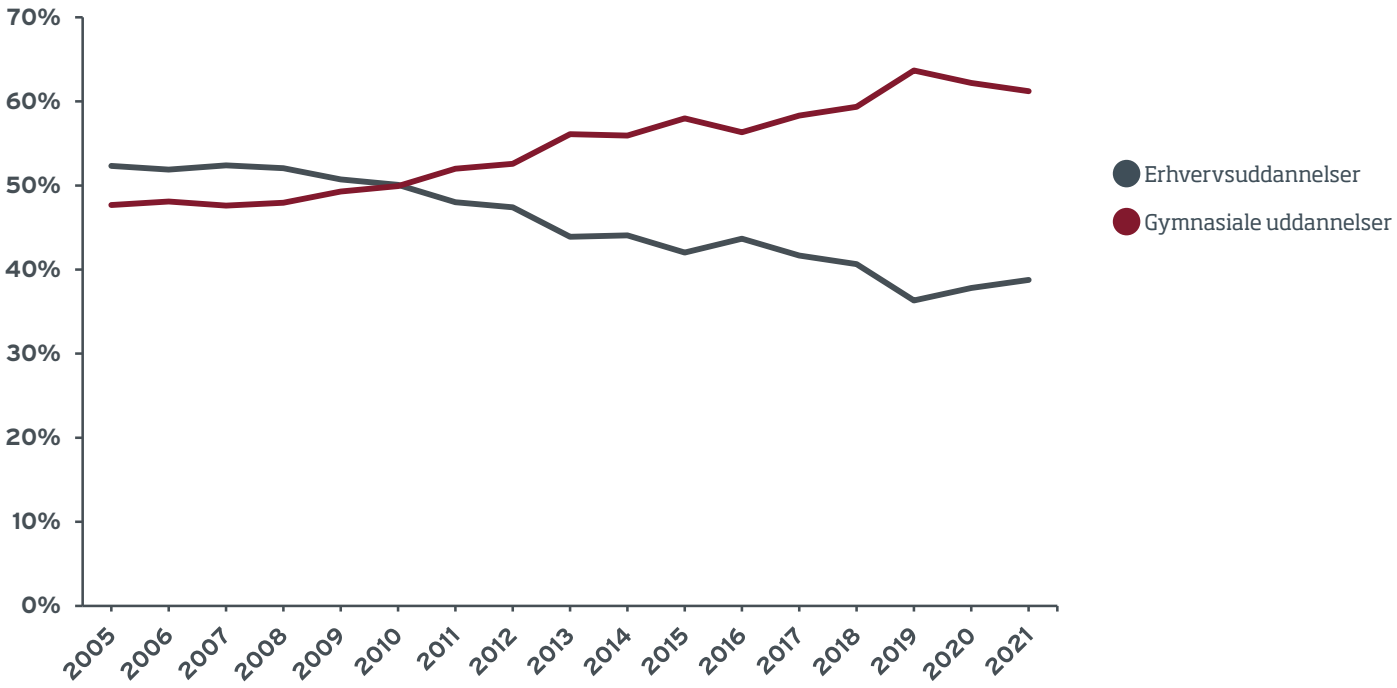
Rejsetider:
- 0-30 min.
- 30-60 min.
- 60-90 min.
- Over 90 min.

Kortet viser den samlede tid, det tager at rejse med kollektiv trafik fra hjemadressen til uddannelsesstedet. Data er indsamlet i september 2021.

Kilde: Rejseplanen, analysen KONTUR

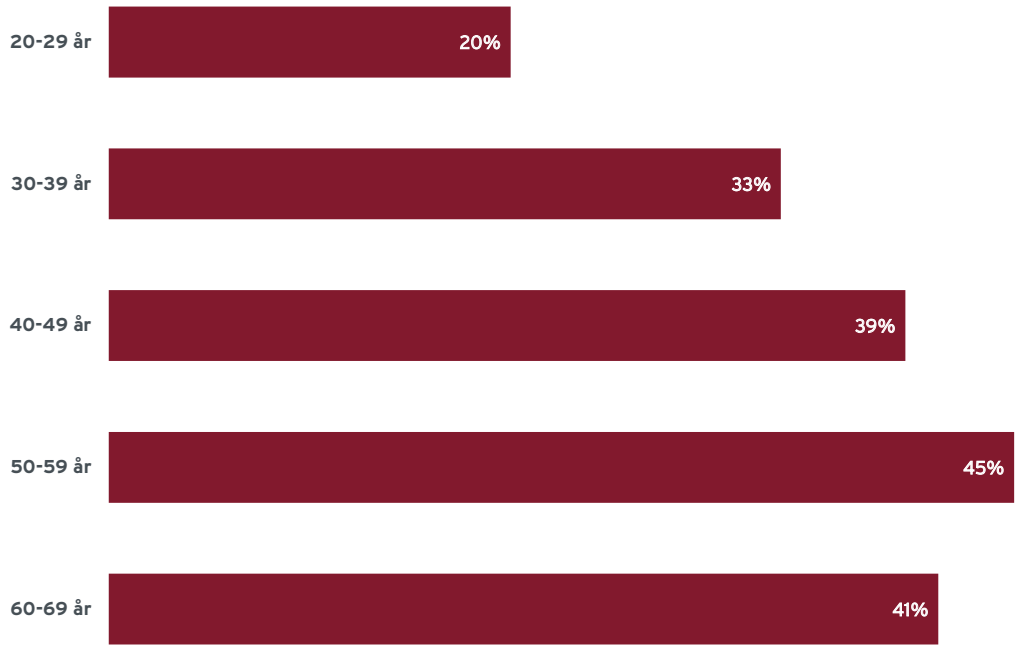
Gennemførsel af ungdomsuddannelser 2005-2021

Figuren viser hvor stor en andel af de gennemførte ungdomsuddannelser, som er henholdsvis erhvervsuddannelser og gymnasiale uddannelser, i perioden 2005 til 2021 i Syddanmark.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

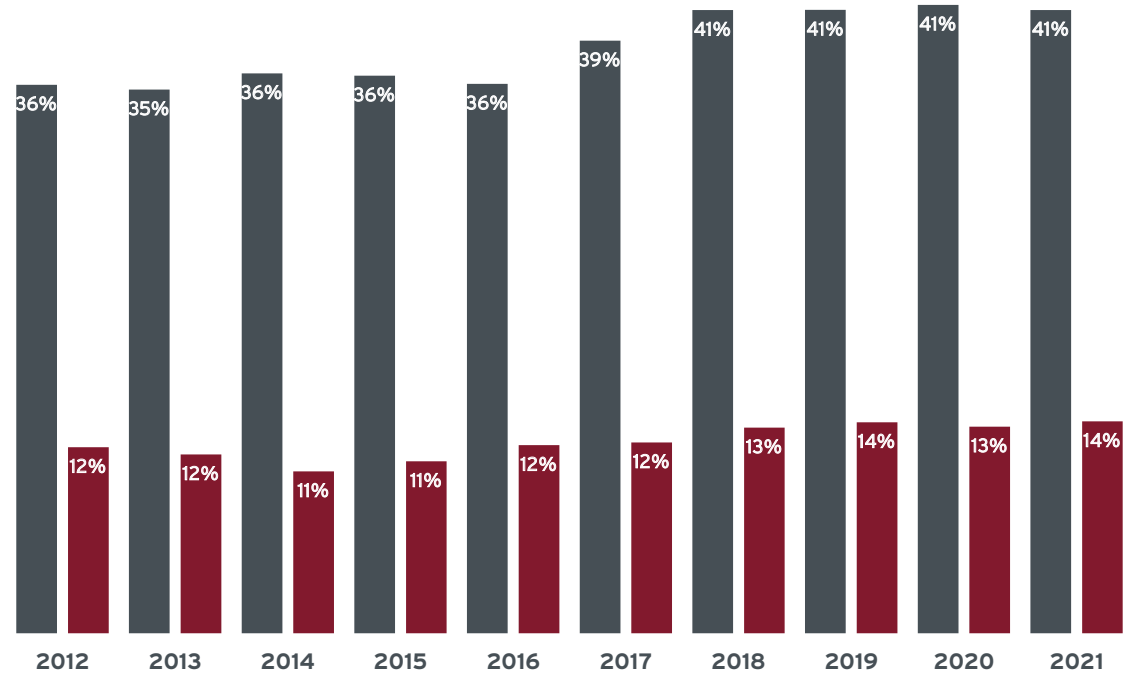
Erhvervsuddannelser blandt forskellige aldersgrupper 2021

Figuren viser hvor stor en andel af indbyggerne i hver aldersgruppe i Syddanmark, der har en erhvervsuddannelse som højest fuldførte uddannelse i 2021.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

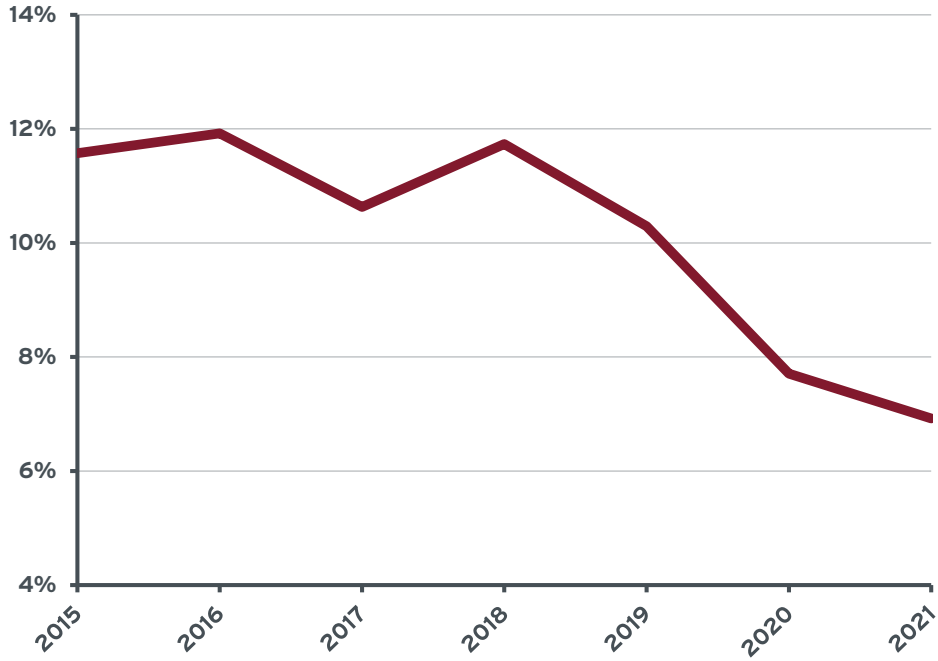
Gennemførsel af videregående STEM-uddannelser 2012-2021

Figuren viser hvor stor en andel af de gennemførte videregående uddannelser, der er STEM-uddannelser, blandt henholdsvis mænd og kvinder i perioden 2012 til 2021. STEM-uddannelser er uddannelser inden for naturvidenskab, teknik og matematik samt ingeniør-uddannelser. Erhvervsuddannelser inden for STEM-området indgår ikke. I tallene for 2021 indgår PhD-uddannelser ikke.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

Andel studenter med tysk på A-niveau 2015-2021

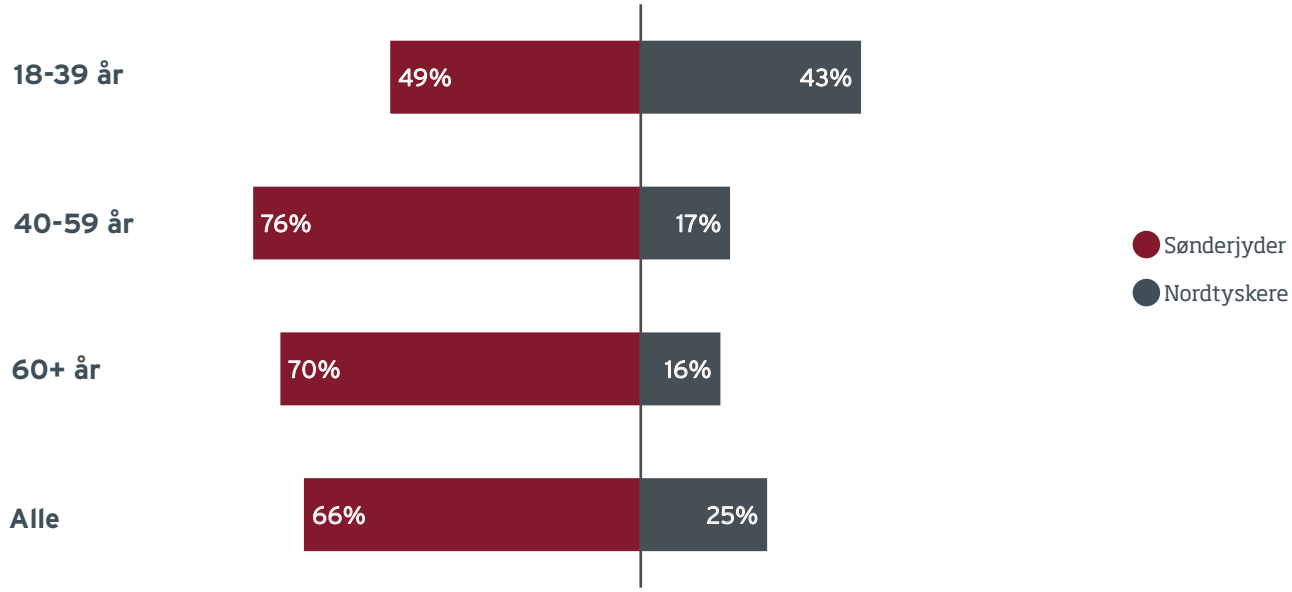
6,9 %

af studenterne på Stx og Hhx i 2021 havde tysk på A-niveau

Figuren viser andelen af studenter på Stx og Hhx, der dimitterede med tysk på A-niveau i perioden 2015 til 2021. Dette måles ved, om eleven har en skriftlig årskarakter i Tysk fortsættersprog på A-niveau på eksamensbeviset. Elever på Htx og Hf kan ikke have tysk på A-niveau og indgår derfor ikke i figuren.

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriet, bearbejdet af Region Syddanmark

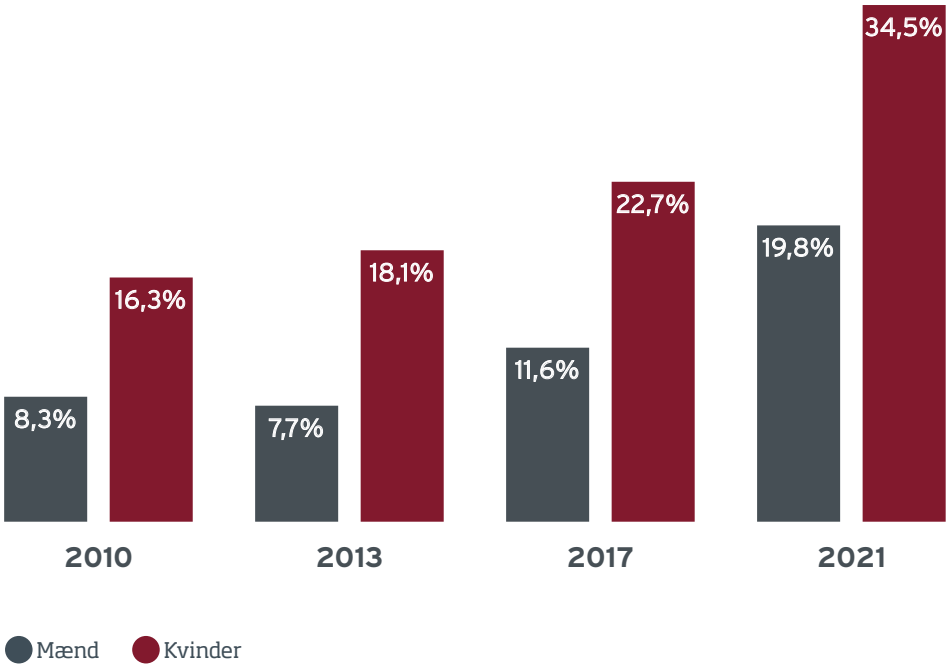
Sønderjyder og nordtyskeres vurdering af egne sprogkompetencer 2020

Figuren viser andelen af sønderjydere, der mener, at de taler tysk til hverdagsbrug eller bedre, og andelen af nordtyskere, der mener, at de taler dansk til hverdagsbrug eller bedre fordelt på alder. Data er indsamlet i februar-marts 2020 blandt cirka 500 sønderjydere (borgere i Haderslev, Aabenraa, Tønder og Sønderborg Kommuner) og 500 nordtyskere (borgere i Nordfriesland, Stadt Flensbrug og Schleswig-Flensburg).

Kilde: Region Syddanmark, analysen "Grænselandet på tværs"

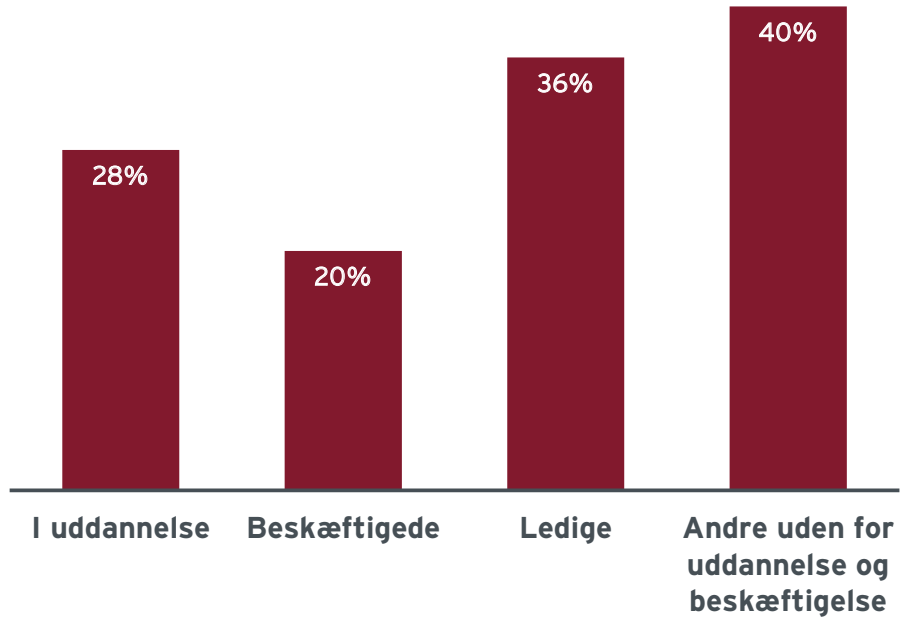
Andel unge med dårligt mentalt helbred 2010-2021

Figuren viser andelen af 16-24-årige unge i Syddanmark opdelt på køn i perioden 2010 til 2021, der har en lav score på den mentale helbredsskala ud fra den grænse, der er fastsat af Den Nationale Sundhedsprofil.

Kilde: Den Nationale Sundhedsprofil, bearbejdet af Region Syddanmark

Andel unge med dårligt mentalt helbred opdelt på socioøkonomisk status 2021

Figuren viser andelen af unge i alderen 16-24 år, der har en lav score på den mentale helbredsskala opdelt på socioøkonomisk status i 2021. Uoplyst og førtidspensionister indgår ikke i figuren. Grænsen for, hvad der betegnes som en lav score på den mentale helbredsskala, er fastsat af Den Nationale Sundhedsprofil.

Kilde: Den Nationale Sundhedsprofil, bearbejdet af Region Syddanmark

hummel

SUNDE LEVEVILKÅR

Livskvaliteten er høj blandt syddanskerne
Syddanskernes livskvalitet er høj. I 2021 vurderede 74 pct. af syddanskerne, at deres livskvalitet var god eller særdeles god. Tal fra Den Nationale Sundhedsprofil viser imidlertid, at syddanskernes selvvurderede livskvalitet har været en smule faldende siden 2013. Her var det 79 pct. af syddanskerne, der vurderede, at deres livskvalitet var god eller særdeles god.

Flere rammes af mentale helbredsproblemer
Mentale helbredsproblemer er blevet et problem hos stadig flere syddanskere. 11 pct. scorede lavt på den mentale helbredsskala i 2010. I 2021 var det tal steget til 17 pct. Til sammenligning har niveauet for hvor mange syddanskere, der scorer lavt på den fysiske helbredsskala, været konstant på 12-13 pct. i perioden 2010 til 2021. Grænsen for, hvornår man har en lav score på den mentale og den fysiske helbredsskala er fastsat af Den Nationale Sundhedsprofil.

Uddannelsesniveau og selvvurderet helbred hænger sammen
Personer med videregående uddannelser vurderer, at de har et bedre fysisk og mentalt helbred sammenlignet med personer, der har grundskolen som højeste fuldførte uddannelse. Forskellen er størst, når det gælder det fysiske helbred. Her scorer 28 pct. af personer med grundskoleuddannelse som højest fuldførte uddannelse lavt på den fysiske helbredsskala. Hos personer med mellemlang og lang videregående uddannelse drejer det sig om henholdsvis 9 pct. og 6 pct.

Hvad angår det mentale helbred er der også en forskel på syddanskerne med grundskoleuddannelse sammenlignet med indbyggere med en videregående uddannelse. Blandt førstnævnte scorer 19 pct. lavt på den mentale helbredsskala. Hos personer med en videregående uddannelse gælder det for 14-15 pct.

Mere end hver tredje ung kvinde slås med dårligt mentalt helbred
I Syddanmark scorer 19 pct. af kvinderne og 15 pct. af mændene lavt på den mentale helbredsskala (2021). De mentale problemer er størst blandt unge og særligt de unge kvinder. Blandt de 16-24-årige gælder det for 35 pct. af kvinderne og for 20 pct. af mændene.

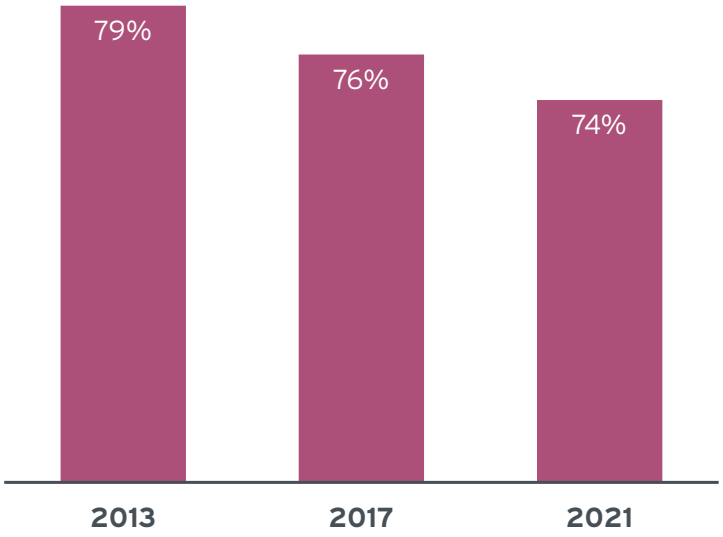
Det er også de 16-24-årige, der oftest føler sig nervøse eller stresset, og der er sket en stigning siden 2010. For de unge kvinder gælder det for 41 pct. i 2021 mod 20 pct. i 2010. Tilsvarende gælder det for 21 pct. af de 16-24-årige mænd i Syddanmark mod 10 pct. i 2010.

Sammenhæng mellem ensomhed og fysisk aktivitet
For både mænd og kvinder er der tegn på, at stillesiddende fritidsaktiviteter medfører en højere grad af ensomhed og social isolation sammenlignet med syddanskere, der ikke har stillesiddende fritidsaktiviteter.

Uddannelse spiller også ind i forhold til elementer af ensomhed. Næsten 8 pct. af syddanskere med en grundskoleuddannelse som højest fuldførte uddannelse har aldrig eller næsten aldrig nogen at tale med, hvis de har problemer eller brug for støtte. Hos personer med en mellemlang og lang videregående uddannelse drejer det sig om godt 4 pct.

For data om syddanskernes motionsvaner og medlemskaber af idrætsforeninger henvises til kapitlet Kultur, side 50.

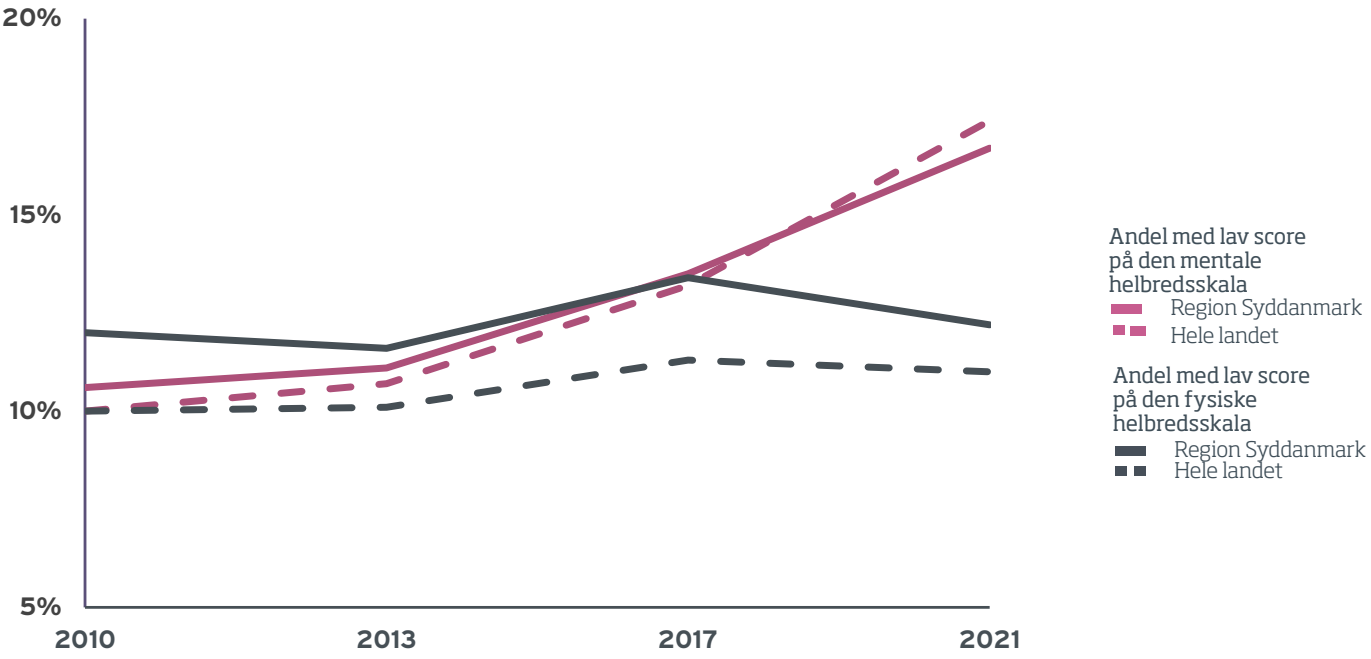
Andel med særdeles god eller god livskvalitet 2013, 2017 og 2021

Figuren viser andelen af indbyggere i Syddanmark, der vurderer, at deres livskvalitet er særdeles god eller god i perioden 2013 til 2021 ud fra den grænse, der er fastsat af Den Nationale Sundhedsprofil.

Kilde: Den Nationale Sundhedsprofil, bearbejdet af Region Syddanmark

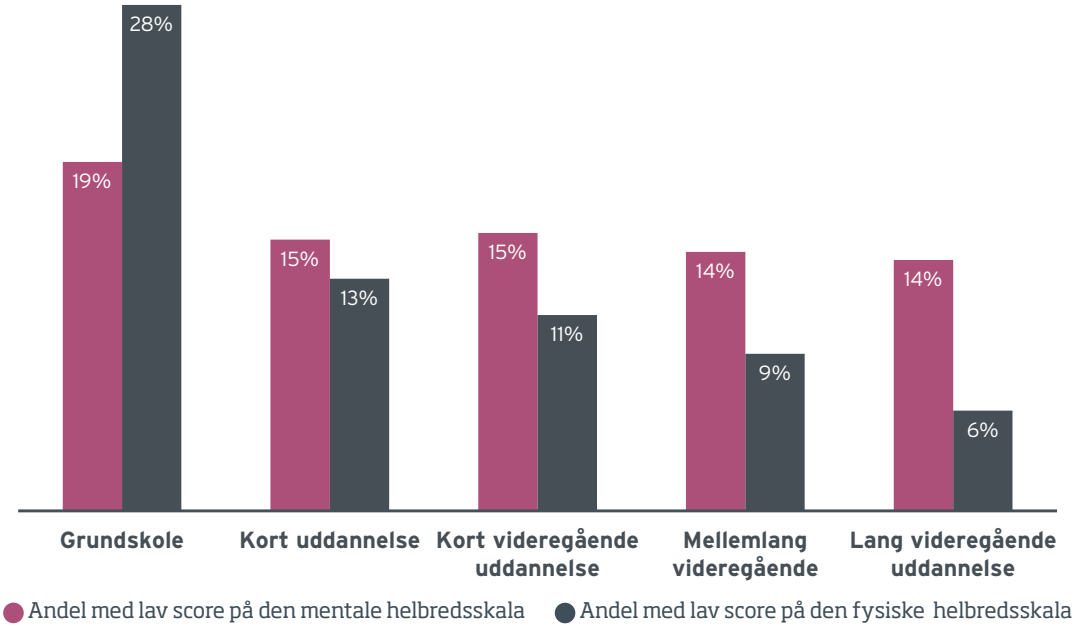
Andel der scorer lavt på den mentale og fysiske helbredsskala 2010-2021

Figuren viser andelen af indbyggere i Syddanmark, der vurderer, at de ofte er uønsket alene opdelt på alder i 2021 ud fra den grænse, der er fastsat af Den Nationale Sundhedsprofil.

Kilde: Den Nationale Sundhedsprofil, bearbejdet af Region Syddanmark

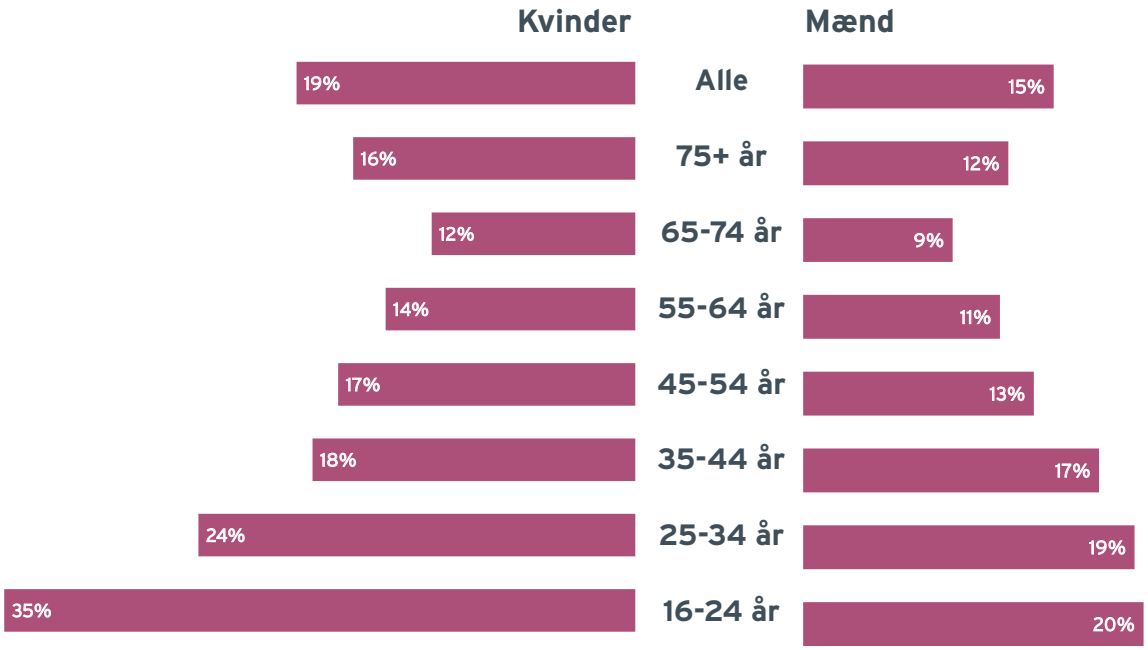
Andel med lav score på den fysiske og mentale helbredsskala 2021 fordelt efter uddannelse

Figuren viser andelen af indbyggere i Syddanmark med lav score på den fysiske og mentale helbredsskala fordelt efter uddannelse. Under uddannelse, anden uddannelse og uoplyst er ikke vist i figuren. Grænsen for hvornår man har en lav score på den fysiske og mentale helbredsskala er fastsat af Den Nationale Sundhedsprofil.

Kilde: Den Nationale Sundhedsprofil, bearbejdet af Region Syddanmark

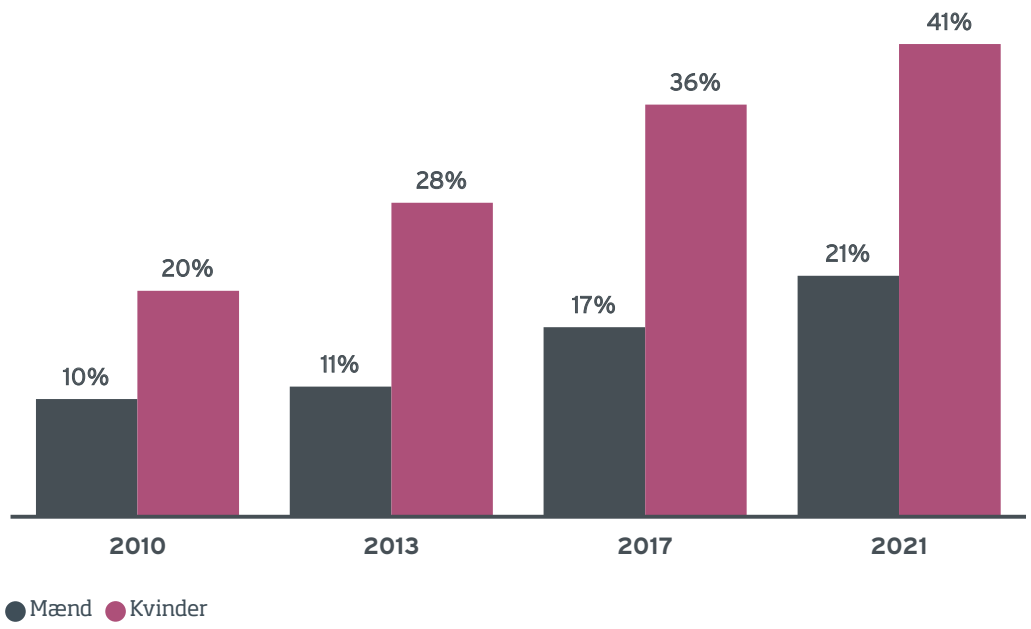
Andel med lav score på den mentale helbredsskala 2021

Figuren viser andelen af indbyggere i Syddanmark opdelt på køn og alder, der har en lav score på den mentale helbredsskala i 2021 ud fra den grænse, der er fastsat af Den Nationale Sundhedsprofil.

Kilde: Den Nationale Sundhedsprofil, bearbejdet af Region Syddanmark

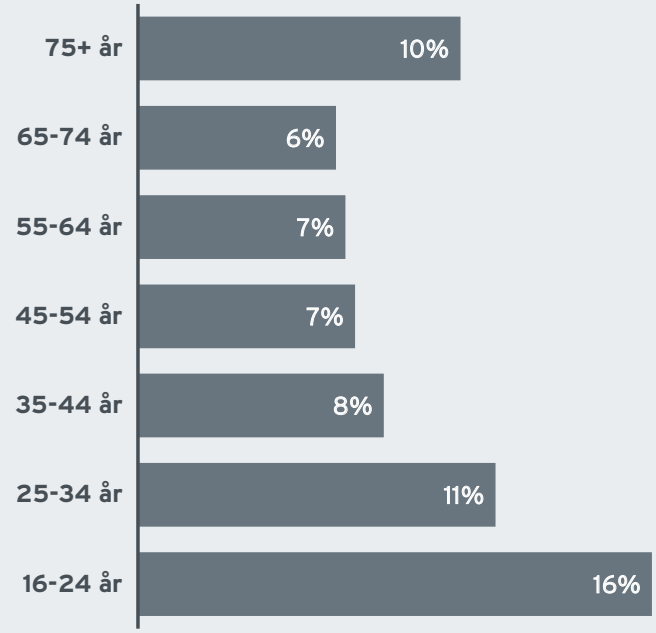
16-24-årige, der ofte føler sig nervøs eller stresset 2021

Figuren viser andelen af de 16-24-årige i Syddanmark, der ofte føler sig nervøs eller stresset opdelt på køn i 2021.

Kilde: Den Nationale Sundhedsprofil, bearbejdet af Region Syddanmark

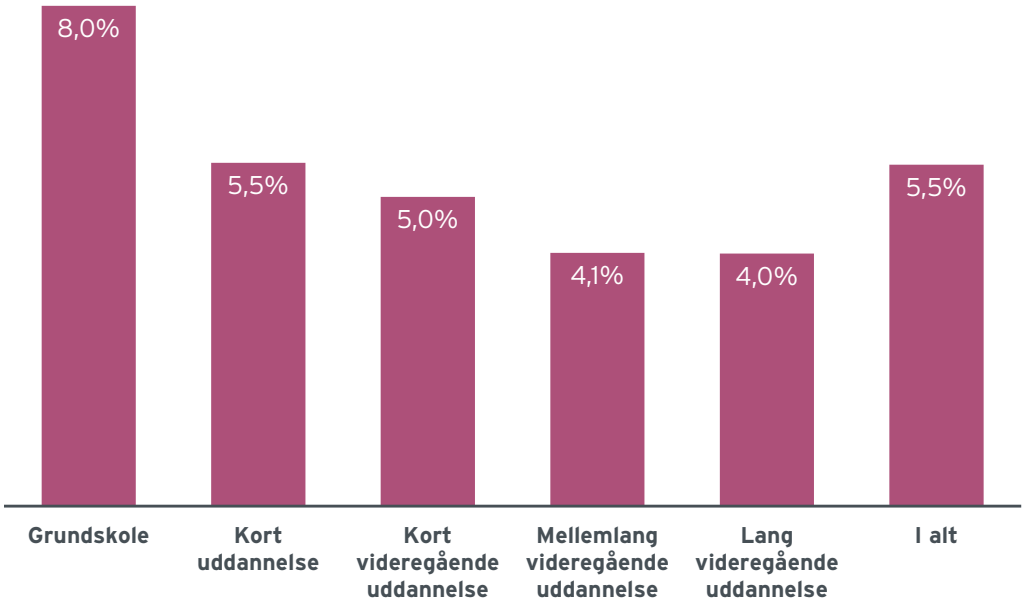
Andel der ofte er uønsket alene 2021

Figuren viser andelen af indbyggere i Syddanmark, der vurderer, at de ofte er uønsket alene opdelt på alder i 2021.

Kilde: Den Nationale Sundhedsprofil, bearbejdet af Region Syddanmark

Andel der aldrig eller næsten aldrig har nogen at tale med ved problemer eller brug for støtte opdelt efter uddannelse 2021

Figuren viser andelen af indbyggere i Syddanmark opdelt på uddannelse, der vurderer, at de aldrig eller næsten aldrig har nogen at tale med, hvis de har problemer eller brug for støtte i 2021. Under uddannelse, anden uddannelse og uoplyst indgår ikke i figuren.

Kilde: Den Nationale Sundhedsprofil, bearbejdet af Region Syddanmark

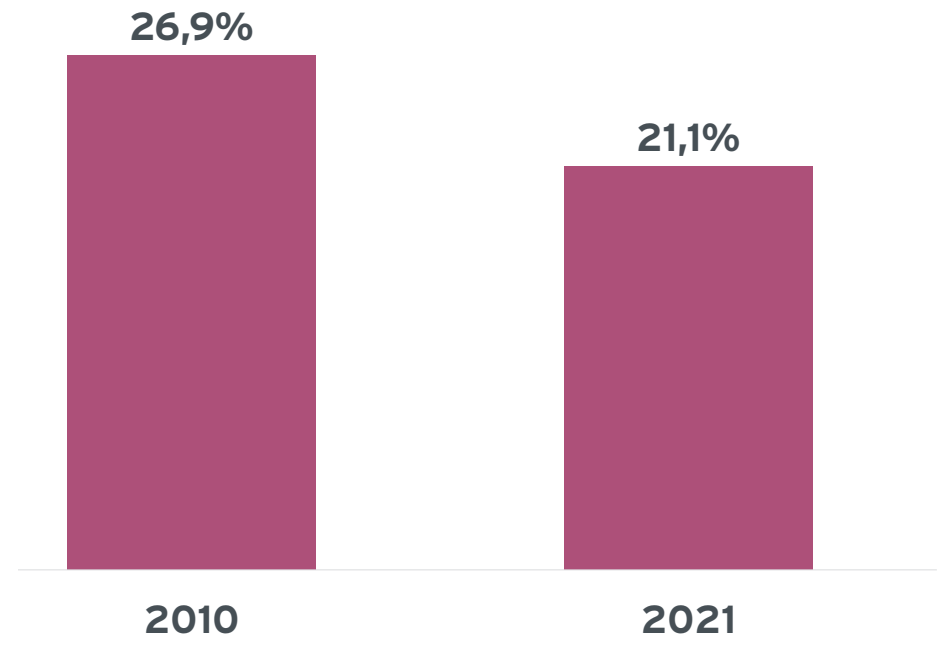
Sammenhæng mellem lav fysisk aktivitet og isolation/ensomhed 2021

	Tegn på social isolation	
Stillesidende fritidsaktivitet	**Ja**	**Nej**
Mænd	**41%**	**17%**
Kvinder	**42%**	**16%**
	Tegn på ensomhed	
Mænd	**34%**	**17%**
Kvinder	**33%**	**16%**

Tab viser sammenhængen mellem at have en stillesidende fritidsaktivitet og henholdsvis social isolation og ensomhed i Syddanmark i 2021.

Kilde: Den Nationale Sundhedsprofil, bearbejdet af Region Syddanmark

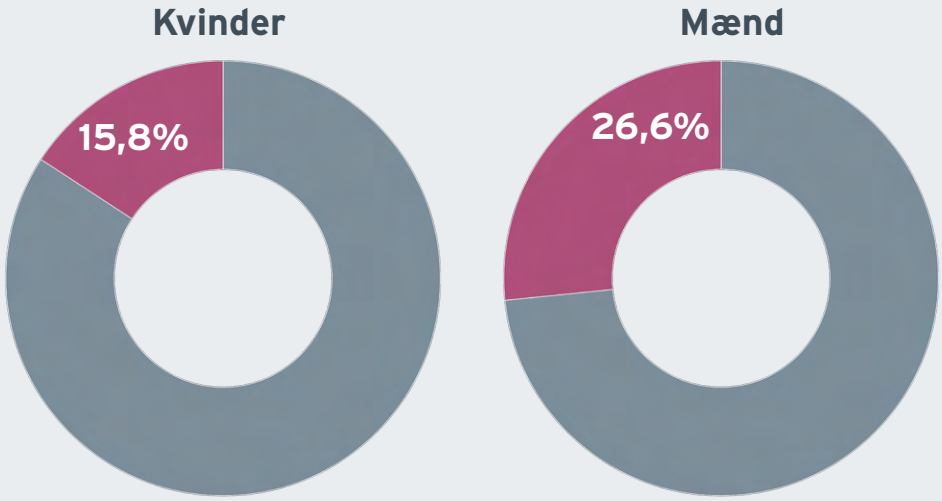
Andel syddanskere, som er fysisk aktive med moderat og høj intensitet 2010 og 2021

Figuren viser andelen af syddanskerne, der er fysisk aktive enten med moderat intensitet mindst 4 timer pr. uge eller regelmæssigt og flere gange om ugen træner hårdt, i henholdsvis 2010 og 2021.

Kilde: Den Nationale Sundhedsprofil

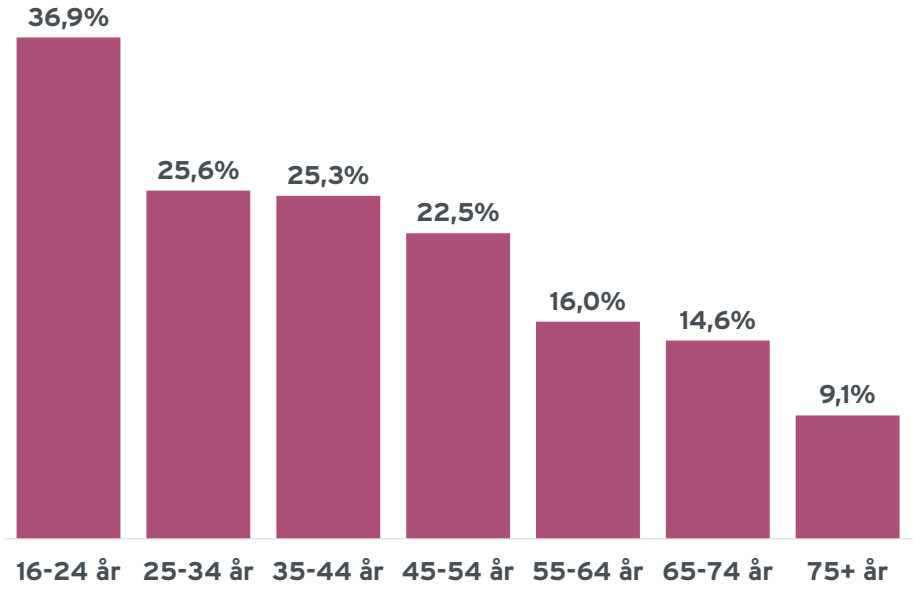
Andel syddanskere, som er fysisk aktive med moderat og høj intensitet 2021 - opdelt på køn

Figuren viser andelen af syddanskerne, der er fysisk aktive enten med moderat intensitet mindst 4 timer pr. uge eller regelmæssigt og flere gange om ugen træner hårdt, opdelt på køn i 2021.

Kilde: Den Nationale Sundhedsprofil

Andel syddanskere, som er fysisk aktive med moderat og høj intensitet 2021 - opdelt på alder

Figuren viser andelen af syddanskerne, der er fysisk aktive enten med moderat intensitet mindst 4 timer pr. uge eller regelmæssigt og flere gange om ugen træner hårdt, opdelt på alder i 2021.

Kilde: Den Nationale Sundhedsprofil

LAND OG BY

Befolkningstilvækst i Syddanmark, men de mindste byer har hårde udviklingsvilkår
I Syddanmark har der de seneste år været en positiv befolkningstilvækst, men der er stor forskel på befolkningsudviklingen, hvis der sammenlignes på tværs af forskellige bystørrelser. De syddanske byer med 10.000-19.999 indbyggere har siden 2017 oplevet den største vækst i befolkningstallet. Her ses en positiv udvikling på 18,8 pct. De mindre byer med 2.000-4.999 indbyggere er også vækstet med 4,7 pct. i perioden 2017 til 2022. Anderledes ser det ud blandt regionens mindste byer. Byer med 200-249 indbyggere har oplevet den største tilbagegang i befolkningstallet, hvis man sammenligner med de øvrige bystørrelser. Her er befolkningstallet faldet med 23,5 pct. Byer med 1.000-1.999 indbyggere har også oplevet en markant negativ befolkningsudvikling med -10,8 pct. i perioden 2017 til 2022.

De unge udgør en mindre andel af befolkningen i de syddanske landdistrikter sammenlignet med hele Syddanmark
Sammenlignes aldersfordelingen i de syddanske landdistrikter med aldersfordelingen i hele Syddanmark ses det, at de syddanske unge i alderen 20-29 år udgør en mindre andel af befolkningen i landdistrikterne. I landdistrikterne er 8 pct. af indbyggerne mellem 20-29 år, mens det gælder 12 pct. i Syddanmark.

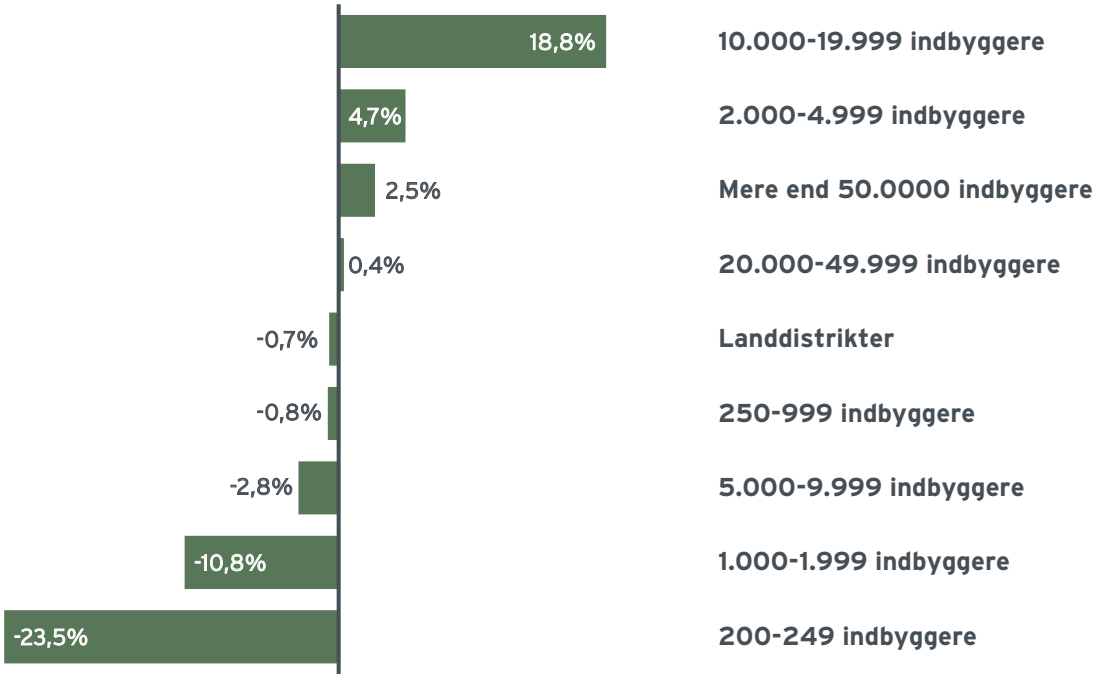
De 30-69-årige udgør omvendt en større andel i landdistrikterne end i hele Syddanmark. 53 pct. af indbyggerne i landdistrikterne er i denne aldersgruppe, mens det gælder 50 pct. af borgerne i Syddanmark. Aldersgrupperne 0-19 år og 70+ år udgør omtrent den samme andel af befolkningen i landdistrikterne og i Syddanmark.

Færre unge og flere ældre i både Syddanmark og de syddanske landdistrikter
Det er inden for aldersgruppen 0-24 år, at der er sket den største negative befolkningsudvikling i både Syddanmark og de syddanske landdistrikter i perioden 2012 til 2022. Antallet af 0-24-årige i de syddanske landdistrikter er faldet med 10 pct. i perioden, mens der er tale om et fald på 6 pct. i hele Syddanmark for denne aldersgruppe i samme periode. Antallet af indbyggere, der er 67 år eller ældre, er steget med 29 pct. både i de syddanske landdistrikter og i hele Syddanmark i perioden 2012 til 2022.

Tilknytning til lokalområdet øges med alderen
Indbyggerne i de syddanske landdistrikter og byer med op til 3.000 indbyggere føler en høj grad af tilknytning til det sted, hvor de bor. 62 pct. af indbyggerne over 18 år vurderer, at de i meget høj eller i høj grad føler sig knyttet til deres lokalområde. Det er indbyggere over 60 år, som er mest tilbøjelige til at føle tilknytning til deres lokalområde.

Sammenhæng mellem tilknytning til lokalområde, fællesskab og flytteovervejelser
I landdistrikter og byer med op til 3.000 indbyggere vurderer størstedelen af af de syddanske indbyggere, at de oplever et godt fællesskab mellem beboerne. Oplevelsen af et stærkt fællesskab er størst blandt de indbyggere, der i meget høj eller i høj grad føler sig knyttet til lokalområdet. 77 pct. af indbyggerne med meget høj eller høj grad af tilknytning til området vurderer, at de i meget høj eller i høj grad oplever et godt fællesskab mellem beboerne. Blandt gruppen af indbyggere, der i mindre grad eller slet ikke føler tilknytning til området, oplever 42 pct. i meget høj eller i høj grad et godt fællesskab der, hvor de bor. Der ses desuden en sammenhæng mellem en god fællesskabsfølelse i nærområdet og overvejelser om at flytte væk.

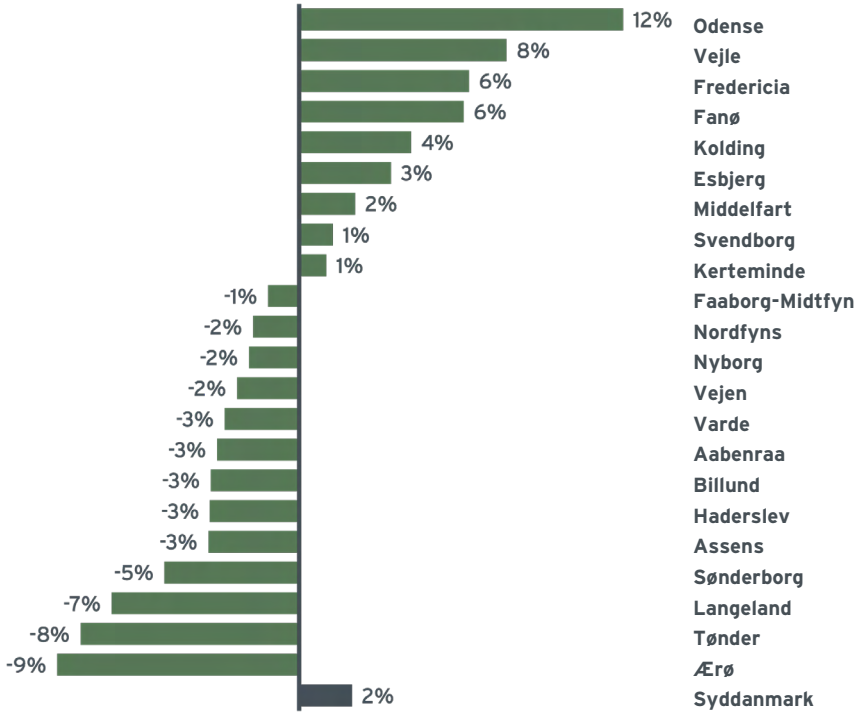
Befolkningsudvikling opdelt på bystørrelser 2017-2022

Figuren viser befolkningsudviklingen i Syddanmark i perioden 1. kvartal 2017 til 1. kvartal 2022 opdelt på bystørrelser. I figuren er byerne sorteret efter største befolkningstilvækst.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

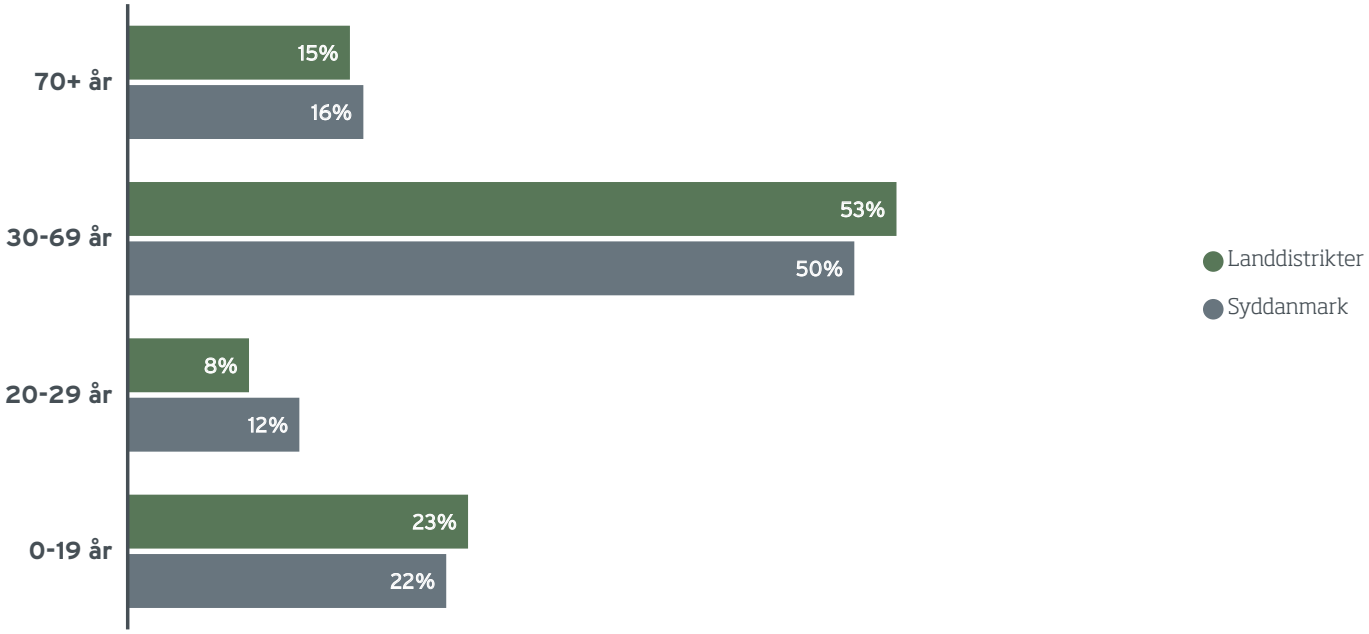
Befolkningsudvikling i de syddanske landdistrikter 2012-2022

Figuren viser befolkningsudviklingen i de syddanske landdistrikter opdelt på kommuner i perioden 2012 til 2022. Kun landdistrikter og byer med færre end 3.000 indbyggere indgår i figuren, dog er tallet for Syddanmark for alle bystørrelser.

Kilde: CPR og Region Syddanmark, analysen Det attraktive liv i landdistrikterne

Aldersfordelingen i landdistrikter og Syddanmark 2022

Figuren viser aldersfordelingen i pct. i de syddanske landdistrikter og i hele Syddanmark pr. 1. januar 2022. Tallene summer ikke til 100 på grund af afrundinger. Med landdistrikter forstås der her landdistrikter og byer med færre end 3.000 indbyggere.

Kilde: CPR og Region Syddanmark, analysen Det attraktive liv i landdistrikterne

Befolkningsudvikling opdelt på aldersgrupper 2012-2022

	0-24 år	25-66 år	67+ år
Landdistrikter	-10%	-3%	29%
Syddanmark	-6%	-1%	29%
Hele landet	-2%	2%	30%

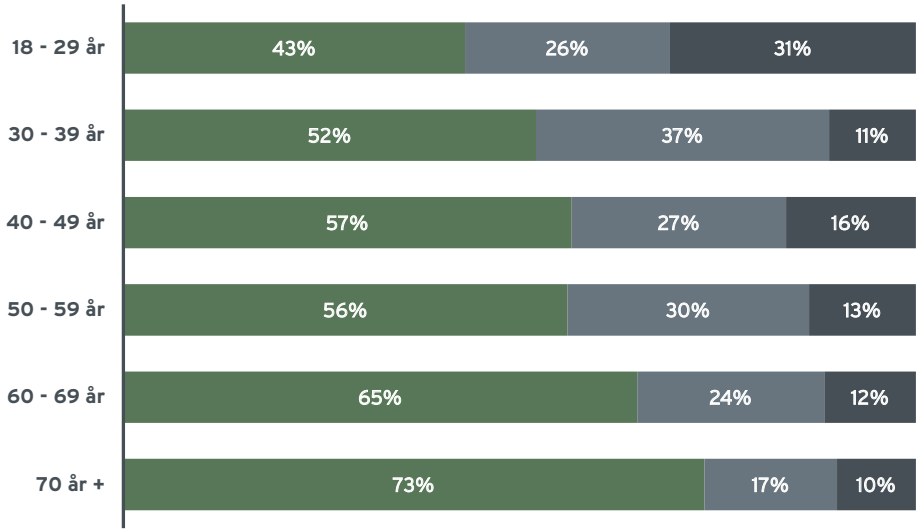
-0,3%

Befolknings-udviklingen i de syddanske land-distrikter var -0,3 pct. i perioden 2012 til 2022

Tabellen viser befolkningsudviklingen i de syddanske landdistrikter, i Syddanmark og i hele landet i perioden 2012 til 2022 i tre aldersgrupper. Med landdistrikter forstås der her landdistrikter og byer med færre end 3.000 indbyggere.

Kilde: CPR og Region Syddanmark, analysen Det attraktive liv i landdistrikterne

Tilknytning til lokalområdet opdelt på alder i landdistrikter

62%

af syddanskerne i landdistrikter og byer med <3000 indbyggere føler sig i meget høj eller høj grad knyttet til lokalområdet

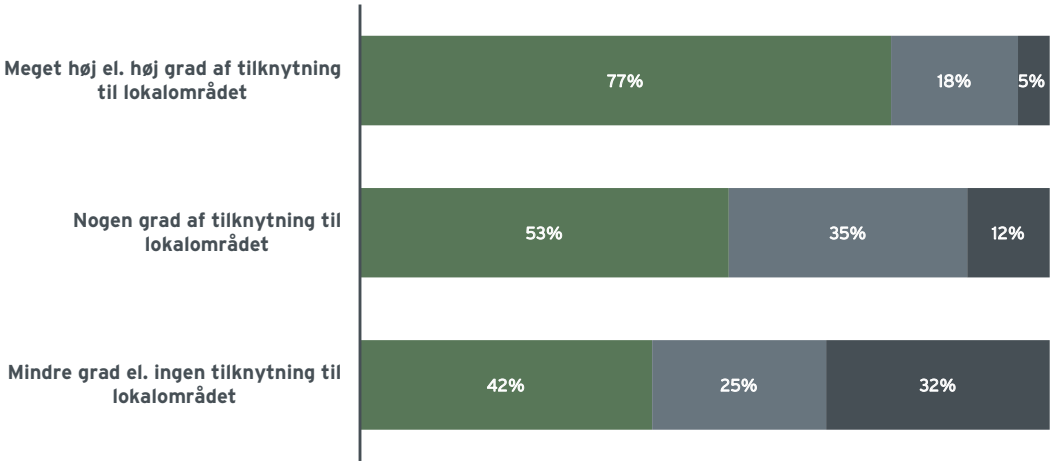
- Meget høj eller høj grad af tilknytning til lokalområdet
- Nogen grad af tilknytning til lokalområdet
- Mindre grad eller ingen tilknytning til lokalområdet

Figuren viser svarfordelingen for spørgsmålet "I hvilken grad føler du dig knyttet til dit lokalområde?" opdelt på respondenternes alder. Tallene summer ikke til 100 på grund af afrundinger. Svarkategorien "Ved ikke" er kodet ud og indgår ikke i fordelingen. Kun indbyggere bosiddende i syddanske landdistrikter og byer med færre end 3.000 indbyggere deltog i spørgeskemaundersøgelsen. 904 respondenter.

Kilde: Region Syddanmark, analysen Det attraktive liv i landdistrikterne

Sammenhæng mellem tilknytning til lokalområde og fællesskabsfølelse i landdistrikter

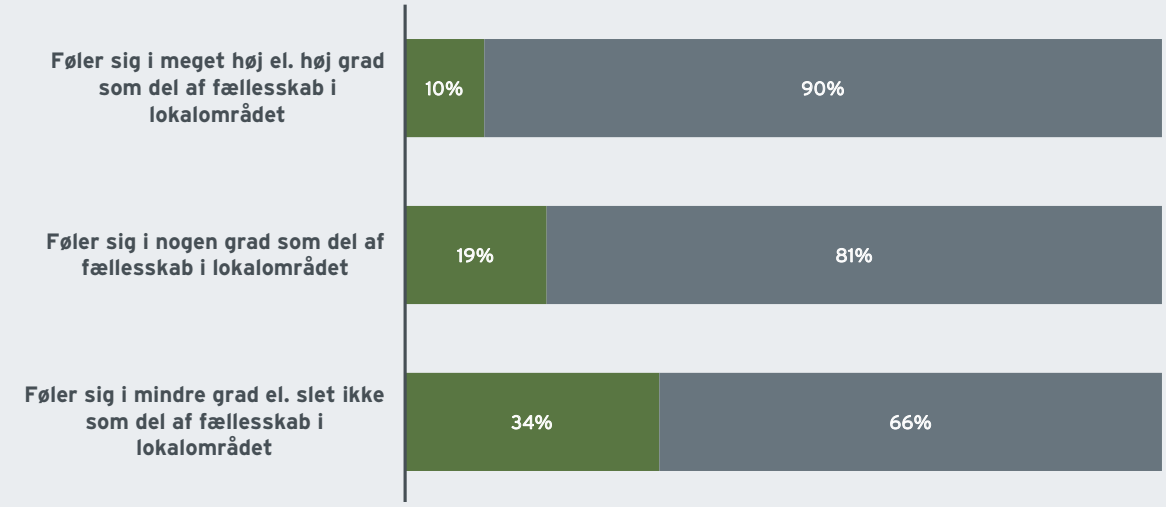

- Oplever i meget høj eller høj grad et godt fællesskab mellem beboerne
- Oplever i nogen grad et godt fællesskab mellem beboerne
- Oplever i mindre grad eller slet ikke et godt fællesskab mellem beboerne

Figuren viser sammenhængen mellem graden af tilknytning til lokalområdet, og i hvilken grad man oplever et godt fællesskab mellem beboerne i lokalområdet. I figuren er spørgsmålet "I hvilken grad føler du dig knyttet til lokalområdet?" koblet med spørgsmålet "I hvilken grad oplever du et godt fællesskab mellem beboerne i lokalområdet?". Tallene summer ikke til 100 på grund af afrundinger. Svarkategorien "Ved ikke" er kodet ud og indgår ikke i fordelingen. Kun indbyggere bosiddende i syddanske landdistrikter og byer med færre end 3.000 indbyggere deltog i spørgeskemaundersøgelsen. 893 respondenter.

Kilde: Region Syddanmark, analysen Det attraktive liv i landdistrikterne

Fællesskabsfølelse og flytteovervejelser i landdistrikter

- Har overvejet at flytte væk fra lokalområdet inden for det seneste halve år
- Har ikke overvejet at flytte væk fra lokalområdet inden for det seneste halve år

Figuren viser sammenhængen mellem følelsen af at være en del af et fællesskab i lokalområdet og overvejelser om at flytte væk fra området. Spørgsmålet "I hvilken grad føler du dig som en del af et fællesskab i dit lokalområde?" er koblet med spørgsmålet "Har du inden for det seneste halve år overvejet at flytte væk fra lokalområdet?". Svarkategorien "Ved ikke" er kodet ud og indgår ikke i fordelingen. Kun indbyggere bosiddende i syddanske landdistrikter og byer med færre end 3.000 indbyggere deltog i spørgeskemaundersøgelsen. 896 respondenter.

Kilde: Region Syddanmark, analysen Det attraktive liv i landdistrikterne

KULTUR

Syddanskernes kulturvaner er kendetegnet ved aktiviteter, der foregår i hjemmet
Næsten alle syddanskere har i løbet af de seneste tre måneder (tal fra 2020) lyttet til musik eller set film og serier. Det angiver henholdsvis 95 og 94 pct. af syddanskerne, at de har. Mere end fire ud af fem syddanskere (82 pct.) har dyrket motion, mens to ud af tre (66 pct.) har overværet eller lyttet til en sportsbegivenhed. De nævnte aktiviteter er nogle, som man kan udføre eller gøre brug af i sit hjem. Blandt de kulturaktiviteter, som en mindre del af syddanskerne har gjort brug af i de seneste tre måneder, findes rytmisk og klassiske koncerter, overværelsen af scenekunst, tage i biografen, været tilskuer til en sportsbegivenhed og besøgt et museum. Disse aktiviteter er kendetegnet ved, at de foregår uden for hjemmet.

Tallene indikerer altså, at der kan være en sammenhæng mellem, hvor kulturaktiviteten finder sted og syddanskernes tilbøjelighed til at gøre brug af kulturaktiviteten. Denne sammenhæng kan imidlertid skyldes COVID-19.

Betydningen af COVID-19 for fem udvalgte aktiviteter
De fem kulturaktiviteter, som færrest syddanskere gjorde brug af i 2020, var at gå på museum eller i biografen, være tilskuer til sportsbegivenhed, overvære scenekunst og gå til koncert. For disse aktiviteters vedkommende ses der et markant fald i brugen fra 2019 til 2020. Dette skyldes formentlig COVID-19. For nogle af aktiviteterne (museum, scenekunst og biograf) sås der allerede en faldende tendens i brugen af aktiviteterne før COVID-19 (2018 til 2019). Der var også et mindre fald i andelen af syddanskere, der gik til koncert og var tilskuer til sportsbegivenheder fra 2018 til 2019, men disse fald er så små, at de kan skyldes statistisk usikkerhed på grund af stikprøvens størrelse.

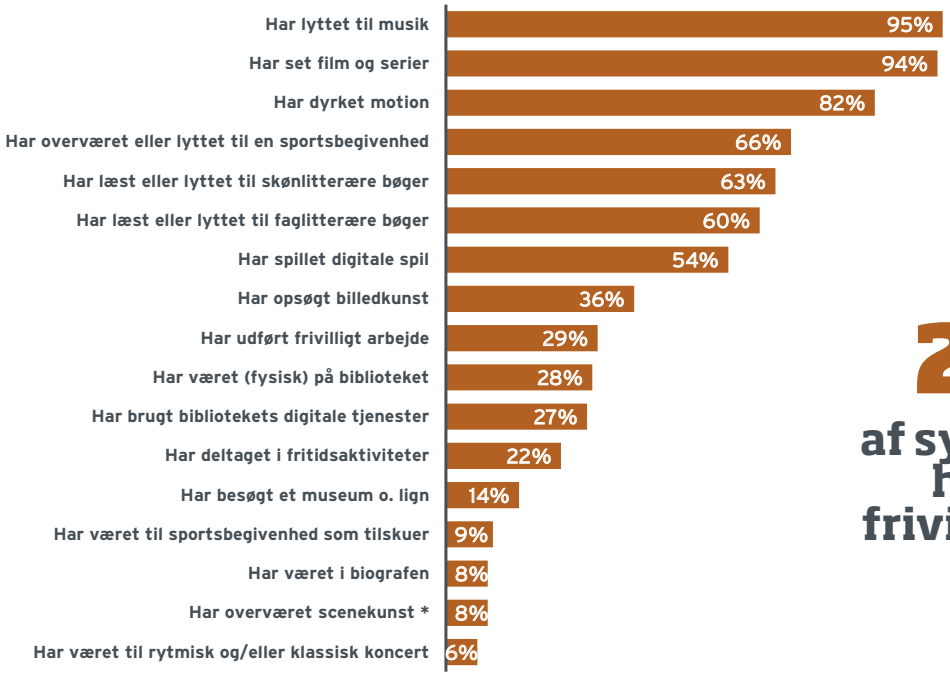
Mere end to ud af tre syddanskere dyrker motion mindst én gang om ugen
67 pct. af syddanskerne dyrker ifølge Danmarks Statistiks spørgeskemaundersøgelse motion mindst én gang om ugen. Heraf dyrker 28 pct. motion dagligt, næsten dagligt eller flere gange dagligt. I Syddanmark var der 542.866 idrætsmedlemskaber i 2021. De syddanske mænd er lidt mere tilbøjelige til at være medlem af en idrætsforening end de syddanske kvinder.

Udbredt tilfredshed med kulturaktiviteter i de syddanske landdistrikter og byer med færre end 3.000 indbyggere
I landdistrikter og byer med færre end 3.000 indbyggere svarer halvdelen, at de i meget høj eller høj grad er tilfredse med udbuddet af aktiviteter på kulturområdet i deres lokalområde. 20 pct. af indbyggerne vurderer, at de i mindre grad eller slet ikke er tilfredse med udbuddet.

Blandt indbyggerne, som vurderer, at der mangler kulturaktiviteter der, hvor de bor, er det især flere koncerter og musikarrangementer, som efterspørges. Foredrag og forelæsninger, biograf og teater samt sociale arrangementer mangler også ifølge indbyggerne i de syddanske landdistrikter og byer med færre end 3.000 indbyggere.

Udvikling i kultursektoren
Antallet af beskæftigede i kultursektoren i Syddanmark faldt markant i perioden 2009 til 2014. Fra år 2014 steg antallet af beskæftigede igen, men i 2019 var der fortsat 815 færre beskæftigede i kultursektoren end i 2009 svarende til et fald på 5,6 pct. Tendensen i forhold til udviklingen i antal beskæftigede i kultursektoren i Syddanmark følger omtrent udviklingen i hele landet, omend der er sket et større fald i beskæftigelsen i kultursektoren i Syddanmark sammenlignet med hele landet.

Kulturforbrug i Syddanmark opdelt efter aktiviteter 2020

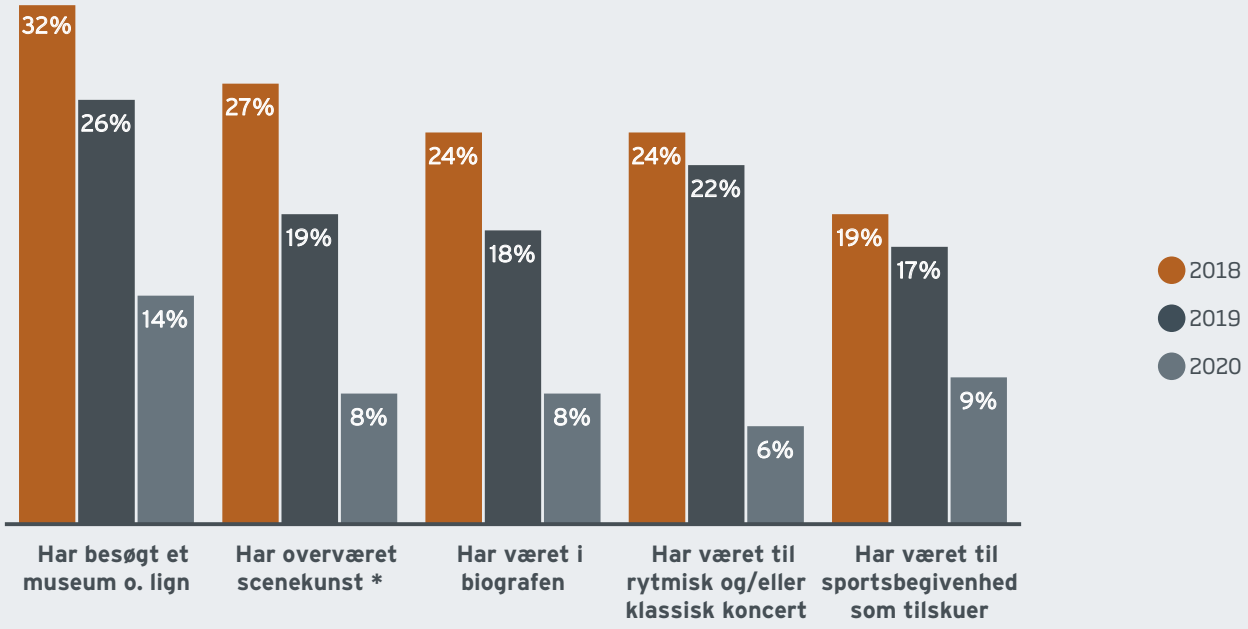
29%

af syddanskerne har udført frivilligt arbejde i 2020

Figuren viser andelen af syddanskere, der har gjort brug af forskellige kulturaktiviteter inden for de seneste tre måneder. Data er fra Danmarks Statistiks Kulturvaneundersøgelse, som er en stikprøvebaseret undersøgelse foretaget blandt borgere, der er 4 år eller ældre og bosiddende i Danmark. COVID-19 kan have påvirket forbruget af visse kulturaktiviteter.
*Har overværet scenekunst i teatret, operaen, på teaterfestival eller i det offentlige rum.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

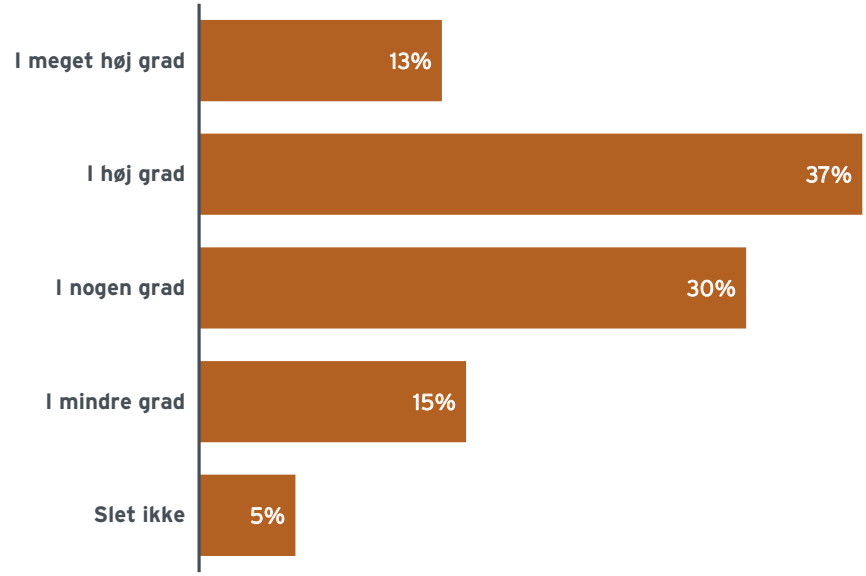
Udvikling i forbruget af kulturaktiviteter 2018-2020

Figuren viser udviklingen i perioden 2018 til 2020 i syddanskernes brug af de fem kulturaktiviteter i Danmarks Statistiks Kulturvaneundersøgelse, som færrest syddanskere havde gjort brug af i løbet af de seneste tre måneder i 2020. Kulturvaneundersøgelsen er en stikprøvebaseret undersøgelse foretaget blandt borgere, der er 4 år eller ældre og bosiddende i Danmark. COVID-19 kan have påvirket forbruget af visse kulturaktiviteter. *Har overværet scenekunst i teatret, operaen, på teaterfestival eller i det offentlige rum.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

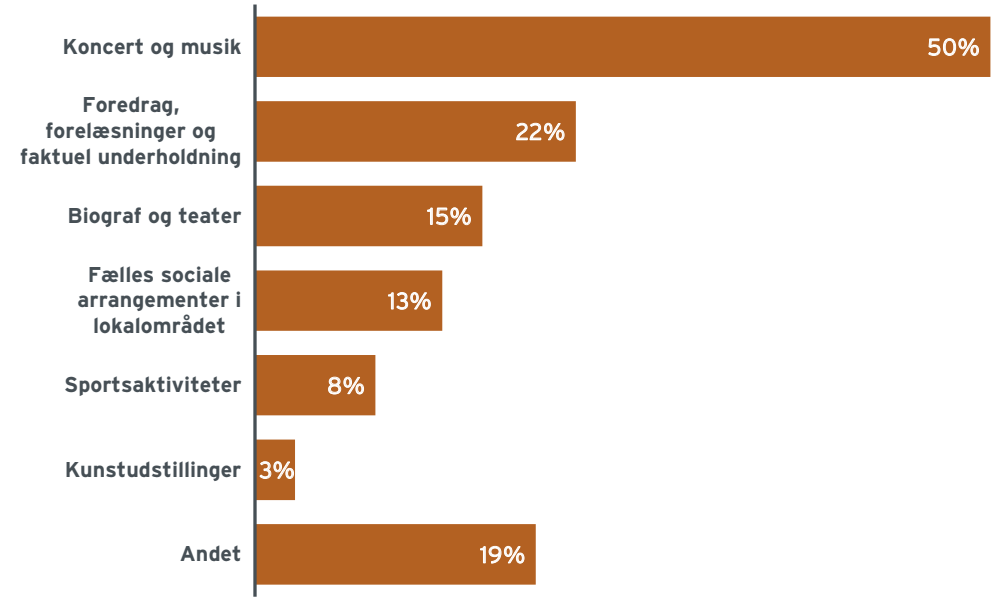
Tilfredshed med udbuddet af kulturaktiviteter i landdistrikter 2022

Figuren viser svarfordelingen for spørgsmålet "I hvilken grad er du tilfreds med udbuddet af kulturaktiviteter i dit lokalområde?". Svarkategorien "Ved ikke" er kodet ud og indgår ikke i fordelingen. Kun indbyggere bosiddende i landdistrikter og byer med færre end 3.000 indbyggere deltog i spørgeskemaundersøgelsen. 830 respondenter.

Kilde: Region Syddanmark, analysen Det attraktive liv i landdistrikterne

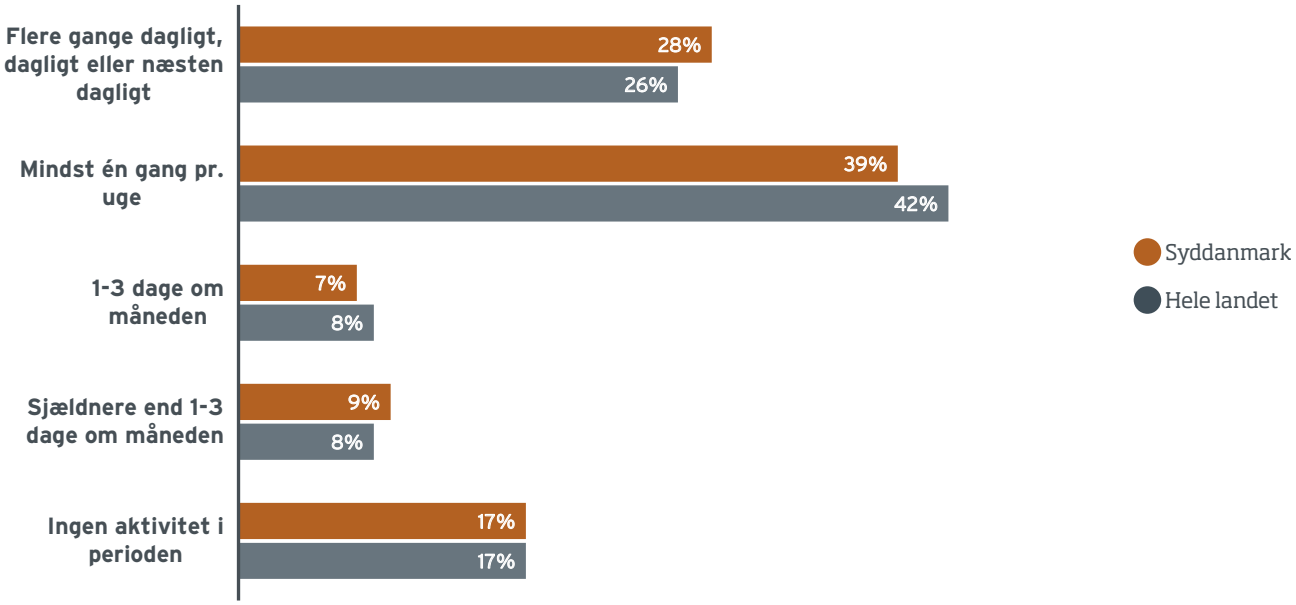
Kulturaktiviteter, der efterspørges i lokalområdet, blandt borgere i landdistrikter 2022

Figuren viser svarfordelingen for spørgsmålet "Hvilke kulturaktiviteter synes du, at der mangler i dit lokalområde?". Spørgsmålet er stillet som et åbent spørgsmål uden prædefinerede svarkategorier. Respondenternes svar er derfor kodet. Spørgsmålet er kun stillet til respondenter, der har svaret "Ja" til spørgsmålet "Synes du, at der mangler kulturaktiviteter i dit lokalområde?". Tallene summer ikke til 100, da det har været muligt at angive flere svar. Kun indbyggere bosiddende i landdistrikter og byer med færre end 3.000 indbyggere deltog i spørgeskemaundersøgelsen. 111 respondenter.

Kilde: Region Syddanmark, analysen Det attraktive liv i landdistrikterne

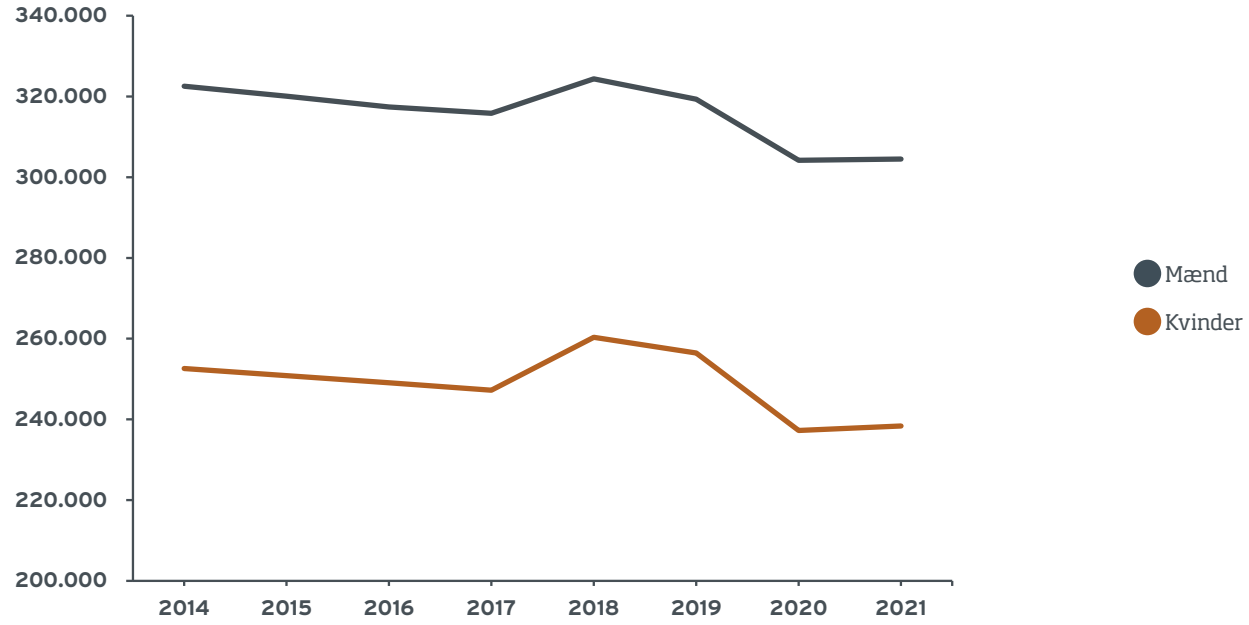
Motionsvaner i Syddanmark og hele landet 2020

Figuren viser syddanskernes motionsvaner sammenlignet med hele landet i 2020. Data stammer fra Danmarks Statistik Kulturvaneundersøgelse, som er en stikprøvebaseret undersøgelse foretaget blandt borgere, der er 4 år eller ældre og bosiddende i Danmark. De er spurgt: "Hvor ofte har du dyrket motion i de seneste tre måneder?". Danmarks Statistiks svarmuligheder er inddelt således: "Dagligt, næsten dagligt eller flere gange dagligt" dækker over "Flere gange dagligt" og "Dagligt eller næsten dagligt". "Mindst én gang pr. uge" dækker over "3-4 dage om ugen" og "1-2 dage om ugen". De øvrige kategorier følger Danmarks Statistik. "Ubesvaret" og "ved ikke" indgår ikke i figuren.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

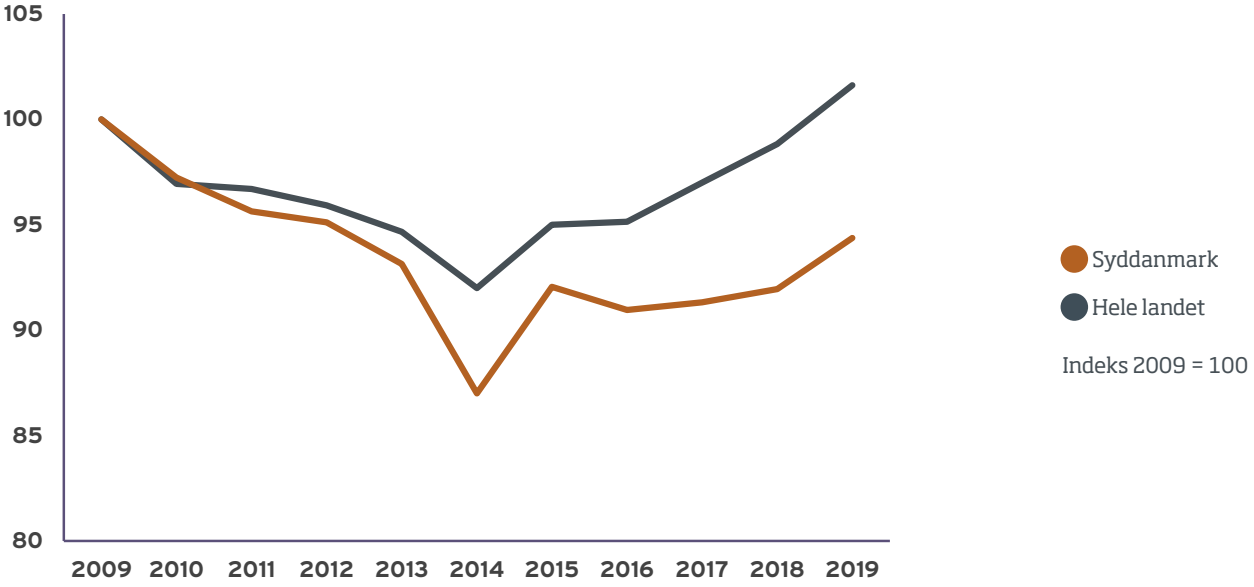
Idrætsmedlemskaber i Syddanmark 2014-2021

Figuren viser udviklingen i antallet af idrætsmedlemskaber blandt syddanskere i perioden 2014 til 2021 opdelt på køn. Medlemsoplysninger er baseret på Det Centrale Foreningsregister. Der er tale om unikke medlemskaber i en idrætsforening, og den samme person kan godt være medlem af flere idrætsforeninger. Der er omtrent lige mange mænd og kvinder bosiddende i Syddanmark. I 2021 var der 428 flere mænd end kvinder (jævnfør tabellen BY2, Danmarks Statistik).

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

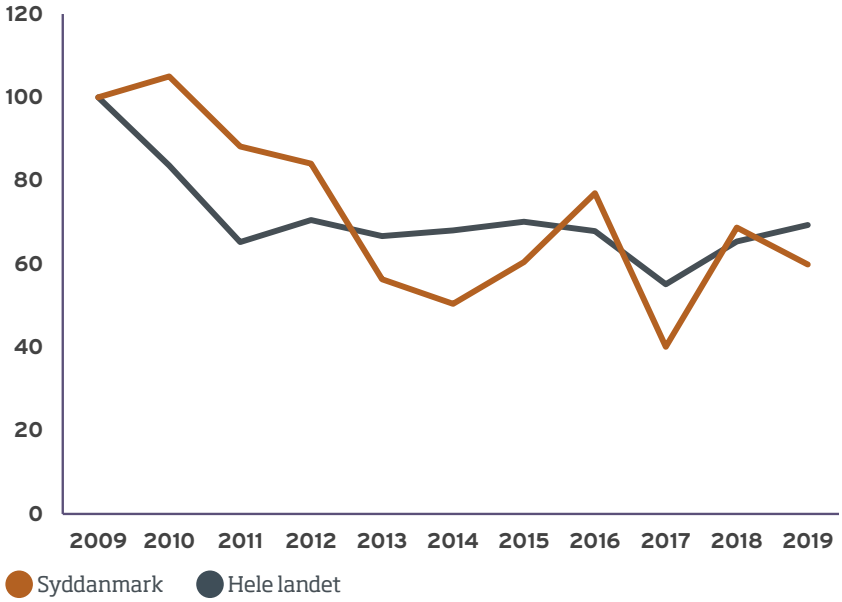
Udvikling i beskæftigelsen i kultursektoren 2009-2019

Figuren viser udviklingen i fuldtidsbeskæftigede i kultursektoren i Syddanmark og hele landet i perioden 2009 til 2019. Kultursektoren er defineret ud fra udvalgte 6-cifrede DB07-branchekoder. Data i figuren omfatter både støtte- og kerneaktiviteter. Ifølge Danmarks Statistik er støtteaktiviteter "aktiviteter der primært anses for at være brancher der er understøttende for kernebrancherne i kultursektoren. Det kan fx være aktiviteter der har med fremstilling af eller handel med produkter, der kan anvendes til kulturel aktivitet."

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

Jobs hos nye virksomheder i kultursektoren 2009-2019

Figuren viser udviklingen i antal jobs skabt af nye virksomheder i kultursektoren i perioden 2009 til 2019 pr. ultimo november. Kultursektoren er defineret ud fra udvalgte 6-cifrede DB07-branchekoder. Data i figuren omfatter både støtte- og kerneaktiviteter. For definition af støtteaktiviteter, se figuren øverst på denne side.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

3 af 10

Vidste du, at 3 ud af de 10 mest besøgte attraktioner i Danmark ligger i Syddanmark (2021)?

Kilde: Attraktionslisten 2021, VisitDenmark. Legoland og enkelte andre attraktioner har ikke rapporteret sit besøgstal i 2021.

2,3 mio.

Antallet af museums-besøg i Syddanmark var 2,3 mio. i 2021.

Kilde: Danmarks Statistik, MUS3. Tallet viser "besøg i udstillingen" for alle museumskategorier og museumstyper. Bemærk, at tallet kan være påvirket af COVID-19.

Kom nemt fro App til B

MOBILITET

Biltrafikken er dominerende i Syddanmark
Størstedelen af syddanskernes tilbagelagte kilometer foregår i bil, enten som fører eller passager. Det gælder 87,4 pct. af personkilometerne i 2021. Syddanskerne benytter cyklen på 2,7 pct. af kilometerne, mens bus og tog står for henholdsvis 1,3 og 4,7 pct. af personkilometerne.

Mange syddanskere har desuden en bil i husstanden. 87,8 pct. af syddanskerne bor i en husstand, der råder over en bil. På landet og i de små byer under 2000 indbyggere er det96 pct. af indbyggerne, der bor i en husstand med bil.

Biltrafikken stiger, mens cykel- og kollektiv trafik falder
Bilernes andel af de tilbagelagte personkilometer i Syddanmark steget fra 78 pct. til 87,4 pct. i perioden 2011 til 2021. Tilsvarende er den kollektive trafiks andel faldt fra 8,1 pct. til 6 pct. Der har været udsving i cyklens andel af personkilometer i perioden, men i 2021 udgør cyklens andel 2,7 pct.

Fritid og ærinder er det primære transportformål i Syddanmark
I 2021 transporterede hver syddansker over 6 år sig i gennemsnit 40 km hver dag, fordelt på 3,3 ture pr. dag. Hver tur var i gennemsnit på 11,8 km.

Særligt fritids-og ærindetrafikken fylder. Disse to formål udgør knap 60 pct. af de samlede antal kilometer, som syddanskerne hver dag tilbagelægger. Pendling til arbejde og uddannelse udgør henholdsvis 21,6 og 2,1 pct. af den syddanskernes personkilometer.

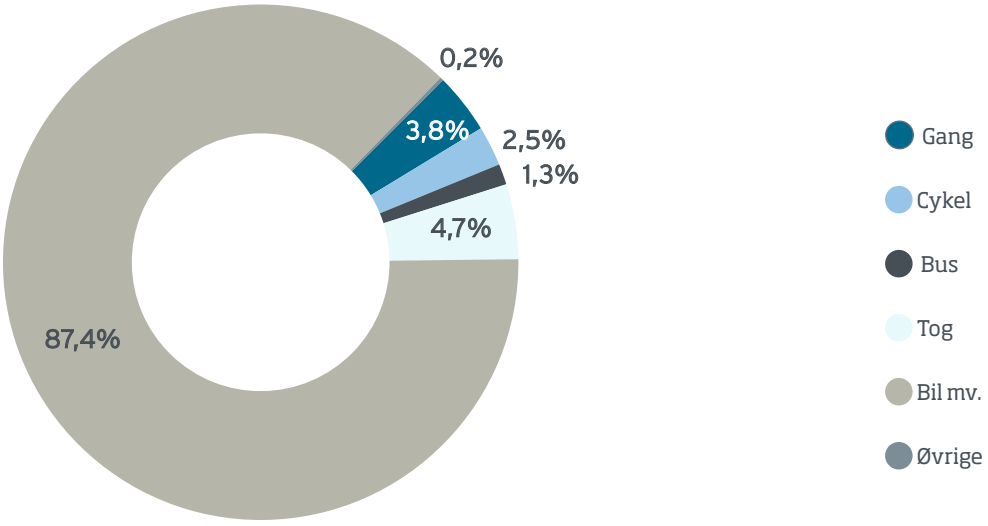
Syddanskerne går og cykler især på de kortere distancer
Det er især på de kortere distancer, at syddanskerne benytter de grønne former for transport (gang og cykling). På rejser under 2 km går syddanskerne i 81 pct. af tilfældene og cykler i 10 pct. På rejser, der er 2-3,9 km lange, går syddanskerne i 62 pct. af tilfældene og cykler i 15 pct. En rejse er en transportmiddelkæde fra hjem tilbage til hjem. Cykel og gang er mest udbredte som transportformer, når syddanskerne pendler til grundskole og ungdomsuddannelser, mens disse to transportformer er mindst udbredte i forbindelse med pendling til arbejdspladsen.

Potentialer for overflytning fra bil til (el)cykel
Et overslag viser, at cirka halvdelen af de kørte ture i bil i september 2019 kan overflyttes til enten en almindelig cykel eller en elcykel. Det er et estimat udregnet på baggrund af bilturens længde, hvor der er taget højde for, om den enkelte biltur er en del af en længere tur. Der er imidlertid forhold, der ikke er taget højde for i disse estimater. Dette gælder for eksempel, hvis man har behov for at transportere ting eller personer på turen, som gør, at turen ikke ville kunne overflyttes til en (el)cykel.

Stigende trængsel på vejene løses ikke af elbiler
Bilen skaber en god grundmobilitet for hovedparten af borgerne i Region Syddanmark. Men bilen medfører også udfordringer for klima og trængsel. På sigt minimeres klimaudfordringer gennem elektrificering af bilparken, men trængselsproblematikken både i de større byer og på en del af det overordnede vejnet løses ikke af elbiler.

Efter at trængslen på vejnettet i 2020, 2021 og starten af 2022 bar præg af hjemsendelser og nedlukninger som følge af COVID-19, er niveauet nu oppe over niveauet i 2019. Vejdirektoratet estimerer, at der flere steder på regionens overordnede vejnet, vil være kritisk trængsel i 2030.

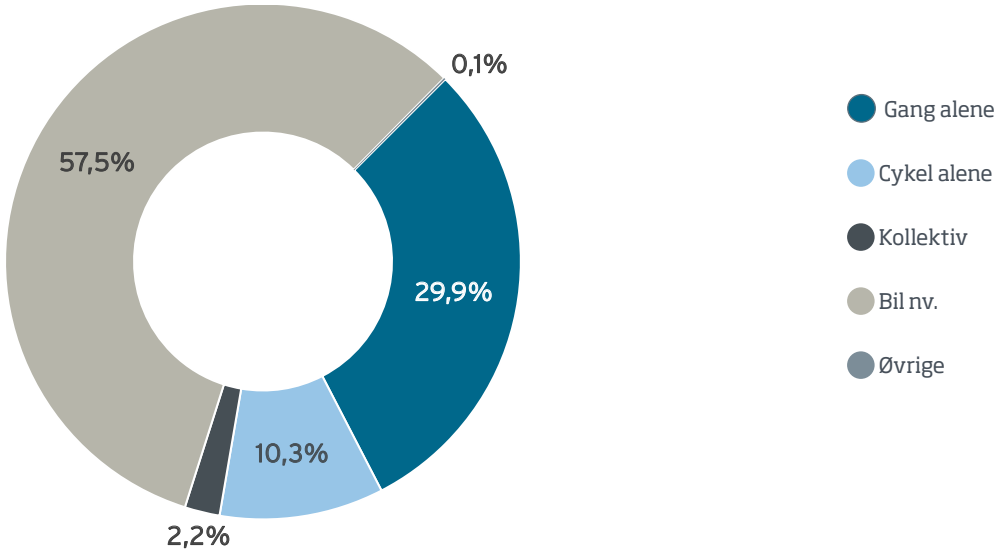
Transportmidlernes andel af personkilometer 2021

Figuren viser transportmidlernes andel af de kilometer, som borgere over 6 år bosiddende i Syddanmark, transporterer sig. Eksklusiv erhvervstransport. "Cykel" inkluderer kun cykel og ikke knallert 30, handicapscooter samt elektrisk løbehjul, som indgår under "Cykel mv." i Transportvaneundersøgelsen. Derfor summer tallene ikke til 100.

Kilde: DTU, Transportvaneundersøelsen, bearbejdet af Region Syddanmark

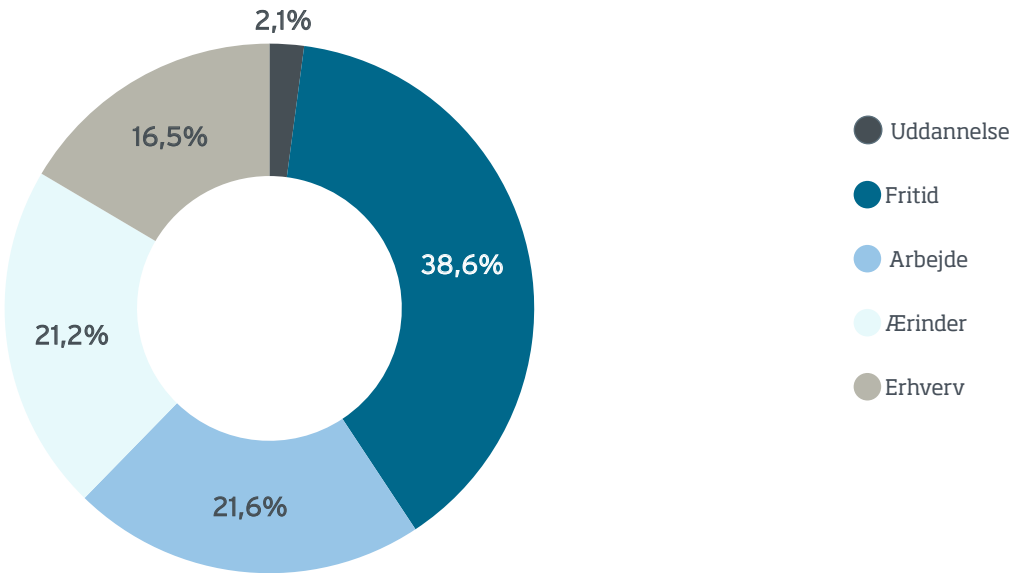
Transportmidlernes andel af rejser 2021

Figuren viser transportmidlernes andel af de rejser, som borgere over 6 år bosiddende i Syddanmark, foretager sig. En rejse er en transportmiddelkæde fra hjem tilbage til hjem. Tal for borgere over 6 år bosiddende i Syddanmark. Inklusiv erhvervstransport. "Kollektiv" inkluderer tog alene; kollektiv bus alene, tog og bus i kombination, tog/bus i kombination med cykel samt tog/bus i kombination med bil.

Kilde: DTU, Transportvaneundersøgelsen, bearbejdet af Region Syddanmark

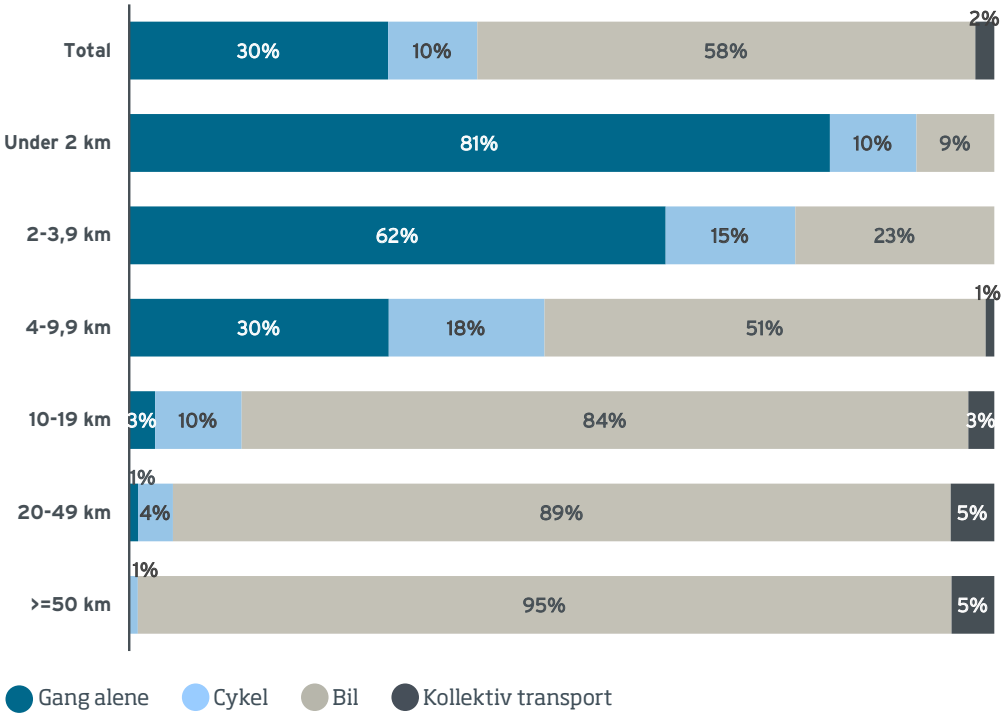
Personkilometer opdelt på formål 2021

Figuren viser andel personkilometer opdelt på formål i Syddanmark i 2021. Tal for borgere over 6 år bosiddende i Syddanmark. "Erhverv" inkluderer både erhvervsture og erhvervstransport.

Kilde: DTU, Transportvaneundersøelsen, bearbejdet af Region Syddanmark

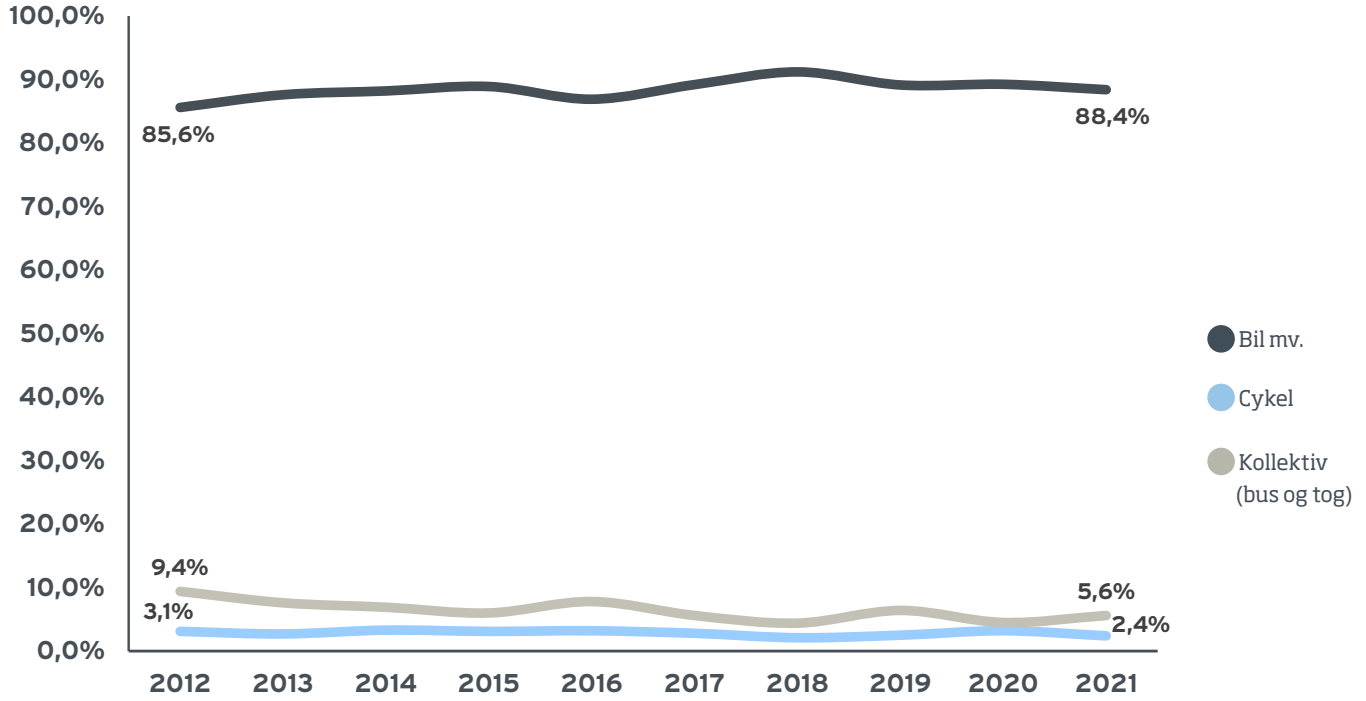
Brug af transportmidler opdelt på rejseafstand 2021

Figuren viser brugen af transportmidler på de forskellige rejselængder i 2021. En rejse er en transportmiddelkæde fra hjem tilbage til hjem. Tal for borgere over 6 år bosiddende i Syddanmark.

Kilde: DTU, Transportvaneundersøgelsen, bearbejdet af Region Syddanmark

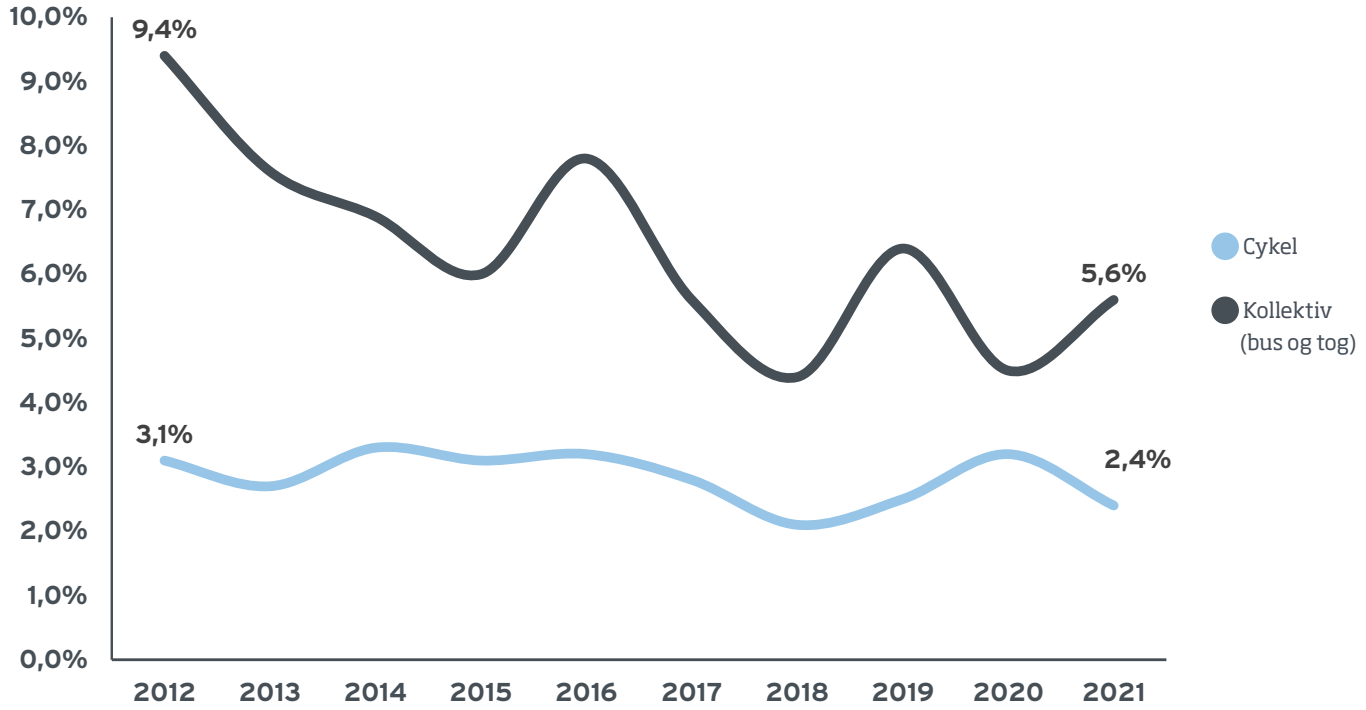
Bilens andel af personkilometer 2021

Figuren viser biler, cykler og kollektiv trafiks andel af de kilometer, som borgere i alderen 10-84 år bosiddende i Syddanmark, transporterer sig i perioden 2012 til 2021. Bemærk således, at aldersgruppen afviger fra nogle af de øvrige figurer i dette kapitel, hvorfor tallene ikke er de samme.

Kilde: DTU, Transportvaneundersøelsen, bearbejdet af Region Syddanmark

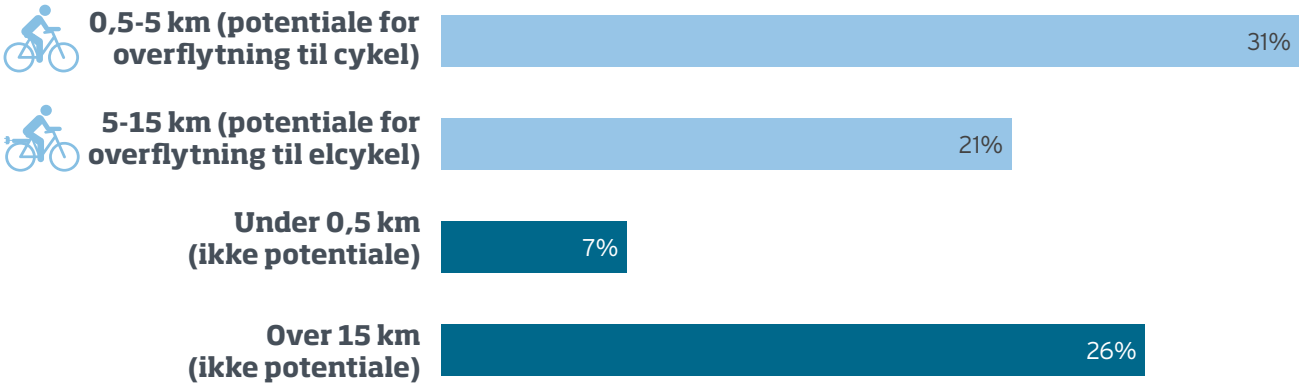
Cyklens og kollektiv transports andel af personkilometer 2021

Figuren viser transportmidlernes andel af de kilometer, som borgere i alderen 10-84 år bosiddende i Syddanmark, transporterer sig i perioden 2012 til 2021. "Cykel" inkluderer her også knallert 30, handicapscooter samt elektrisk løbehjul. Bemærk således, at både aldersgruppen og definitionen af cykel afviger fra nogle af de øvrige figurer i dette kapitel, hvorfor tallene ikke er de samme.

Kilde: DTU, Transportvaneundersøelsen, bearbejdet af Region Syddanmark

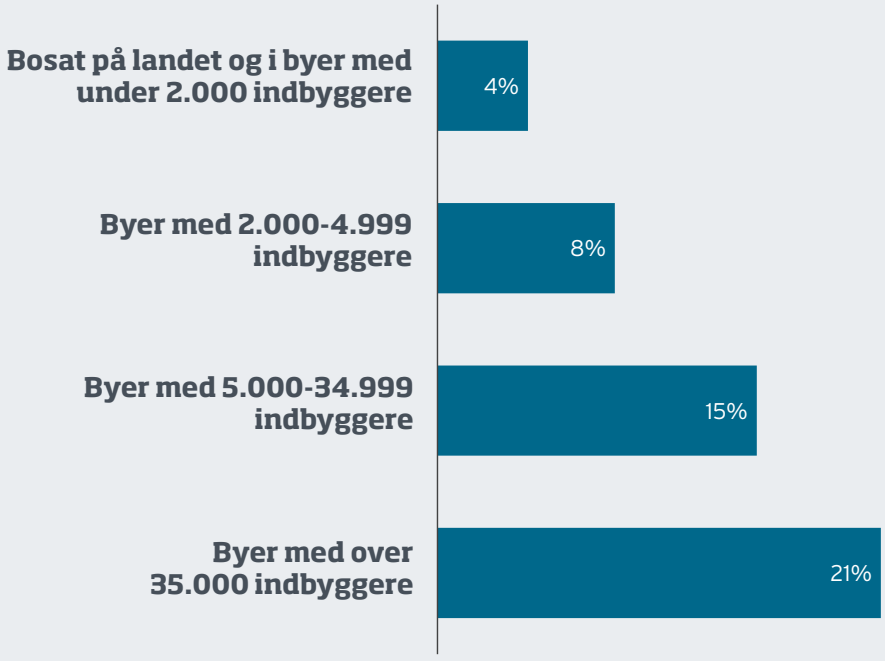
Bilture med potentiale for overflytning til cykel og elcykel 2019

Figuren viser hvor stor en andel af turene kørt i bil, der har eller ikke har potentiale for overflytning til cykel eller elcykel.
En tur har overflytningspotentiale til cykel, hvis den er 0,5-5 km, medmindre turen før eller efter er over 5 km, og opholdet mellem turene er mindre end en time. En tur har overflytningspotentiale til elcykel, hvis den er 5-15 km, medmindre turen før eller efter er over 15 km, og opholdet mellem turene er mindre end en time. Data er baseret på cirka 2,17 mio. ture kørt af cirka 34.800 biler. Turene har start- eller slutpunkt i Syddanmark og er kørt i september 2019. Ture kortere end 500 m har ikke overflytningspotentiale på grund af antagelsen om, at disse foretages for fx at flytte bilen.

Kilde: COWI og CC Data, bearbejdet af Region Syddanmark

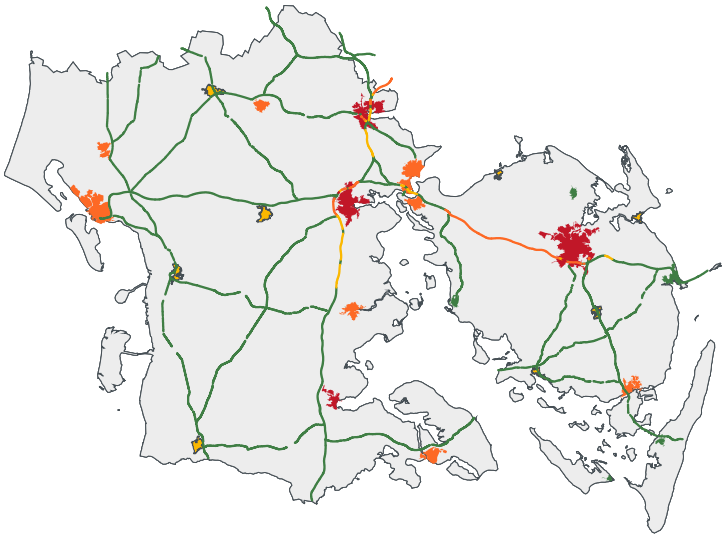
Syddanskere, der bor i husstande uden bil opdelt på bystørrelse

Figuren viser andelwn af personer i Syddanmark over 18 år, der bor i husstande uden bil opdelt på bystørrelse.
Der er tale om et gennemsnit for perioden 2016 til 2020.

Kilde: DTU, Transportvaneundersøgelsen, bearbejdet af Region Syddanmark

Fremkommelighed med bil, Region Syddanmark 2019

Trængsel på statsvejene

Kritisk > 95%
Stor 80-95%
Moderat 70-80%
Lav < 70%

Trængsel måles som belastningsgrad af statsvejnettet, dvs. udnyttelsesgraden af vejenes kapacitet

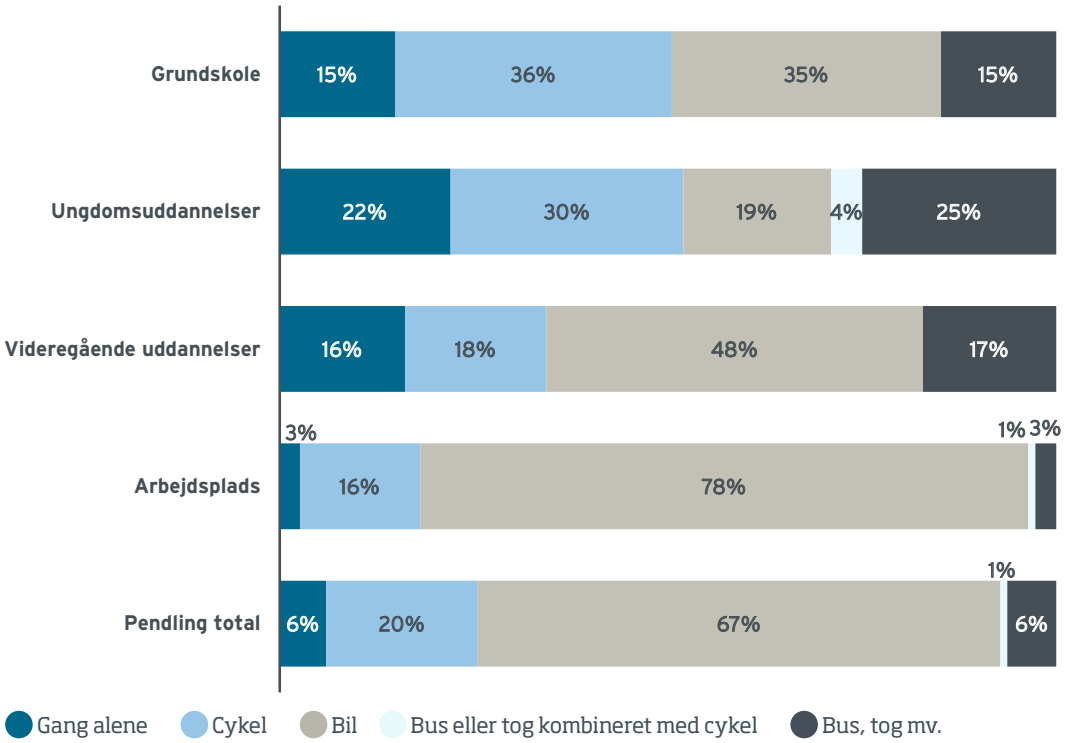
Trængsel i byerne

>20%
15-20%
10-15%
<10%

Trængsel, morgentrafik i de viste by-områder. %-graden angiver forsinkelsen i forhold til fri hastighed

Kilde: Vejdirektoratet og Region Syddanmark

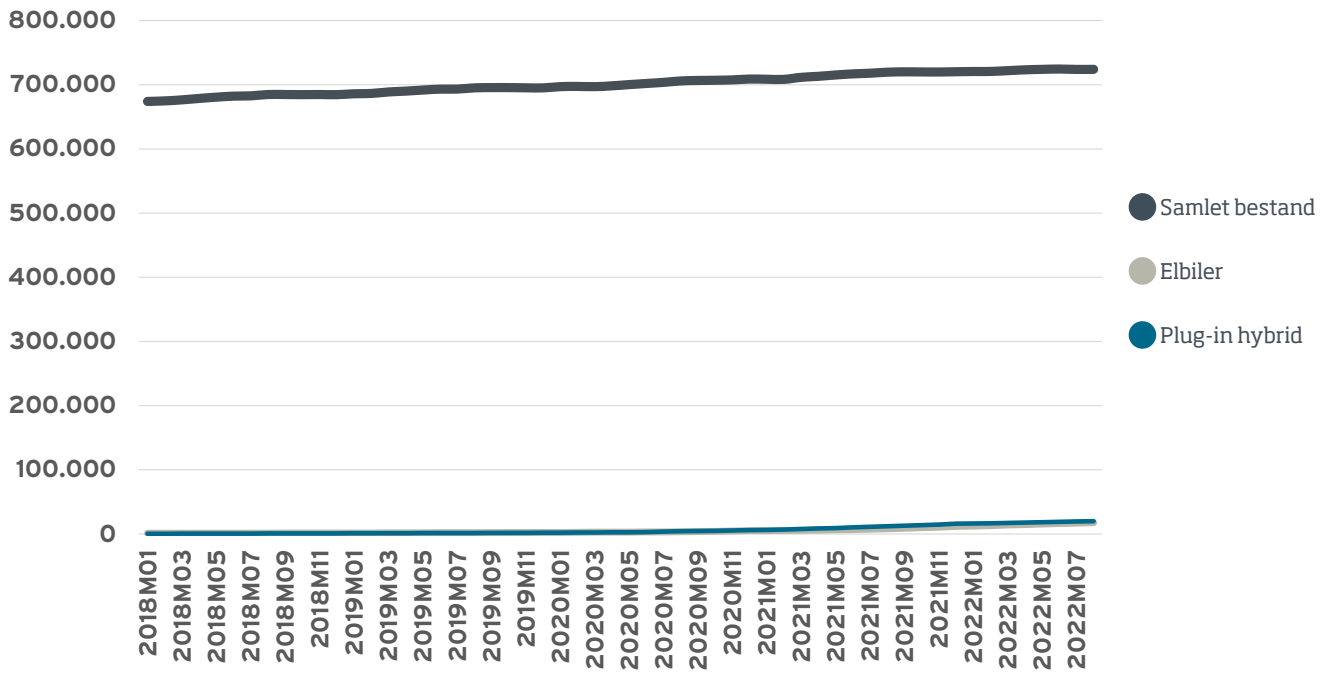
Brug af transportmidler opdelt på pendlingsformål 2021

Figuren viser hvilke transportmidler, syddanskerne benytter til forskellige pendlingsformål i 2021. Tal for borgere over 6 år bosiddende i Syddanmark.

Kilde: DTU, Transportvaneundersøelsen, bearbejdet af Region Syddanmark

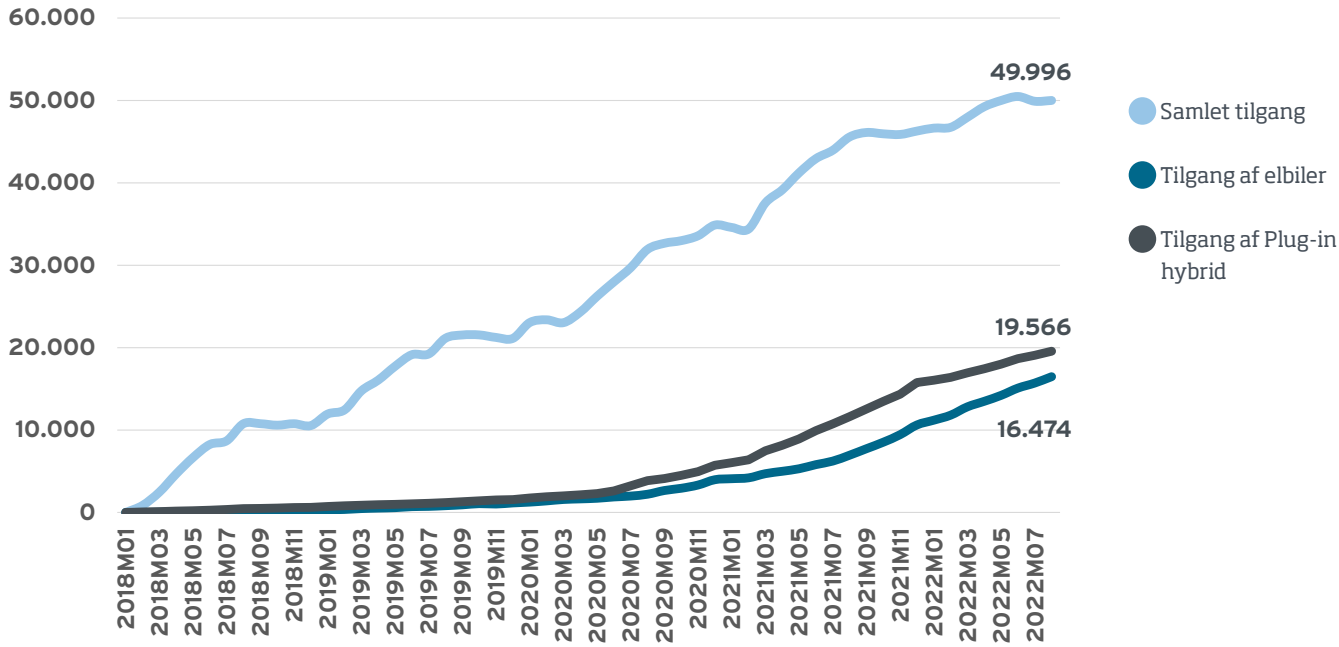
Udvikling i samlet bilbestand 2018-2022

Figuren viser udviklingen i bestanden den samlede bilbestand. Opgørelsen indeholder både personbiler og varebiler i husholdninger og erhverv. Tallene er for Syddanmark og opgjort efter brugeren af bilens bopæl. Leasingbiler opgøres efter, hvor leasingtageren bor.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

Tilgang af biler til bilbestanden 2018-2022

Figuren viser tilgangen af biler til den samlede bilbestand samt tilgang af elbiler og plug-in hybrid biler. Opgørelsen indeholder både personbiler og varebiler i husholdninger og erhverv. Tallene er for Syddanmark og opgjort efter brugeren af bilens bopæl. Leasingbiler opgøres efter, hvor leasingtageren bor.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

VAND OG JORD

Tre generationsforureninger i Syddanmark
Tre ud af de 10 generationsforureninger i Danmark er beliggende i Syddanmark. Det drejer sig om Himmark Strand, Kærgård Klitplantage og Grindstedværket.

Overskredne grænseværdier for klorerede opløsningsmidler i 8.313 grundvandsprøver
I perioden 1984 til juni 2022 er der gennemført 13.312 grundvandsprøver i Syddanmark, hvor der er målt for klorerede opløsningsmidler. Grænseværdien for klorerede opløsningsmidler er overskredet i 62 pct. af tilfældene svarende til 8.313 prøver. Dette tal dækker dog over store forskelle på tværs af de syddanske kommuner.

I perioden 1985 til juni 2022 er der gennemført 5.628 grundvandsprøver i Syddanmark, hvor der er målt for pesticider. Grænseværdien for pesticider er overskredet i 65 pct. af tilfældene.

Fund af PFAS i grundvandet i Syddanmark
I Syddanmark er der gennemført 1.369 prøver af grundvandet, hvor der er målt for PFAS i perioden 2013 til juni 2022. Grænseværdien for PFAS er overskredet i 43 pct. af prøverne.

Der er 2.815 grunde i Syddanmark, hvor der potentielt kan være anvendt PFAS. Samtidig er der 47 brandøvelsespladser i Syddanmark, hvor der kan have været anvendt brandskum med PFOS.

I Syddanmark var der ved udgangen af 2021 kortlagt 11.800 grunde i forhold til forureninger
Ved udgangen af 2021 var der i Syddanmark blevet kortlagt 6.485 grunde på vidensniveau 1, mens der var kortlagt 5.320 grunde på vidensniveau 2. De tilsvarende tal for hele landet er henholdsvis 20.112 og 18.944 grunde.

En større andel af undersøgelserne vedrørende borgernes sundhed og grundvand i Syddanmark udføres på anmodning fra boligejere sammenlignet med hele landet
I Syddanmark er 78 pct. af de indledende undersøgelser, der er sket af hensyn til grundvandet og borgernes sundhed, udført på anmodning af boligejere i 2021. Det tilsvarende tal for hele landet er 30 pct. Region Syddanmark er samtidig den region, hvor den største andel af disse typer undersøgelser sker på anmodning fra boligejere.

Indsatser i forhold til indledende undersøgelser, videregående undersøgelser og oprensning af kortlagte grunde
Der er en række grunde i Syddanmark, der afventer offentligt indsats, enten på vidensniveau 1 eller vidensniveau 2. Region Syddanmark har i 2021 sammenlagt 4.290 kortlagte grunde på vidensniveau 1 (inklusiv undersøgelser af hensyn til vandmiljøet på vidensniveau 2), der afventer en offentlig indsats, som blandt andet består af indledende undersøgelser. Det tilsvarende tal for hele landet er 19.499 kortlagte grunde.

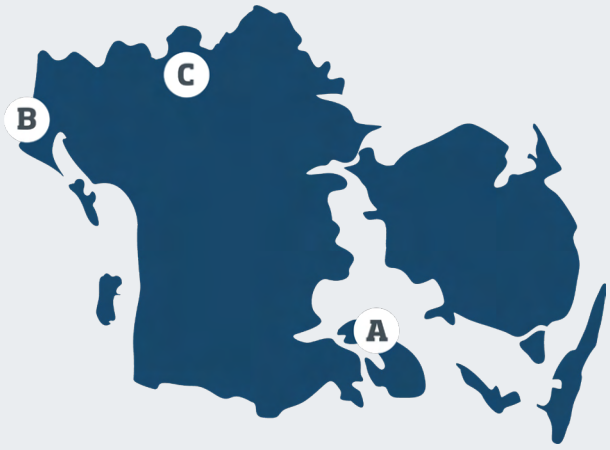
Blandt de grunde, der er kortlagt som muligt forurenet og afventer indledende undersøgelse (dvs. grundene er på vidensniveau 1), er der flest grunde, hvor den mulige forurening kan risikere at påvirke grundvandet. Det gælder 2.991 grunde i Syddanmark.

På landsplan er der 7.500 grunde, der er kortlagt som forurenede (dvs. grundene er på vidensniveau 2), og som afventer en offentlig indsats (inklusiv grunde, der er kortlagt på vidensniveau 1, hvor der er risiko for forurening af vandmiljø). Heraf ligger 1.577 af grundene i Syddanmark.

Generationsforureninger i Syddanmark

3 af 10

generationsforureninger i Danmark ligger i Syddanmark

Himmark Strand (A)

Forureningen stammer fra 1950'erne og 1960'erne, hvor der blev deponeret losseplads- og industriaffald ved Himmark Strand. Her ligger 300-400 tons olie og 30 tons klorerede opløsningsmidler. Der er badeforbud på en cirka 600 meter lang strækning. Forberedelserne af oprensningen er i gang, og selve oprensningen forventes at begynde medio 2023.

Kærgård Klitplantage (B)

Forureningen stammer fra 1956 til 1973, hvor spildevand fra Grindstedværket blev kørt ud i gruber. Her er 7.000 tons stærkt forurenet jord blevet bortgravet i løbet af de seneste 10 år. Tilbage er en grundvandsforurening. Der er badeforbud på en cirka 1.400 meter lang strækning. Forventningen er, at oprensningen er færdig i 2027.

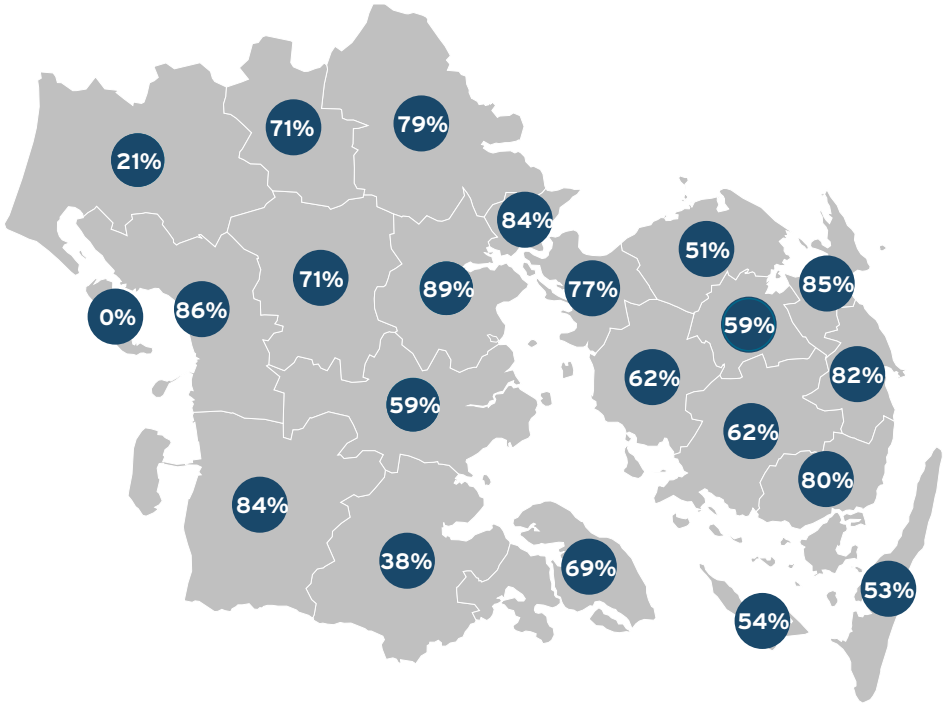
Grindstedværket (C)

Fabriksgrunden fra Grindstedværket betegnes som en generationsforurening og skyldes hovedsageligt spild af råvarer og kemikalier fra produktionen. Forureningen indeholder farmaceutiske stoffer, kviksølv, cyanid, benzen og klorerede opløsningsmidler. Forureningen er sivet ned i grundvandet, og herfra spredes den i retning af Grindsted Å, som der hvert år siver 235 kilo vinylklorid ud i. Region Syddanmark er ved at afgrænse forureningeningsfanen og udvikle forslag til oprensningsløsninger. Afhængig af bevillingerne fra staten forventes det, at oprensningen kan gå i gang i 2025.

Note: Bogstaverne er tilfældigt valgt og referer til stederne på kortet.

Kilde: Danske Regioner: "Opgaven vokser. Regionernes arbejde med jordforuening 2021", side 27-30.

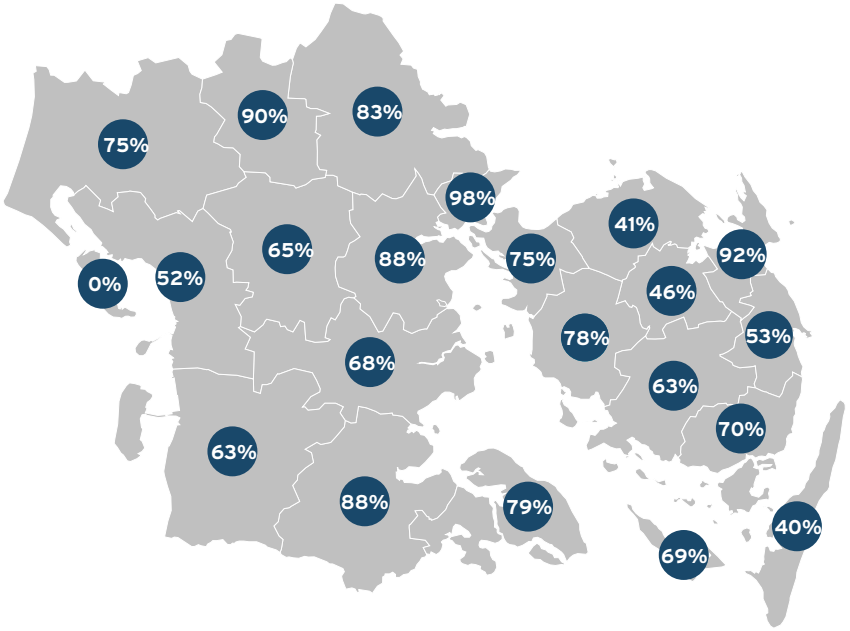
Klorerede opløsningsmidler i regionens grundvandsprøver

Tallet indikerer andelen af grundvandsprøver i forbindelse med regionens undersøgelser, hvor grænseværdien for klorerede opløsningsmidler er overskredet. Prøverne er for perioden 1984 til ultimo juni 2022, heriblandt en række prøver, hvor årstal for prøvetagning er ukendt. I Fanø Kommune er der ikke foretaget grundvandsprøver i perioden, hvor der er målt for klorerede opløsningsmidler.

Kilde: Region Syddanmark

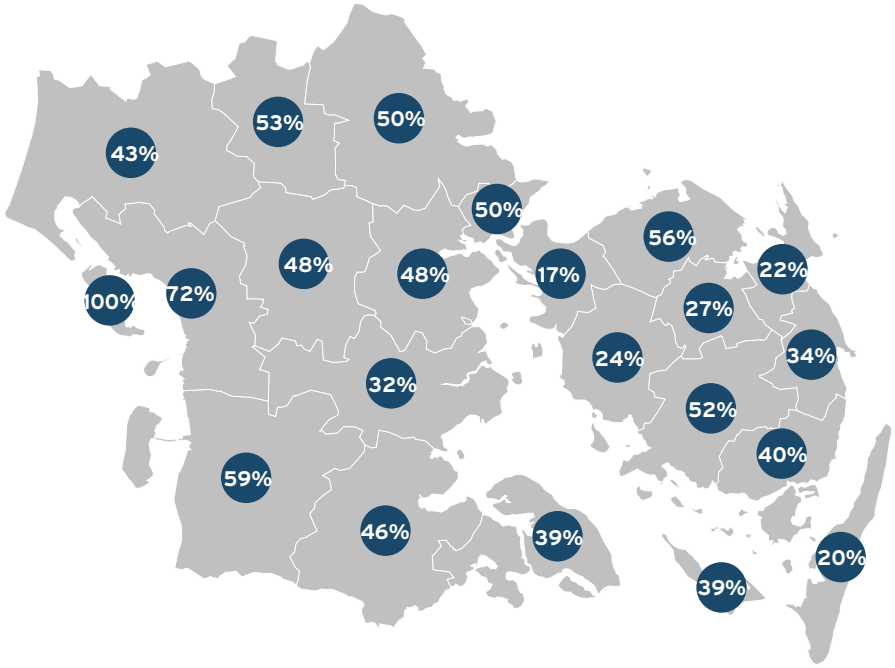
Pesticider i regionens grundvandsprøver

Tallet indikerer andelen af grundvandsprøver i forbindelse med regionens undersøgelser, hvor grænseværdien for pesticider er overskredet. Prøverne er for perioden 1985 til ultimo juni 2022, heriblandt en række prøver, hvor årstal for prøvetagning er ukendt. I Fanø Kommune er der ikke foretaget grundvandsprøver i perioden, hvor der er målt for pesticider.

Kilde: Region Syddanmark

PFAS i regionens grundvandsprøver

Tallet indikerer andelen af grundvandsprøver i forbindelse med regionens undersøgelser, hvor grænseværdien for PFAS er overskredet. Prøverne er for perioden 2013 til ultimo juni 2022.

Kilde: Region Syddanmark

2.815

Vidste du, at der er 2.815 lokaliteter i Syddanmark, hvor der potentielt set kan være anvendt PFAS?

Det viser regionernes opgørelse af, hvor der kan være mulige forureninger med PFAS. Kun grunde, hvor regionerne har indsatser på grund af risiko for boliger og/eller grundvand indgår i opgørelsen.

Kilde: Jordforureninger.dk (https://www.jordforureninger.dk/fokusomrader/pfas/)

47

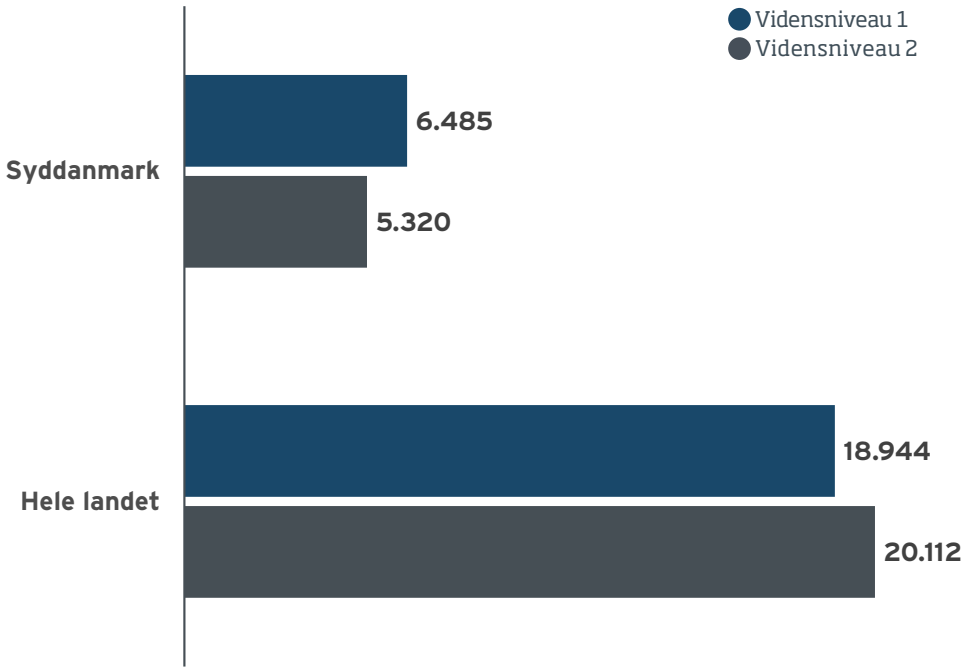
Vidste du, at der er 47 brandøvelsespladser i Syddanmark, hvor der kan have været anvendt brandskum med PFOS?

I hele landet er der 195 brandøvelsespladser, hvor der kan have været anvendt brandskum, der indeholder PFOS. PFOS er et PFAS-stof.

Tallene bygger på regionernes kendskab til brandøvelsespladser pr. marts 2022.

Kilde: Danske Regioner: "Opgaven vokser. Regionernes arbejde med jordforuening 2021", side 12

Kortlagte grunde ved udgangen af 2021 på vidensniveau 1 og 2

Fakta: Vidensniveau 1 og 2

I forbindelse med kortlægning af forureninger skelnes mellem om kortlægningen sker på vidensniveau 1 eller vidensniveau 2.

En grund kan kortlægges på vidensniveau 1, hvis man har en formodning om, at der kan være forurening på grunden, fx som følge af aktiviteter på grunden, der kan have resulteret i en forurening.

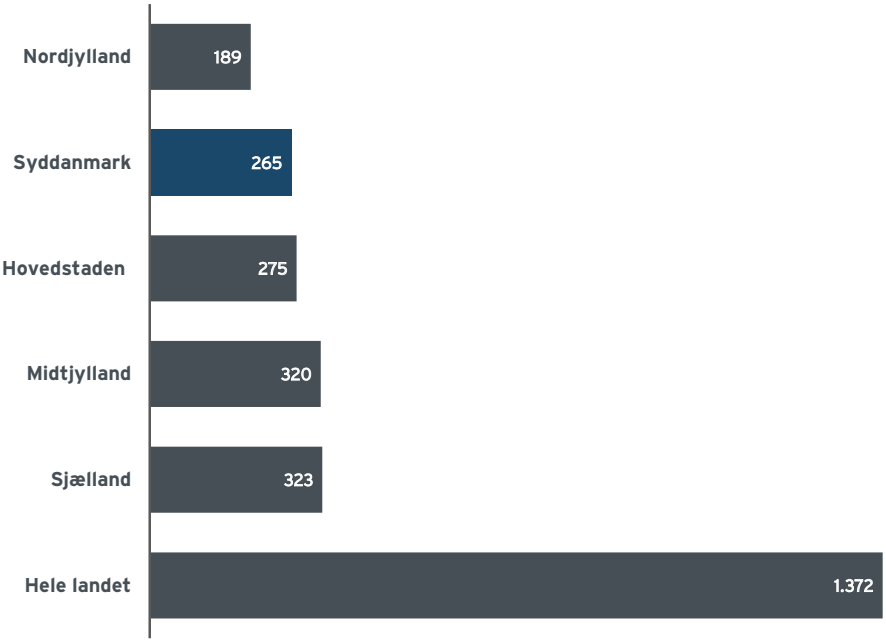
En grund kan kortlægges på vidensniveau 2, hvis der er dokumentation for, at grunden er forurenet.

Kilde: Miljøstyrelsen: "Kortlægning og områdeklassificering", mst.dk

Figuren viser det samlede antal grunde, der er kortlagt på henholdsvis vidensniveau 1 og vidensniveau 2 ved udgangen af 2021 for de fem regioner og hele landet. Hvis en grund både er kortlagt på vidensniveau 1 og 2, er den opgjort under vidensniveau 2.

Kilde: Danske Regioner: "Opgaven vokser. Regionernes arbejde med jordforuening 2021". Tabel 1, side 36.

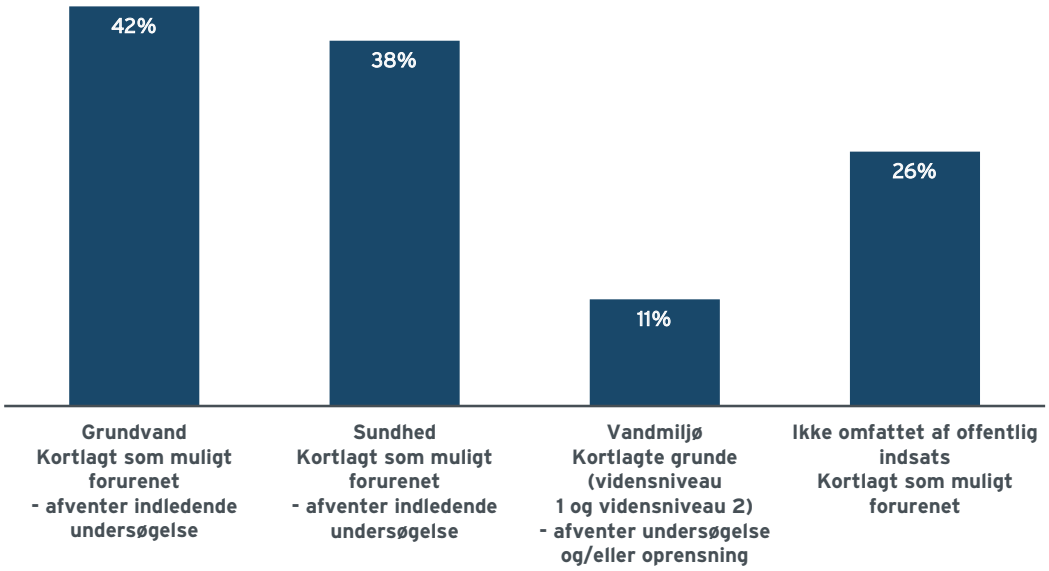
Indledende undersøgelser udført på anmodning af boligejere (sundhed og grundvand) 2021

Figuren viser antallet af indledende undersøgelser i de fem regioner og i hele landet, der er udført på anmodning af boligejere i forhold til grundvand og borgernes sundhed i 2021. Indsatser, der er sket af hensyn til både grundvand og borgernes sundhed, opgøres under grundvand. Indsatser, der er sket af hensyn til både grundvand og vandmiljø, er ligeledes opgjort under grundvand. Indsatser, der er sket af hensyn til borgernes sundhed og vandmiljø, er opgjort under sundhed.

Kilde: Danske Regioner: "Opgaven vokser. Regionernes arbejde med jordforuening 2021", tabel 5, side 38.

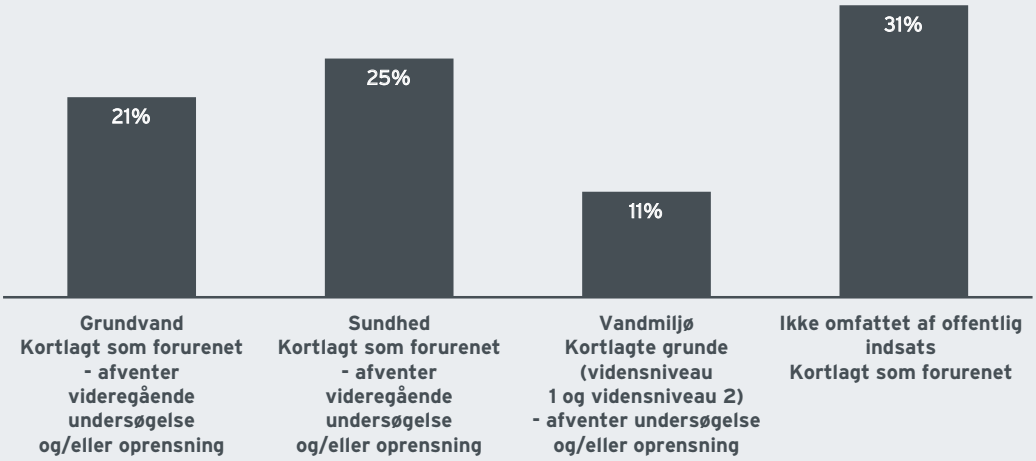
Muligt forurenede grunde, som afventer offentlig indsats eller som ikke er omfattet offentlig indsats (Vidensniveau 1)

Figuren viser status over andel kortlagte grunde i Syddanmark ud af det samlede antal grunde i hele landet, der afventer offentlig indsats (Vidensniveau 1) i 2021, samt hvad indsatsen sker under hensyn til. Bemærk, at tallene for kortlagte grunde af hensyn til vandmiljøet både dækker over vidensniveau 1 og 2. Grunde, hvor den offentlige indsats er i gang, indgår ikke i figuren. Hvis der både afventes offentlig indsats af hensyn til grundvand, borgernes sundhed og vandmiljø, opgøres grunden under grundvand. Hvis der afventes offentlig indsats både af hensyn til borgernes sundhed og vandmiljø, opgøres grunden under sundhed. Hvis der afventes flere indsatser, er grunden opgjort i forhold til det trin i indsatsen, der er længst.

Kilde: Danske Regioner: "Opgaven vokser. Regionernes arbejde med jordforuening 2021", tabel 8, side 40

Forurenede grunde, som afventer offentlig indsats eller som ikke er omfattet af offentlig indsats (Vidensniveau 2)

Figuren viser status over andel kortlagte grunde i Syddanmark ud af det samlede antal grunde i hele landet, der afventer offentlig indsats (Vidensniveau 2) i 2021, samt hvad indsatsen sker under hensyn til. Bemærk, at tallene for kortlagte grunde af hensyn til vandmiljøet både dækker over vidensniveau 1 og 2. Grunde, hvor den offentlige indsats er i gang, indgår ikke i figuren. Hvis der både afventes offentlig indsats af hensyn til grundvand, borgernes sundhed og vandmiljø, opgøres grunden under grundvand. Hvis der afventes offentlig indsats både af hensyn til borgernes sundhed og vandmiljø, opgøres grunden under sundhed. Hvis der afventes flere indsatser, er grunden opgjort i forhold til det trin i indsatsen, der er længst.

Kilde: Danske Regioner: "Opgaven vokser. Regionernes arbejde med jordforuening 2021", tabel 8, side 40

RÅSTOFFER

I Syddanmark indvindes mere råstof på land, men mindre råstof på havet
Indvindingen af råstoffer på land er steget med 43 pct. fra 2010 til 2020. Den samme stigende tendens ses også i de andre regioner på nær Midtjylland, hvor tendensen er faldende. Indvinding af råstof på land omfatter råstoffer fra grusgrave, lergrave, stenbrud, kalkbrud og tørvemoser.

Indvindingen af råstoffer på havet er faldet med 37 pct. fra 2010 til 2020. Også Midtjylland fik færre råstoffer fra havet i perioden, mens de øvrige tre regioner har oplevet en stigning i indvinding af råstoffer fra havet. Den markant største stigning på 734 pct. ses i Nordjylland.

Syddanmark får mindst råstof fra havet sammenlignet med de øvrige regioner
I 2020 fik Syddanmark mindre råstof fra havet end de andre regioner. Omvendt blev der i Syddanmark indvundet mere råstof på land end i Region Sjælland, Nordjylland og Hovedstaden.

Råstofferne bruges i veje og anlæg
Der indvindes store mængder råstof i Syddanmark, og behovet forventes at stige: I 2020 blev der indvundet 7,1 millioner kubikmeter sand, grus og sten. Fra 2034 forventes behovet at være mellem 9,5 og 10 millioner kubikmeter.

Hovedparten (68 pct.) af det indvundne sand, grus og sten bliver anvendt i veje og anlæg. 19 pct. går til produktion af beton, mens resten bruges til asfalt og andre anvendelser. Udover sand, grus og sten indvindes der ca. 300.000 kubikmeter ler til teglproduktion.

Behov for nye tilgange
Der kommer ikke nye råstoffer og for at sikre, at der også er råstoffer til kommende generationer, skal råstofanvendelsen prioriteres.

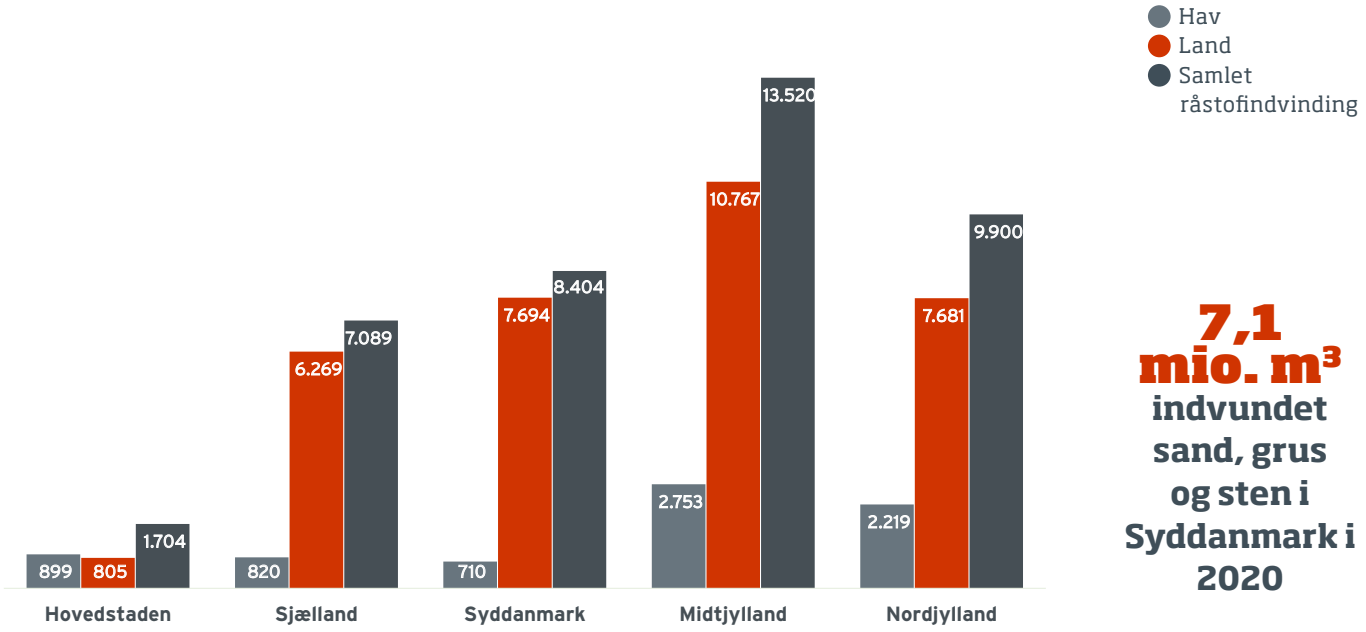
Råstoffernes klimabelastning afhænger af, hvordan de bliver anvendt. Ser man på hele værdikæden, står beton for 64 pct. af råstoffernes CO_2-aftryk, selvom det blot er 20 pct. af råstofferne, der bruges til beton. På samme måde står tegl for 16 pct. af CO_2-aftrykket, selvom ler til tegl udgør under 4 pct. af den samlede indvinding. Det store CO_2-aftryk skyldes, at produktion af tegl og cement er energikrævende. Der er derfor behov for at se på, hvordan vi bruger vores råstoffer.

Genbrug, genanvendelse og andre materialer
En høj andel af de byggematerialer, der kommer fra bygninger, som rives ned, genbruges eller genanvendes. 90 pct. af byggeaffald i Danmark genbruges, mens 7 pct. af råmaterialer genanvendes (tal fra Danske Regioner, 2018).

Der bygges mere, end der rives ned, så genanvendelsen dækker kun 10 pct. af behovet for råstoffer. Hovedparten af genanvendelsen består i, at beton og tegl knuses og avendes som fyld. Øget genbrug af tegl og beton vil sænke CO_2-aftrykket fra byggeriet. En stor reduktion af CO_2-aftrykket kan ikke alene opnås ved genanvendelse, men vil kræve, at vi bruger færre råstoffer eller andre materialer, fx træ eller stampet jord, og ved at man i designfasen tager CO_2-aftrykket i betragtning.

Ulige fordeling af råstoffer og behov
I Syddanmark er der fortsat råstoffer til mange år, og regionen er næsten selvforsynende. Råstofferne anvendes der, hvor byggeaktiviteten er størst, men ikke nødvendigvis der, hvor forekomsterne er. Ubalance mellem lokalt forbrug og indvinding af råstoffer øger CO_2-aftrykket fra råstoftransport. Det er særligt Region Hovedstaden, der oplever ubalance.

Råstofindvinding på hav og land 2020

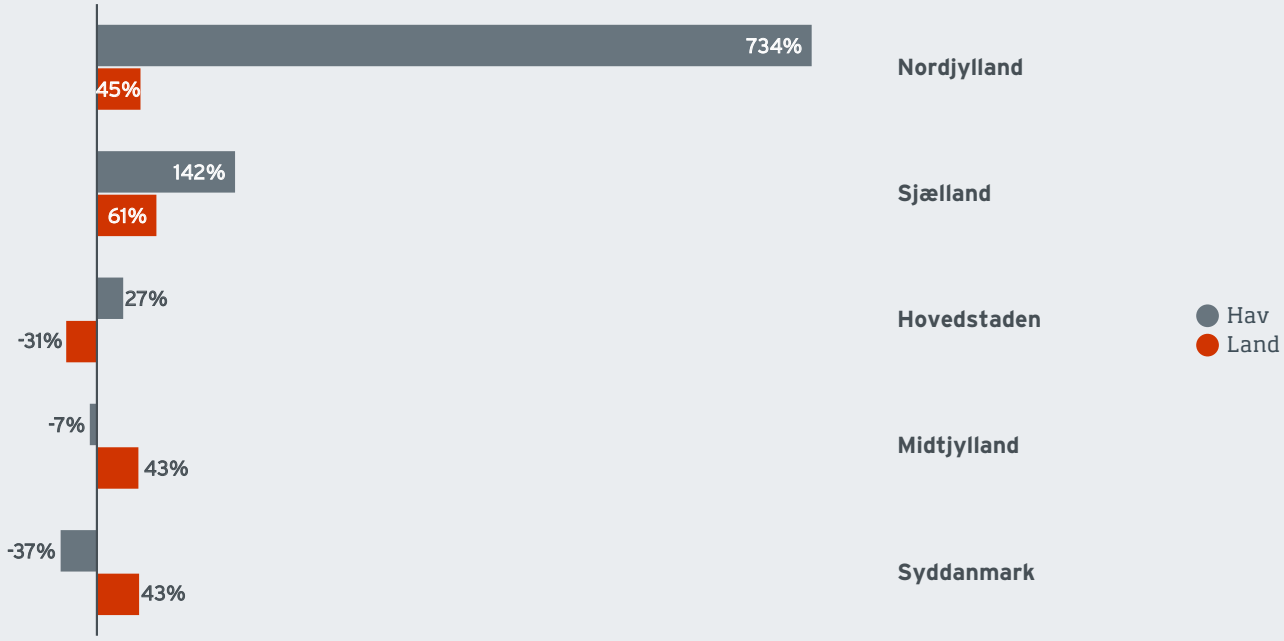

7,1 mio. m³ indvundet sand, grus og sten i Syddanmark i 2020

Figuren viser regionernes samlede råstofindvinding henholdsvis på havet, på land og samlet i 2020.
Enhed: 1.000 m³

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

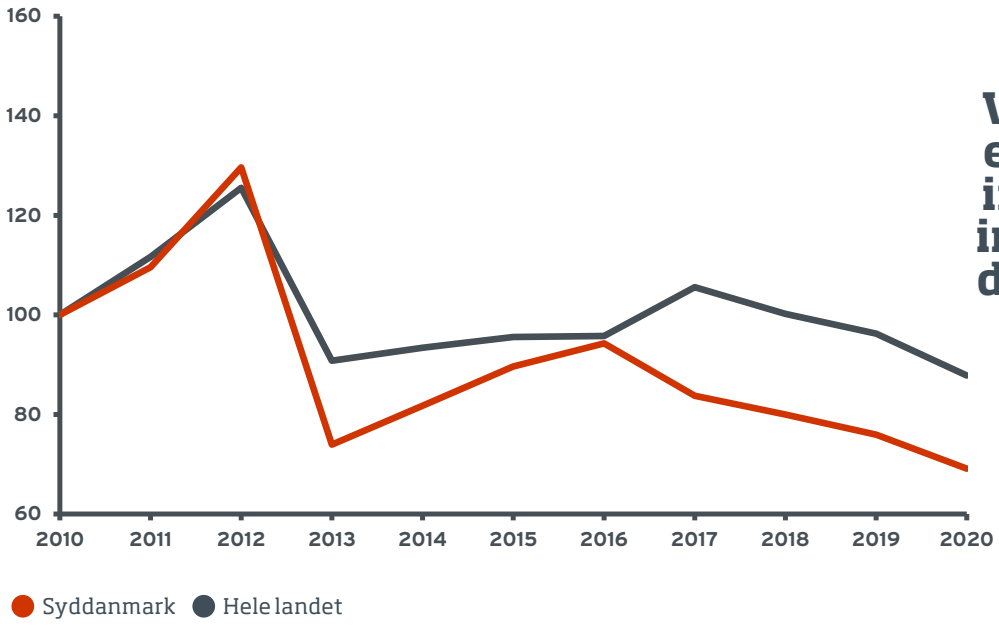
Udvikling i råstofudvinding på hav og land 2010-2020

Figuren viser udviklingen i regionernes råstofindvinding henholdsvis på havet og på land i perioden 2010 til 2020.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

Udvikling i beskæftigelse inden for råstofindvinding 2010-2020

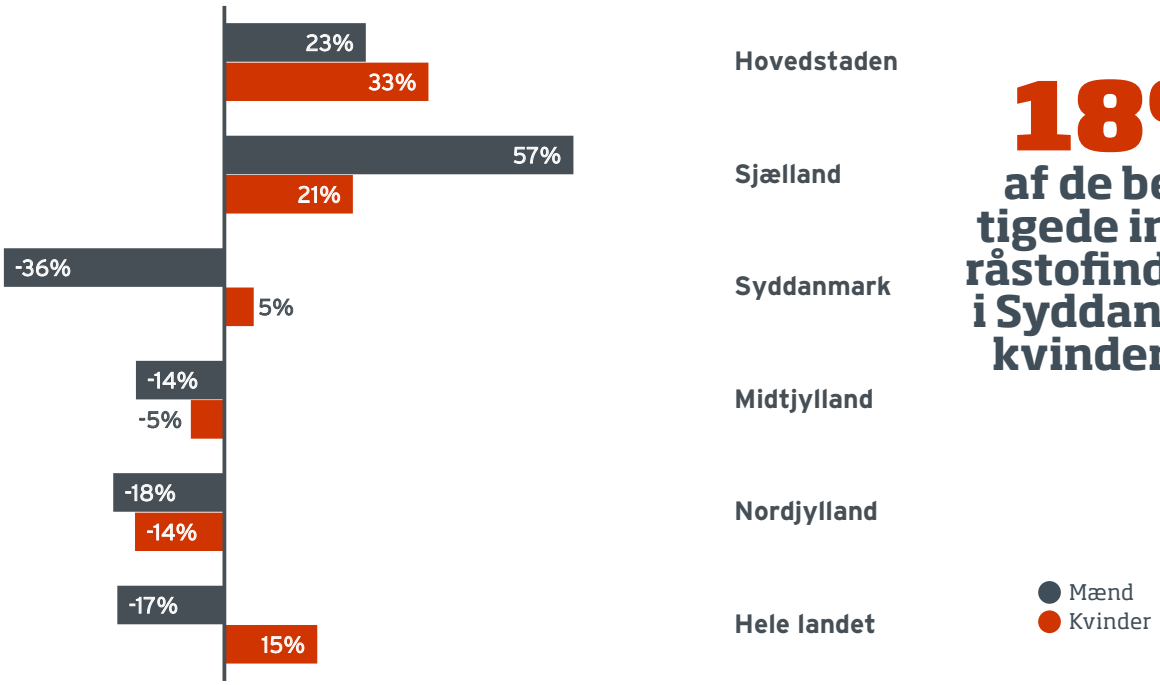
1.703

Vidste du, at der er 1.703 ansatte inden for råstofindvinding i Syddanmark i 2020?

Figuren viser udviklingen i antal beskæftigede inden for råstofindvinding i Syddanmark og hele landet i perioden 2010 til 2020.
Indeks, 2010=100

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

Udvikling i antal beskæftigede inden for råstofudvinding 2010-2020 opdelt på køn

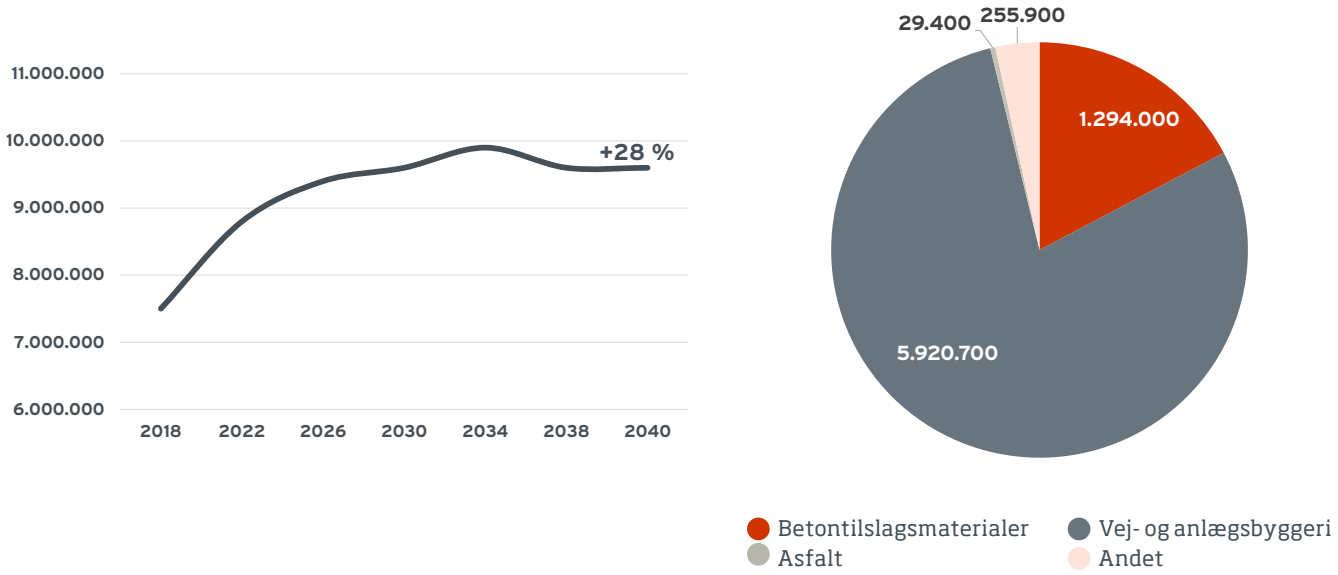
18%

af de beskæftigede inden for råstofindvinding i Syddanmark er kvinder i 2020

Figuren viser udviklingen i antal beskæftigede inden for råstofindvinding i Syddanmark opdelt på køn i perioden 2010 til 2020.

Kilde: Danmarks Statistik, bearbejdet af Region Syddanmark

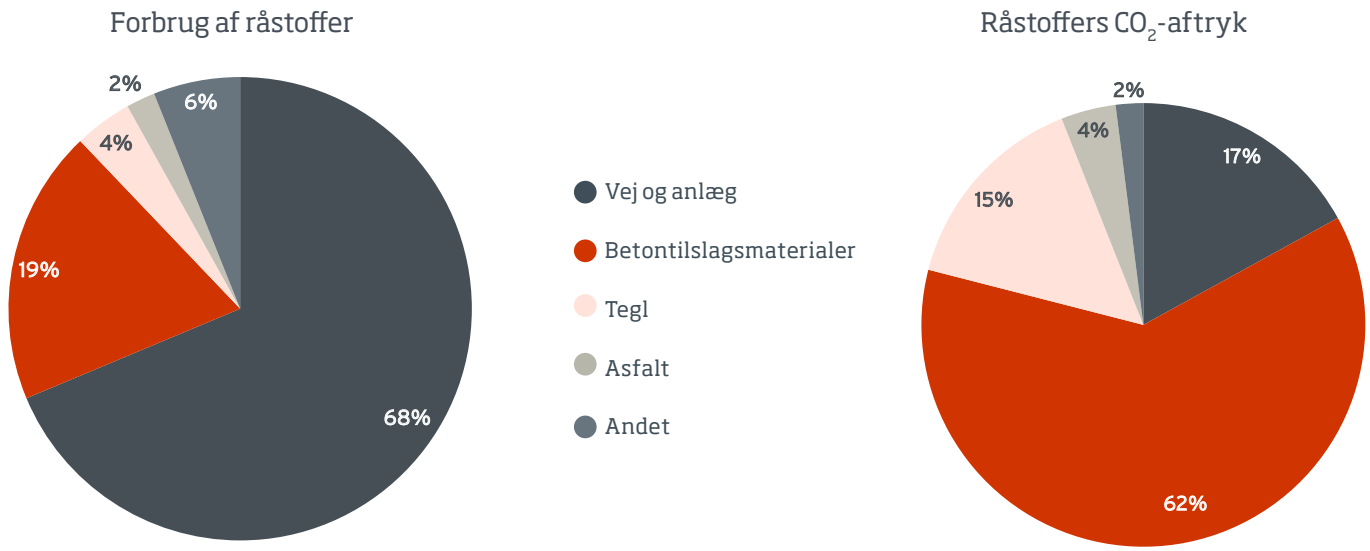
Fremskrevet forbrug af sand, grus og sten i Syddanmark 2018-2040 samt opdeling på anvendelse 2018

Figuren til venstre viser den fremskrevne udvikling for forbruget af råstoffer (sand, grus og sten) i antal m^3 i perioden 2018 til 2040. Figuren til højre viser fordelingen på anvendelse i 2018. Fordelingen ventes ikke at ændre sig væsentligt frem mod 2040.

Kilde: Danske Regioner & NIRAS

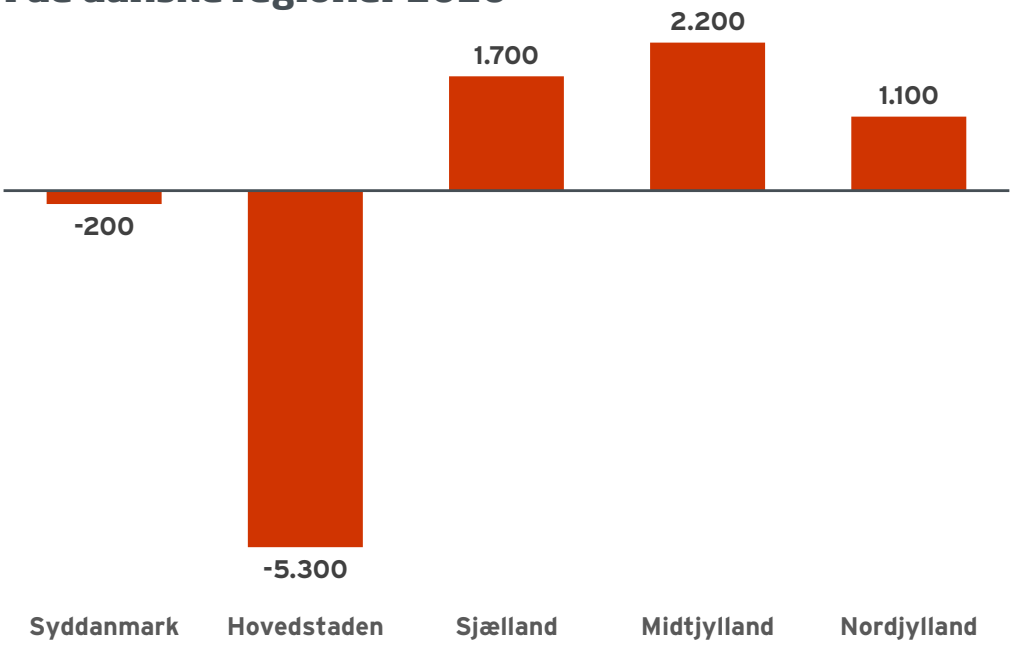
Råstofforbrug og CO_2-aftryk 2020

Figuren til venstre viser forbruget af alle råstoffer opdelt på anvendelse i procent i 2018. Figuren til højre viser råstofforbrugets CO_2-aftryk opdelt på anvendelse.

Kilde: Metabolic

Balancen mellem indvinding og forbrug af sand, grus og sten i de danske regioner 2020

Figuren viser forskellen mellem indvinding og forbrug af råstoffer i de fem regioner i 2020. Et negativt tal betyder, at forbruget er større end indvindingen i den pågældende region.

Kilde: Metabolic

Hvor går byregionernes råstoffer hen?

	Produktion (m^3)	Fyn	Trekant-området	Sydvest-jylland	Sønder-jylland	Ud af regionen
Fyn	1.515.000	100%	0%	0%	0%	0%
Trekantområdet	1.720.000	4%	56%	3%	33%	4%
Sydvestjylland	689.000	1%	7%	71%	8%	13%
Sønderjylland	2.311.000	0%	4%	4%	65%	26%

Tabellen viser, hvor råstofferne (sand, grus og sten) bliver indvundet, og hvor de bliver brugt. Eksempelvis anvendes 100 pct. af råstoffer, der indvindes på Fyn også her, mens Fyn modtager 4 pct. af de råstoffer, som indvindes i Trekantområdet.

Kilde: COWI, 2020

Region Syddanmark

www.rsyd.dk/regional-udvikling/analyser/publikationer